

**T.C.
ZONGULDAK BÜLENT ECEVİT ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRKÇE EĞİTİMİ ANABİLİM DALI**

Yüksek Lisans Tezi

**BEHİÇ AK'IN ÇOCUK KİTAPLARININ
ÇOCUK EDEBİYATININ TEMEL
ÖĞELERİ BAKIMINDAN İNCELENMESİ**

Yağmur Arıkan

Zonguldak 2018

**T.C.
ZONGULDAK BÜLENT ECEVİT ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRKÇE EĞİTİMİ ANABİLİM DALI**

Yüksek Lisans Tezi

**BEHİÇ AK'IN ÇOCUK KİTAPLARININ
ÇOCUK EDEBİYATININ TEMEL ÖĞELERİ
BAKIMINDAN İNCELENMESİ**

**Hazırlayan
Yağmur Arıkan**

**Tez Danışmanı
Dr. Öğr. Üyesi Ayşe Özgül İnce Samur**

Zonguldak 2018

BİLİMSEL ETİK BİLDİRİMİ

Hazırladığım Yüksek Lisans Tezinin bütün aşamalarında bilimsel etiğe ve akademik kurallara riayet ettiğimi, çalışmada doğrudan veya dolaylı olarak kullandığım her alıntıya kaynak gösterdiğimi ve yararlandığım eserlerin kaynakçada gösterilenlerden oluştuğunu, yazımda enstitü yazım kılavuzuna uygun davranıldığımı taahhüt ederim.

11/10/2018

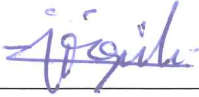
Yağmur ARIKAN

T.C.
BÜLENT ECEVİT ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

TEZ ONAYI

Enstitümüzün Türkçe Eğitimi Anabilim Dalında 155282111002 numaralı Yağmur Arıkan'ın hazırladığı “Behiç Ak’ın Çocuk Kitaplarının Çocuk Edebiyatının Temel Öğeleri Bakımından İncelenmesi” konulu DOKTORA/YÜKSEK LİSANS tezi ile ilgili TEZ SAVUNMA SINAVI, Lisansüstü Eğitim-Öğretim ve Sınav Yönetmeliği uyarınca 14/09/2018 Cuma günü saat 14:00’da yapılmış, sorulan sorulara alınan cevaplar sonunda tezinin onayına OYBİRLİĞİYLE/OYÇOKLUĞUYLA karar verilmiştir.

Başkan

Dr. Öğr. Üyesi Ayşe Özgül İNCE SAMUR (Danışman)

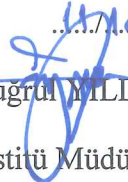
Üye

Dr. Öğr. Üyesi Erhan YEŞİLYURT

Üye

Dr. Öğr. Üyesi Nermin ÖZCAN ÖZER

Yukarıdaki imzaların, adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylıyorum.

14/09/2018

Doç. Dr. Ertuğrul YILDIRIM
Enstitü Müdürü

ÖZET

Kurum	: ZBEÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türkçe Eğitimi Anabilim Dalı
Tez Başlığı	: Behiç Ak'ın Çocuk Kitaplarının Çocuk Edebiyatının Temel Öğeleri Bakımından İncelenmesi
Tez Yazarı	: Yağmur Arıkan
Tez Danışmanı	: Dr. Öğr. Üyesi Ayşe Özgül İnce Samur
Tez Türü, Yılı	: Yüksek Lisans, 2018
Sayfa Adedi	: 145

Çocuk edebiyatı, çocuğun doğumundan itibaren kitapla tanışmasıyla başlayan ve ergenlik dönemini de kapsayan bir süreçte sanatsal nitelikli yapıtların aracılığıyla hedef kitlenin gelişimine katkı sağlayan yaşamsal bir alandır. Çocuk okurda, okuma sevgisi ve alışkanlığını geliştirmek, okuma kültürü bilinci oluşturmak için nitelikli çocuk edebiyatı yapıtlarıyla çocuğu buluşturmak ve çocuğun yaşamında kitabın yer almasını sağlamak gerekmektedir. Çocuk edebiyatı kitapları, çocuğa doğrudan bilgi aktaran yalnızca öğretici uyarılar değildir. Bu kitaplar, çocuğun gelişim dönemine uygun ve estetik bir zevk gözetilerek hazırlanmalıdır. Biçim ve içerik bakımından çocuk edebiyatının temel öğelerine uygun olarak hazırlanan, temel eğitim ilkelerini kuşatan ve buna bağlı olarak çocuğa görelilik ve çocuk gerçekliği ilkeleri göz önünde bulundurularak hazırlanan çocuk edebiyatı yapıtlarının, çocuk ve kitap arasındaki bağın oluşumuna katkı sağladığı bilinmektedir. Bu bağlamda bu çalışmanın amacı, Behiç Ak'ın çocuk kitaplarının çocuk edebiyatının temel öğeleri çerçevesinde incelenmesidir. Temel öğeler, dış yapı-iç yapı ve eğitsel ilkeler olarak ele alınmaktadır. Dış yapı özellikleri büyüklük, kapak-cilt, sayfa düzeni, harfler ve resim; iç yapı özellikleri ise kahraman, konu, ileti dil ve anlatım olarak incelenmiştir. Bir çocuk kitabının, bu özelliklerinin yanı sıra eğitim ilkelerini de kapsayarak hazırlanması onu nitelikli bir çocuk edebiyatı yapıtlarına dönüştüren temel özelliktir. Bu çalışma, nitel araştırma yöntemlerinden belge (doküman) inceleme yöntemi ile yürütülmüştür. Behiç Ak'ın çocuk edebiyatı yapıtlarından Gülümseten Öyküler Serisi'nde yer alan on (10) kitabı, betimsel analiz ile incelenmiştir. Seride yer alan kitaplar çocuk edebiyatının temel öğeleri bakımından “dış yapı özellikleri”; büyüklük, kâğıt, kapak-cilt, sayfa düzeni, harfler, resim; “iç yapı özellikleri”; kahraman, konu, ileti, dil- anlatım ve “temel eğitim ilkeleri” olarak üç ana başlık altında incelenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Behiç Ak'ın çocuk kitapları, çocuk edebiyatı, çocuk edebiyatının temel öğeleri.

ABSTRACT

Institution : ZBEU Institute of Social Sciences, Department of Turkish
Language Teaching
Title : Examination of Children's Books of Behiç Ak in Terms of
Principal Element of Children's Literature
Author : Yağmur Arıkan
Adviser : Dr. Assist. Prof. Ayşe Özgül İnce Samur
Type of Thesis, Year : MSc. Thesis, 2018
Total Number of Pages : 145

Children's literature is a vital area that includes the adolescence period that begins with the birth of the child and meeting with the book, contributes to the development of the child through artistic works. In order to develop reading habits in children and to build reading culture consciousness, it is necessary to meet them with the works of qualified children's literature and to ensure that the book takes place in the child's life. Children's literature books are not only educational stimuli that convey information directly to the child. These books should be prepared in accordance with the aesthetic pleasure and the child's developmental period. It is known that children's books prepared by considering the child's relativity, child reality and encompassing basic education principles, contribute to the formation of the link between the child and the book. The purpose of research in this context is to examine the children's books of Behiç Ak within the framework of the principle elements of children's literature. Principle elements have considered as outer structure, inner structure and educational principles. The outer structure features have examined as size, cover-volume, page layout, letters and picture, and inner structure features as hero, subject, message and language expression. The preparation of a children's book, including these principles as well as educational principles, transforms it into a work of quality children's literature. This study have conducted by a document review method, which is one of the qualitative research methods. Ten books in the "Smiley Series of Stories", one of the child literature works of Behiç Ak, were examined with descriptive analysis. The books have been examined in three main categories in terms of principle elements of children's literature; "Outer structure properties"; size, paper, cover-skin, page layout, letters, picture; "Inner structure properties"; hero, subject, message, language-expression and "basic education principles".

Keywords: Behic Ak's children's books, children's literature, principle elements of children's literature

ÖNSÖZ

Behiç Ak'ın çocuk kitaplarının çocuk edebiyatının temel öğeleri bakımından inlencemesi amacıyla hazırlanan bu çalışma altı ana bölümden oluşmaktadır.

Bu çalışmada birinci bölümde çalışmanın problemine, ikinci bölümde konuyla ilgili kavramsal çerçeveye, üçüncü bölümde çalışmanın yöntemine, dördüncü bölümde Behiç Ak'ın yaşamı ve yapıtlarına, beşinci bölümde bulgular ve yoruma, altıncı bölüm olan son bölümde ise sonuç ve önerilere yer verilmiştir.

Tezin yazma sürecinde, konunun belirlenmesinden, tamamlanmasına kadar geçen her aşamada düşünceleriyle bana yol gösteren, benden yardım ve desteğini esirgemeyen değerli hocam ve tez danışmanım Dr. Öğr. Üyesi Ayşe Özgül İnce Samur'a en içten teşekkürlerimi sunarım.

Yüksek lisansı kazandığım ilk günden itibaren süreci heyecanla takip eden, çalışmam için beni yüreklendiren anneme, her türlü desteğiyle yanımda olan babam ve ablama, bana her yeni gün bir şeyler öğreten ailemizin en küçük üyesi yeğenim Elif Cemre Koçak'a sonsuz sevgilerimi sunarım.

Yağmur ARIKAN

İÇİNDEKİLER

Sayfa

ÖZET	iii
ABSTRACT.....	iv
ÖNSÖZ.....	v
İÇİNDEKİLER	vi
RESİM LİSTESİ.....	ix
TABLO LİSTESİ.....	xi
KISALTMALAR	xii
GİRİŞ	1
1. PROBLEM DURUMU	4
1.1. Problem.....	4
1.1.2. Alt Problemler.....	4
1.2. Araştırmanın Önemi	4
1.3. Sınırlılıklar.....	5
1.4. Tanımlar	5
2. KAVRAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR	6
2.1. Çocuk Edebiyatı	6
2.2. Çocuk Edebiyatı ve Okuma Kültürü	7
2.3. Çocuk Kitapları	8
2.4. Çocuk Edebiyatının Temel Öğeleri	9
2.4.1. Çocuk Edebiyatı Yapıtlarında Bulunması Gereken Dış Yapı Özellikleri .	9
2.4.1.1. Büyüklük.....	9
2.4.1.2. Kâğıt.....	10
2.4.1.3. Kapak-Cilt.....	10
2.4.1.4. Sayfa Düzeni.....	10
2.4.1.5. Harfler	11
2.4.1.6. Resim	11
2.4.2. Çocuk Edebiyatı Yapıtlarında Bulunması Gereken İç Yapı Özellikleri..	12
2.4.2.1. Kahramanlar.....	12
2.4.2.2. Konu.....	13
2.4.2.3. İleti	15
2.4.2.4. Dil ve Anlatım	15

2.4.3. Çocuk Edebiyatı Yapıtlarında Bulunması Gereken Temel Eğitim İlkeleri.....	16
2.5. İlgili Araştırmalar	17
2.5.1. Tezler	17
2.5.2. Makale, Bildiri, Sempozyum ve Diğer Çalışmalar.....	23
3. YÖNTEM.....	27
3.1. Araştırmanın Modeli	27
3.2. Evren ve Örneklem.....	27
3.3. Veri Toplama Araçları.....	27
3.4. Verilerin Çözümlemesi.....	27
4. BULGULAR VE YORUMLAR.....	29
4.1. Kitap İncelemeleri	30
4.1.1. Güneşi Bile Tamir Eden Adam.....	30
4.1.1.1. Dış Yapı Özelliklerinin Değerlendirilmesi	30
4.1.1.2. İç Yapı Özelliklerinin Değerlendirilmesi	35
4.1.1.3. Temel Eğitim İlkeleri Açısından İncelenmesi	40
4.1.2. Alaaddin'in Geveze Su Boruları.....	41
4.1.2.1. Dış Yapı Özelliklerinin Değerlendirilmesi	41
4.1.2.2. Dış Yapı Özelliklerinin Değerlendirilmesi	46
4.1.2.3. Temel Eğitim İlkeleri Açısından İncelenmesi	51
4.1.3. Kedilerin Kaybolma Mevsimi	52
4.1.3.1. Dış Yapı Özelliklerinin Değerlendirilmesi	52
4.1.3.2. İç Yapı Özelliklerinin Değerlendirilmesi	57
4.1.3.3. Temel Eğitim İlkeleri Açısından İncelenmesi	62
4.1.4. Vapurları Seven Çocuk.....	62
4.1.4.1. Dış Yapı Özelliklerinin Değerlendirilmesi	62
4.1.4.2. İç Yapı Özelliklerinin Değerlendirilmesi	67
4.1.4.3. Temel Eğitim İlkeleri Açısından İncelenmesi	70
4.1.5. Havva İle Kaplumbağa	71
4.1.5.1. Dış Yapı Özelliklerinin Değerlendirilmesi	71
4.1.5.2. İç Yapı Özelliklerinin Değerlendirilmesi	75
4.1.5.3. Temel Eğitim İlkeleri Açısından İncelenmesi	79
4.1.6. Pat Karikatür Okulu.....	80
4.1.6.1. Dış Yapı Özelliklerinin Değerlendirilmesi	80

4.1.6.2. İç Yapı Özelliklerinin Değerlendirilmesi	85
4.1.6.3. Temel Eğitim İlkeleri Açısından İncelenmesi	89
4.1.7. Galata'nın Tembel Martısı	90
4.1.7.1. Dış Yapı Özelliklerinin Değerlendirilmesi	90
4.1.7.2. İç Yapı Özelliklerinin Değerlendirilmesi	94
Kahramanlar	94
4.1.7.3. Temel Eğitim İlkeleri Açısından İncelenmesi	98
4.1.8. Akvaryumdaki Tiyatro	99
4.1.8.1. Dış Yapı Özelliklerinin Değerlendirilmesi	99
4.1.8.2. İç Yapı Özelliklerinin Değerlendirilmesi	103
4.1.8.3. Temel Eğitim İlkeleri Açısından İncelenmesi	108
4.1.9. Buzdolabındaki Köpek	108
4.1.9.1. Dış Yapı Özelliklerinin Değerlendirilmesi	109
4.1.9.2. İç Yapı Özelliklerinin Değerlendirilmesi	113
4.1.9.3. Temel Eğitim İlkeleri Açısından İncelenmesi	117
4.1.10. Geçmiş Tırmanan Merdiven	117
4.1.10.1. Dış Yapı Özelliklerinin Değerlendirilmesi	118
4.1.10.2. İç Yapı Özelliklerinin Değerlendirilmesi	123
4.1.10.3. Temel Eğitim İlkeleri Açısından İncelenmesi	127
4.2. Genel Değerlendirme	128
1. Dış Yapı (Tasarım) Özelliklerinin Değerlendirilmesi	128
2. İç Yapı Özelliklerinin Değerlendirilmesi	130
3. Temel Eğitim İlkelerinin Değerlendirilmesi	135
SONUÇ	136
KAYNAKLAR	138
EKLER	143
EK 1: Behiç Ak'ın Yaşamı ve Yapıtları	143
ÖZGEÇMİŞ	145

RESİM LİSTESİ

	<u>Sayfa</u>
Resim 4.1: Ön ve Arka Kapak	31
Resim 4.2: Sayfa 16 Görseli	32
Resim 4.3: Sayfa 21 Görseli	33
Resim 4.4: Sayfa 31 Görseli	34
Resim 4.5: Sayfa 63 Görseli	35
Resim 4.6: Ön ve Arka Kapak	42
Resim 4.7: Sayfa 28 Görseli	43
Resim 4.8: Sayfa 30 Görseli	44
Resim 4.9: Sayfa 68 Görseli	45
Resim 4.10: Sayfa 75 Görseli	45
Resim 4.11: Ön ve Arka Kapak	53
Resim 4.12: Sayfa 14 Görseli	54
Resim 4.13: Sayfa 23 Görseli	55
Resim 4.14: Sayfa 43 Görseli	55
Resim 4.15: Sayfa 90 Görseli	56
Resim 4.16: Ön ve Arka Kapak	63
Resim 4.17: Sayfa 11 Görseli	64
Resim 4.18: Sayfa 23 Görseli	65
Resim 4.19: Sayfa 28-29 Görseli	66
Resim 4.20: Sayfa 73 Görseli	66
Resim 4.21: Ön ve Arka Kapak	72
Resim 4.22: Sayfa 10 Görseli	73
Resim 4.23: Sayfa 19 Görseli	74
Resim 4.24: Sayfa 24 Görseli	74
Resim 4.25: Sayfa 30 Görseli	75
Resim 4.26: Ön ve Arka Kapak	81
Resim 4.27: Sayfa 11 Görseli	82
Resim 4.28: Sayfa 46 Görseli	83
Resim 4.29: Sayfa 50 Görseli	84
Resim 4.30: Sayfa 49 Görseli	84
Resim 4.31: Ön ve Arka Kapak	91

Resim 4.32: Sayfa 18 Görseli	92
Resim 4.33: Sayfa 46 Görseli	92
Resim 4.34: Sayfa 59 Görseli	93
Resim 4.35: Sayfa 65 Görseli	94
Resim 4.36: Ön ve Arka Kapak	100
Resim 4.37: Sayfa 27 Görseli	101
Resim 4.38: Sayfa 55 Görseli	102
Resim 4.39: Sayfa 77 Görseli	102
Resim 4.40: Sayfa 96 Görseli	103
Resim 4.41: Ön ve Arka Kapak	110
Resim 4.42: Sayfa 16 görseli	111
Resim 4.43: Sayfa 37 görseli	112
Resim 4.44: Sayfa 57 görseli	112
Resim 4.45: Sayfa 86 görseli	113
Resim 4.46: Ön ve Arka Kapak	119
Resim 4.47: Sayfa 10 görseli	120
Resim 4.48: Sayfa 23 görseli	121
Resim 4.49: Sayfa 56 görseli	121
Resim 4.50: Sayfa 69 görseli	122

TABLO LİSTESİ

	<u>Sayfa</u>
Tablo 3.1: Örnekleme Yer Alan Çocuk Kitaplarının Listesi	27
Tablo 4.1: Kitapların Boyutlarına Göre Dağılımı.....	128
Tablo 4.2: Kitapların Kâğıt Niteliğine Göre Dağılımı.....	128
Tablo 4.3: Kitapların Kapak Tasarımına Göre Dağılımı	129
Tablo 4.4: Harflerin Boyutunun Yaş Düzeyine Göre Dağılımı	129
Tablo 4.5: Kitaplarda Yer Alan Resimlerin Çocuk Okurun Yaş ve Gelişim Düzeyine Uygunluğu.....	130
Tablo 4.6: Kitaplarda Yer Alan Karakter Özelliklerinin Sayısal Dağılımı	131
Tablo 4.7: Gülümseten Öyküler Serisi'nde Yer Alan En Belirgin Çatışma Türleri.....	132
Tablo 4.8: Gülümseten Öyküler Serisinde Yer Alan En Belirgin Çatışmaların Sayısal Dağılımı	132
Tablo 4.9: Kitaplarda Yer Alan İletilerin Sayısal Dağılımı.....	133
Tablo 4.10: Kitaplardaki Farklı Sözcük Öbeklerinin Sayısal Dağılımı.....	134

KISALTMALAR

ÇOGEM : Ankara Üniversitesi Çocuk ve Gençlik Edebiyatı Uygulama ve
Araştırma Merkezi

OBADER : Okul Öncesi Eğitim Programı İle Bütünleştirilmiş Aile Destek
Eğitim Rehberi

s. : Sayfa

TDK : Türk Dil Kurumu

GİRİŞ

Çocuk kendine özgü dünyasında hayal kuran, sorgulayan, yaşamı ve çevresindekileri anlamlandırmaya çalışan bir varlıktır. Çocuk dünyaya geldiği ilk günden itibaren kendisini, çevresini, yaşamı ve yaşadığı dünyayı anlamlandırma sürecine katkıda bulunan birçok uyaran ile karşı karşıya gelmektedir. Bu uyaranlardan bazıları da nitelikli çocuk edebiyatı ürünleridir.

Çocuk edebiyatı, çocuk ve edebiyat kavramlarının ortak bir bütününü oluşturur. Çocuk, Türkçe sözlükte “küçük yaştaki oğlan veya kız” olarak tanımlanmaktadır (TDK, 2015:444). Edebiyat ise “olay, düşünce, duygu ve hayallerin dil aracılığıyla sözlü veya yazılı olarak biçimlendirilmesi sanatı”dır (TDK, 2015: 600). Kavcar (1999:4) ise edebiyatı, insanoğlunun düşündüğü ve yaptığı her şeyi en zengin en etkili biçimde ortaya koyan sanat olarak tanımlamaktadır. Alanyazında yapılan tanımlar sıklıkla edebiyatın sanatsal işlevi üzerinde durmaktadır.

Çocuk edebiyatı, çocuğun ilgi ve gereksinimlerine yönelik, gelişim düzeyine uygun, duygu, düşünce ve hayal dünyalarının gelişimine katkı sağlayan yapıtların yer aldığı yaşamsal bir alandır. Sever (2015:17)’e göre “çocuk edebiyatı (yazını), erken çocukluk döneminden başlayıp ergenlik dönemini de kapsayan bir yaşam evresinde, çocukların dil gelişimi ve anlama düzeylerine uygun olarak duygu ve düşünce dünyalarını sanatsal niteliği olan dilsel ve görsel iletilerle zenginleştiren, beğeni düzeylerini yükselten ürünlerin genel adıdır.” Oğuzkan (2001:3) ise çocuk edebiyatı kavramını, “çocuklar için yazılan ve usta yazarlar tarafından kaleme alınan üstün sanat nitelikleri taşıyan yapıtlara verilen genel ad” olarak tanımlamaktadır.

Çocuk edebiyatını yetişkin edebiyatından ayıran kendine özgü bazı özellikleri vardır. Edebiyat tek başına daha özgür bir alanı kapsar. Çocuk edebiyatı dendiğinde ise çocuğun gelişim dönemleri, ilgi, istek, tutum ve beklentileri gibi birçok etken karşımıza çıkmaktadır.

Çocuk edebiyatı ürünleri, çocuk duyarlılığı gözetilerek “çocuğa görelilik” ilkesiyle hazırlanmalıdır. Bu aşamada yazarın çocuksuluk ve çocuğa görelilik kavramları arasındaki ayrımı iyi yapması gerekmektedir. Çocuksuluk, dilin

acemice kullanımı, anlatımda ilkellik olarak görülmektedir. Çocuğa görelilik ise, çocuğun ilgisini, gereksinimlerini, dil evrenini göz önünde bulundurmaya gerektirir (Sever, 2015:17). Şirin (2000:19)'e göre “çocuğa göre deyince, çocuklar için yapılacak edebiyatın çocuğun büyüme ve gelişme çağlarına, psikolojisine, sözcük ve kavram ilgisine, algılama dünyasına uygun bir duyarlılık anlaşılmalıdır.”

Çocuk edebiyatının en önemli gereçleri çocuk kitaplarıdır. Okuma sevgisi, okuma alışkanlığı ve zamanla okuma kültürü kazandırmak nitelikli çocuk kitaplarının temel işlevlerinden biridir. Çocuğun nitelikli çocuk edebiyatı kitapları ile buluşturulması ve bir uyarıcı olarak çocuğun yaşam alanında kitabın yer almasını sağlamak için başta aile (anne-baba) olmak üzere, çocuğun içinde yaşadığı çevrenin duyarlı bir çaba ile bilinçli katkıları vermesi gerekir (Aslan, 2013:6; Sever, 2015:21).

Çocuk ile kitap arasındaki ilk etkileşim okulöncesi dönemdedir. Çocuk kitap ile 0-2 yaş arasında tanışır. Bu dönemin en belirleyici özelliği çocuk ve kitap arasındaki ilk bağın kurulmasıdır (İnce Samur, 2016:39). Etkin bir uyarıcı olarak çocuğun yaşamına giren kitap aracılığıyla çocuk işitsel, dilsel ve kültür öğeleriyle tanışmaya başlar. Bu dönemden sonra ilköğretim döneminde kitap ile olan yakınlığı duyarlı bir çabayla desteklenen çocuklar, okuma kültürü edinme sürecinde somut yaşantılar edinmiş olur (İnce Samur, 2016:39; Sever, 2013:92).

Sever (2013:9)'e göre okuma kültürü, “yazılı kültür ürünlerinin dünyasıyla tanışmış; tanıştığı bu dünyanın kendine sunduğu iletileri paylaşma, sınama, sorgulama yeterliğine ulaşmış; bunların sunduğu olanaklarla yaşamayı alışkanlık haline getirmiş bireylerin edinmiş olduğu kültürdür.” Alanyazında daha çok okuma alışkanlığı olarak yer alan okuma kültürü, eleştirel okumayı da içine alan bir süreçtir. Okuma kültürü kavramını özlü bir belirlemeyle açıklayan İnce Samur (2014:159)'a göre “ ‘okuma kültürü’ okumanın eleştirel paydada yapılandırılması ve bu eylemin bireysel olmaktan çıkarılıp toplumsal düzlemde sistemli bir yapıya dönüştürülmesi sürecidir. Bu doğrultuda en etkili araç, nitelikli çocuk kitaplarıdır.”

Çocuğun erken yaşta kitap ile bağ kurması kadar önemli olan bir diğer öge çocuğu doğru ve gelişim dönemine uygun nitelikli kitaplarla buluşturmaktadır. Çocuğa görelilik ilkesi gözetilerek hazırlanan kitaplar, çocuğun düzeyine ve yaşına uygun olmalıdır. Çocuk okurun kendi dünyasında anlamlandıramadığı bir kitap onu okuma eyleminden uzaklaştırabilir.

Nitelikli çocuk edebiyatı yapıtlarında bulunması gereken özellikler çocuk edebiyatı araştırmacıları tarafından belirli başlıklar altında ele alınmıştır. Aynı zamanda çocuk kitaplarında bulunması gereken bu özellikler, çocuk edebiyatının temel öğeleri olarak da adlandırılmıştır. Sever vd. (2007:41-56)'e göre nitelikli çocuk edebiyatı yapıtlarında bulunması gereken temel özellikler dış yapı (tasarım) ile ilgili özellikler; büyüklük, kâğıt, kapak-cilt, sayfa düzeni, harfler, Resim, iç yapı ile ilgili özellikler; kahramanlar, konu, ileti, dil ve anlatım ve çocuk kitaplarında bulunması gereken temel eğitim ilkeleri olarak ele alınmaktadır.

Oyun yazarlığı, belgesel filmi, ve karikatür alanındaki çalışmalarıyla çok yönlü bir yazar olarak da bilinen Behiç Ak, ilk yayımlanan ve Japoya'da ödül kazanan "Yüksek Tansiyonlu Çınar Ağacı" adlı resimli çocuk kitabının ardından çocuk edebiyatı alanında çeşitli yaş gruplarına seslenen kitaplar yazmaya ve resimlemeye başlamıştır. Yazarın, Gülümseten Öyküler Serisi'nde yer alan kitapların baskı sayısından da hareketle çok okunan bir yazar olduğunu söylemek olanaklıdır. Buradan hareketle bu çalışmada yazarın Gülümseten Öyküler Serisi'nde yer alan on çocuk kitabı çocuk edebiyatının temel öğeleri bakımından incelenmektedir.

1. PROBLEM DURUMU

1.1. Problem

Behiç Ak'ın çocuk kitaplarının çocuk edebiyatının temel öğeleri kapsamında incelenmesi bu araştırmanın temel sorunsalıdır.

1.1.2. Alt Problemler

1. Behiç Ak'ın çocuk kitapları, çocuk edebiyatının temel öğelerinden “dış yapı” ilkerini taşımakta mıdır?

2. Behiç Ak'ın çocuk kitapları, çocuk edebiyatının temel öğelerinden “iç yapı” ilkelerini taşımakta mıdır?

3. Behiç Ak'ın çocuk kitapları, eğitsel ilkeler bakımından çocuk edebiyatının temel öğelerine uygun özellikler taşımakta mıdır?

1.2. Araştırmanın Önemi

Çocuk edebiyatı yapıtları, çocukların dil gelişimini destekleyen, onlara anadilinin kullanılmasını, olanaklarını, yaratıcı gücünü sezinleten, anlama, yorumlama ve yeni anlamlar yaratma becerilerini kullanarak yaşamı ve insanı anlamaya yönelik deneyimler edinmelerini sağlayan yapıtlardır (Sever, 2013:43). Bu yapıtlar aracılığıyla çocuğun dil, bilişsel, kişilik ve toplumsal gelişimlerine katkı sağlanabilir.

Çocuk edebiyatı yapıtlarının çocuğun yaşamında üstlendiği başat sorumlulukları yerine getirmesinde nitelikli çocuk kitaplarının önemli olduğu bilinmektedir. Bu nedenle çocuk kitaplarının, çocuk edebiyatı yapıtlarında bulunması gereken temel ilkeler kapsamında incelenmesi gerekir. Alanyazında Behiç Ak'ın çocuk kitaplarının, çocuk edebiyatı yapıtlarında bulunması gereken temel öğeler bağlamında incelenmesine ilişkin bir çalışma bulunmamaktadır. Bu ve bu tür çalışmaların çocuğun kitap ile buluşmasını sağlayan kişi ve kurumlara rehberlik edebileceği öngörülmektedir. Çalışma, bu yönüyle var olan boşluğu tamamlaması ve ilgili alana katkı sağlaması bakımından önemlidir.

1.3. Sınırlılıklar

Bu çalışma Behiç Ak'ın çocuklar için yazdığı kitaplardan “Gülümseten Öyküler” serisinde yer alan 10 kitap ile sınırlıdır.

1.4. Tanımlar

Çocuk Edebiyatı: Erken çocukluk öneminden başlayıp ergenlik dönemini de kapsayan bir yaşam evresinde, çocukların dil gelişimi ve anlama düzeylerine uygun olarak duygu ve düşünce dünyalarını sanatsal niteliği olan dilsel ve görsel iletilerle zenginleştirilen beğeni düzeylerini yükselten ürünlerin genel adı (Sever, 2015:17).

Çocuk Gerçekliği: Çocukların gerçekmiş gibi alımladıkları şeylerde nesnel olmayan alımlama farklarının yakalanması ve çocukların gelişimsel özellikleri dikkate alınarak onların doğalarının, bakış açılarının, ilgi ve gereksinmelerinin, dil ve anlam evrenlerinin neler olduğunun araştırılması biçiminde ele alınır (Dilidüzgün, 2003, Çer, 2014).

Çocuğa görelik: Çocuk gerçekliğinin kitaplarla örtüşmesidir. Çocuğun doğasının, ilgi ve gereksinmesinin, dil ve anlam evreninin, bakış açısının kitabın tasarım, içerik ve eğitsel özelliklerine yansıtılmasıdır (Çer, 2014).

2. KAVRAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

2.1. Çocuk Edebiyatı

Çocuk kendine özgü özellikleri olan, dünyayı kendi bakış açısıyla değerlendiren, sosyal, dilsel, ruhsal yetileri henüz tam olarak gelişmemiş ya da yetişkinlerin dünyasıyla bütünüyle örtüşmeyen bir varlıktır (Dilidüzgün 2003:41). Çocuğun kendine özgü dünyası, gereksinimleri ve dünyaya bakış açısı, edebiyat alanında da çocuğa özgü bir edebiyat anlayışını ortaya çıkarmaktadır. Sever (2013:104), çocuklarla yetişkinlerin edebiyattan beklentileri arasında bir koşutluk olduğunu belirtir ve bunu şu şekilde açıklar:

“Çocuklar da edebiyatın insan ve yaşam gerçekliğini sanatçı duyarlığı ile sezinleten süreçlerinde aynen yetişkinler gibi duymak, duyumsamak, düşünmek düş kurmak ve eğlenmek isterler. Bu gereksinimler, çocuklar ve yetişkinler için benzerlikler taşır; ancak, bu aynılık gereksinimlerin doyurulması, karşılanması süreçlerinde ayrılık gösterir. Bu bağlamda düşünüldüğünde, ‘aynılık içinde ayrılık’ çocuk ve yetişkinin farklı olan dilsel, bilişsel, toplumsal ve kişilik özelliklerinin yarattığı doğal bir sonuçtur.”

Çocuğa görelilik, çocuğun ilgilerini, gereksinimlerini, dil evrenini göz önünde tutmayı, hazırlanacak okuma metnini ise bunlarla örtüştürmeyi gerekli kılar. Çocuk gerçekliği ise çocuğun farklı algılama ve kavrama düzeyleri ile ilgilidir. Çocukların gerçekmiş gibi alımladıkları şeylerde nesnel olmayan alımlama farklarının yakalanması biçiminde ele alınmaktadır (Sever, 2015; Şirin 2007; Dilidüzgün, 2003).

Çocuk edebiyatının alanyazında birçok tanımı vardır. Ciravoğlu (2000:11)’na göre “henüz yetişkin olmayan ve eğitilmesi gereken, toplumumuzun en genç üyelerinin düşünce dünyasına seslenebilecek sözlü ve yazılı ürünlerin tümüne çocuk edebiyatı” denilmektedir.

Şirin (2007:16)’e göre “Çocuk edebiyatı temel kaynağı çocuk ve çocukluk olan; çocuğun algı, ilgi, dikkat, duygu, düşünce ve hayal dünyasına uygun; çocuk bakışını ve çocuk gerçekliğini yansıtan; ölçüde, dilde, düşüncede ve tiplerde çocuğa göre içeriği yalın biçimde ve içtenlikle gerçekleştiren; çocuğa okuma alışkanlığı kazandırması yanında edebiyat, sanat ve estetik yönden gelişmesine katkı sağlayan, çocuğu duyarlı biçimde yetişkinliğe hazırlayan bir geçiş dönemi edebiyatıdır”.

Sever (2015:17)'e göre “Çocuk edebiyatı yazını erken çocukluk öneminden başlayıp ergenlik dönemini de kapsayan bir yaşam evresinde, çocukların dil gelişimi ve anlama düzeylerine uygun olarak duygu ve düşünce dünyalarını sanatsal niteliği olan dilsel ve görsel iletilerle zenginleştirilen beğeni düzeylerini yükselten ürünlerin genel adıdır.”

Oğuzkan (2001:3)'a göre “Usta yazarlar tarafından özellikle çocuklar için yazılmış olan ve üstün sanat nitelikleri taşıyan eserlere verilen genel ad” olarak tanımlanmaktadır.

Demirel (2010:45)'e göre çocuk edebiyatı “Temel malzemesi dil olan ve bu dil aracılığıyla çocuğun gelişim özelliklerini dikkate alarak onların hayal dünyalarına hitap eden, onları bayağılıktan ve çirkinlikten uzak tutan, onun anlama kavrama ve yorumlama yeteneklerine katkıda bulunan, bir başka ifadeyle ona bu imkanları sağlayan, onu bir yandan eğitirken bir yandan da eğlendiren, ona hoşça vakit geçirten yazılı ve sözlü eserlerin bütününe verilen ad” olarak tanımlanmaktadır.

Tanımlarda da belirtildiği gibi çocuk edebiyatının kaynağı çocuk ve çocukluk olan, usta yazarlar tarafından çocuk duyarlılığı gözetilerek kaleme alınan, çocuğun dil gelişimine ve anlama düzeyine uygun, yaşam ve insan gerçekliğini dilsel ve görsel iletilerle sunan, onların duygu ve düşünce dünyasında etkilenimler uyandıran, sanatsal nitelikli sözlü veya yazılı ürünlerin tümüne verilen genel ad olarak tanımlayabiliriz.

2.2. Çocuk Edebiyatı ve Okuma Kültürü

Çocuklara okuma sevgisi ve alışkanlığı kazandırmak, okuma kültürü bilincine sahip bireyler yetişmesine katkıda bulunmak, çocuk edebiyatının temel işlevlerinden biri olduğu bilinmektedir. Alanyazında sıklıkla okuma alışkanlığı olarak da geçen okuma kültürü dizgesel bir süreç olarak yazılı kültür ürünlerinin dünyasıyla tanışmış; tanıştığı bu dünyanın kendine sunduğu iletileri paylaşma, sınıama, sorgulama yeterliğine ulaşmış; bunların sunduğu olanaklarla yaşamayı alışkanlık haline getirmiş bireylerin edinmiş olduğu kültür olarak tanımlanmaktadır (Sever, 2013:9).

Okuma kültürü birbiri ile ilişkili bir çok beceriyi kapsayan bir süreçtir. “Okuma Kültürü Edindirme Basamakları”na göre okulöcesi dönemde görsel okuma, ilkokul döneminde dilsel okuma, ortaokul döneminde ise eleştirel okuma kazanımıyla okuma kültürü edinme sürecine ulaşılır (Sever, 2013:10; İnce Samur, 2016:6).

Okuma kültürü edinme sürecinde nitelikli çocuk kitaplarının önemli bir yeri vardır. Etkin bir uyaran olarak çocuğun yaşamına giren kitap aracılığıyla çocuk işitsel, dilsel ve kültür öğeleriyle tanışmaya başlar. Bu dönemden sonra ilköğretim döneminde kitap ile olan yakınlığı duyarlı bir çabayla desteklenen çocuklar, okuma alışkanlığı ya da bir diğer deyimle okuma kültürü edinme sürecinde somut yaşantılar edinmiş olur (İnce Samur, 2016:39; Sever, 2013:92).

Okuma becerisi üzerine yapılan araştırmalarda Türkiye'nin uzun yıllar son sıralarda yer almasının, ülkemizde okuma kültürü kazanmaya yönelik dizgeli yaklaşımların yaşama geçirilememesi ile ilişki olduğu söylenebilmektedir (İnce Samur, 2016:4). Bu nedenle ülkemizde okuma becerisinin gelişmesinde ve okuma kültürüne sahip bireyler yetişmesinde sanatsal ve görsel iletilerle hazırlanmış nitelikli çocuk edebiyatı yapıtlarının önemli bir işleve sahip olduğu söylenebilir.

2.3. Çocuk Kitapları

Çocuk edebiyatının en önemli araçlarının çocuk kitapları olduğu bilinmektedir. Sever (2015:20)'e göre “çocuk kitapları (öykü, roman, şiir vb.), çocukların olay, olgu ve durumların sanatçı bakış açısıyla yorumlanmasına tanık oldukları görsel ve yazılı araçlardır.” Çocuk duyarlılığı gözetilerek hazırlanması gereken bu kitaplar çocuğun gelişim alanlarının desteklenmesinde ve okuma kültürüne sahip bir birey olmasında önemli bir yere sahiptir. Alanyazında çocuk kitaplarının önemine ilişkin bazı görüşler vardır. Demircan (2006:12)'a göre “Bireyin, çocukluktan yetişkinliğe geçiş sürecini etkileyebilen ve aynı zamanda okuldaki eğitim ve öğretim faaliyetlerini destekleyen önemli faktörlerden birisi de gerekli ölçütler çerçevesinde hazırlanmış çocuk kitaplarıdır.” Akal (2006:108) ise insan ve yaşam gerçekliğini tanımada ve duyarlılık geliştirmede en kestirme yolun çocuk kitapları olduğunu belirtmektedir.

Çocuk kitapları, okuma eyleminin bireysel olmaktan çıkarılıp toplumsal düzlemde sistemli bir yapıya dönüştürülmesi sürecinde etkili birer araçtır (İnce Samur, 2014:159). Aslan (2006a)'a göre ise nitelikli çocuk yazını ürünleriyle beslenen çocuklar, yazarların kitaplarda işlediği konulardan hareketle düşüncelerini oluşturmaya, doğruyu yanlış ayırt etmeye ve kendi doğrularını yakalamaya başlarlar. Bu bakımdan çocuk okur kendini sevmeyi, kendine değer vermeyi, yaşamdan zevk almayı, içinde yaşadığı topluma yararlı olmayı, doğruyu ve yanlış öğrenir; çünkü bu kitaplarda, yaşamdaki sorunlar ve çözümleri sanatçı bakış açısıyla örneklendirilir.

Çocuk kitaplarının önemine ilişkin yapılan görüşlerden yola çıkılarak çocuğun çeşitli gelişim alanlarının desteklenmesinde, gerçek yaşam deneyimleri edinmesinde ve okuma kültürüne sahip bir birey olarak yetişmesinde çocuk kitaplarının önemli bir işlevinin olduğu görülmektedir.

2.4. Çocuk Edebiyatının Temel Öğeleri

Çocuk edebiyatının temel öğeleri dış yapı özellikleri; büyüklük, kâğıt, kapak-cilt, sayfa düzeni, harfler, iç yapı özellikleri; karakter, konu, ileti, dil ve anlatım ve temel eğitim ilkeleri altında üç aşamada incelenebilir.

2.4.1. Çocuk Edebiyatı Yapıtlarında Bulunması Gereken Dış Yapı Özellikleri

Çocuk edebiyatı yapıtlarında bulunması gereken dış yapı özellikleri; büyüklük, kâğıt, kapak-cilt, sayfa düzeni, harfler ve resim olarak incelenebilir.

2.4.1.1. Büyüklük

Çocuklar okulöncesi dönemden başlayarak ilerleyen yaş ve gruplarda çeşitli boyutlarda kitaplar ile karşılaştırılmalıdır. Farklı boyutlarda tasarlanan bu kitapların çocuğun kolay taşıyabileceği ağırlıkta olmasına dikkat edilmelidir. Ayrıca bu kitaplar çocuğun kucak boyundan büyük bir genişlikte olmamalı ve çocuğun kitaplık oluşturmasına engel olacak bir boyutta tasarlanmamalıdır (Karatay, 2011:81).

Çocuk edebiyatı yapıtları farklı yaş grupları dikkate alınarak farklı boyutlarda tasarlanabilir. Daha küçük yaş grupları için yazılan yapıtlarda resimler, yazılardan daha fazla yer alacağı için kitap boyut olarak da daha büyük olabilir.

Yapılan çalışmalar çocuk kitaplarının boyut olarak çeşitli yaş gruplarında değişkenlik gösterdiğini belirtse de çocuklar için genel olarak uygun olan 16 x 23 cm boyutundaki kitaplardır (Yüce ve Nuhoğlu, 2007:78).

2.4.1.2. Kâğıt

Çocuk kitaplarında kullanılan kağıdın niteliğinin önemli olduğu bilinmektedir. Çocuk kitapları dayanıklı ve mat kâğıtlara basılmalıdır. Çocuğun kitabı uzun süre kullanabilmesi bakımından kitapların basımında kolay yırtılacak dayanıksız kâğıtlar kullanılmamalıdır. Basımda birinci ya da en az ikinci hamur kâğıtlar tercih edilmelidir (Sarıyüce, 2012:25).

2.4.1.3. Kapak-Cilt

Çocuk kitapları seslendiği okur kitlesinin ilgisini çekebilmelidir. Bu aşamada kaliteli malzemeler kullanılarak estetik bir duyarlılıkla hazırlanan kapak tasarımının, çocuğun kitaba olan ilgisinin artmasında ve kitabı uzun yıllar kullanmasında etkin bir rol üstlendiği bilinir.

Bir kitabın kapağı, çocuğun kitaba yönelmesini sağlayan ilk önemli uyarandır. Estetik bir zevk gözetilerek hazırlanan kapak resmi ve tasarımı çocukta kitabı okumaya ilişkin istek uyandırır. Çocuğun duygu ve düşünce dünyasını devindiren, sanatçı duyarlılığı ile hazırlanan bir kapak tasarımı ve bu tasarımda yer alan kapak resminin, metni okumaya hazırlattığı ve çocuğa bir “ön okuma” süreci yaşattığı bilinmektedir (Sever vd., 2007:43, Akyüz, 2014:12).

2.4.1.4. Sayfa Düzeni

Çocuğun yaşı ve içinde bulunduğu gelişim düzeyi gözetilerek hazırlanan kitaplarda Sever vd. (2007:45)'ne göre yazı, resim, rakam, fotoğraf, karikatür gibi öğeler sayfa düzenini oluşturan temel bileşenler olarak belirtilmektedir. Bu bileşenler belli bir bütünlük içinde kitapta yer almalıdır. Metin ve resimler, sayfa kenar boşlukları, satırlar arası boşluklar çocuğun kitabı rahat okuyacağı bir düzende hazırlanmalıdır. Metin ve görseller uyum içinde olmalı çocukta estetik bir zevk uyandırmalıdır.

2.4.1.5. Harfler

Çocuk edebiyatı yapıtlarında yaş düzeylerine uygun olarak farklı büyüklükte harfler kullanılmalıdır. Küçük yaştaki okur kitlesine seslenen kitaplar daha büyük bir punto ile yazılırken yaş seviyesi ilerdikçe yazının boyutu küçülebilmektedir. Bu değişkenlik kolay okunabilirlik açısından önemlidir. Karatay (2011:96)'a göre “Çocuk kitaplarında kullanılan harflerin büyüklükleri çocukların gelişim düzeyine göre farklıdır. Harf büyüklükleri 12-36 punto arasında değişebilir”.

Milli Eğitim Bakanlığı tarafından ders kitaplarının incelenmesine ilişkin yönergede İlköğretim birinci sınıf için 20 punto, ikinci sınıf için 18, üçüncü sınıf için 14, dördüncü sınıf için 12, beşinci sınıflar için 11, daha üst kademelerde ise 10 puntodan küçük harflerin kullanılmaması gerektiği belirtilmiştir (MEB, 2012).

2.4.1.6. Resim

Çocuğun kitapla karşılaşması önce resimlerle olmakta, daha sonra resim-kelime, resim-cümle, resim-cümleler, resim-öykü, az resim-çok metin ve resimsiz metinlere doğru bir gelişme süreci izler (OBADER, 2013). Bu bakımdan çocuk kitaplarında metin-resim oranı seslendiği okurun yaş düzeyine göre değişkenlik gösterir.

Çocuk kitaplarında yer alan resimler, 2-3 yaşındaki çocukların ilk önemli görsel uyaranlarıdır. Bu dönemde çocuğun ilgisini uyandıran yalın özellikler taşıyan resimlere yer verilmelidir. Çocuk, 3-4 yaşından itibaren üçte ikilik resim oranının, üçte birlik yazı oranıyla desteklendiği kitaplarla buluşturulmalıdır. İlköğretim çağından itibaren okuma becerisinin de gelişmeye başlamasıyla üçte ikilik resim oranı yerini yazıya bırakmalıdır. 9-10 yaşından itibaren yazılı metnin oranı arttırılmalıdır (Sever vd., 2007).

Çocuk kitaplarında yer alan resimler çocuğun okuduklarını anlamlandırması bakımından önemlidir. Resimler yazarın çocukla paylaşmak istediği duygu ve düşünceleri çizginin anlatım olanaklarıyla görselleştiren birer metindir. Çocuk kitaplarında sözcükler ve görseller onlar için çok uyaranlı bir ortam yaratır. İtme ve okuma becerisinin yanında görme duyusunun da anlama sürecine etkin olarak katılmasını sağlar (Sever vd., 2007).

Çocuk kitaplarında sanatçı duyarlılığıyla hazırlanan resimlerin çocuğun anlam evreninde ve duygu dünyasında oluşturacağı imgeler onların dil ve bilişsel gelişimlerini desteklemesinin yanında görme duyularının estetik boyutta gelişmesine katkı sağlayabilir (Özer, 2006:431). Sever (2015:167)'e göre “Çocuk kitaplarındaki sanatçı duyarlılığıyla yapılmış resimler, çocukların görme duyularının eğitilmesine olanak sağlayan etkili araçlardır. Kitaplarda karşılaşılan resimler, çocuklar için, bir sanat eğitimi ortamı yaratır”. Bu bağlamda çocuk kitaplarındaki resimlerin çocuğun düzeyine uygun, ilgisini çeken, sanatçı duyarlılığıyla estetik bir zevk gözetilerek hazırlanması ve çocuğa göre olması önemlidir.

2.4.2. Çocuk Edebiyatı Yapıtlarında Bulunması Gereken İç Yapı Özellikleri

2.4.2.1. Kahramanlar

Kahraman bir yapıtta başından olaylar geçen, anlatılan konu ile doğrudan bağlantısı olan kişi, baş kişi ya da kahraman olarak adlandırılır (Sever, 2015:76). Kahraman her yönüyle okuyucuya tanıtılan, olayların serim, düğüm ve çözüm bölümlerinde etkili olan kitabın en önemli kişisidir. Olay kahramanın çevresinde gelişir. Çocuk okur kitapta yer alan kahraman ile arasında benzerlik kurmak ister. Çocuk gerçekliğinden uzak, iyi geliştirilmemiş bir kahraman çocuk ile kitap arasındaki bağı zayıflatır. Bu nedenle çocuklar için yazılan kitaplarda kahramanların çocukları yanlış güdüleyecek kahramanlar olmamasına dikkat edilmelidir (Yüce ve Nuhoglu, 2007:89).

Çocuk edebiyatı yapıtlarında kahramanlar yapıttaki diğer kişilerle birlikte aynı zamanda çeşitli karakter özelliği de taşımaktadır. Sever (2015:75-76)'e göre “karakter, sanatçının yarattığı; duygu düşünce ve tutku yönleriyle geliştirdiği, gerçek yaşamdan da esinlenerek deneyimiyle, birikimiyle, kendine özgü duyarlılığı ile biçimlendirdiği bir kişiliktir”.

Yapıttaki karakterlere öykünen çocuk, onunla özdeşim kurarak karakteri içselleştirdiğinden, geliştirilen karakterlerin özelliklerinin özenle oluşturulması gerekmektedir (İnce Samur ve Karagül, 2017:338). Bu nedenle karakterler kitapta özellikleri ile geliştirilirken bu gerçek göz önünde bulundurulmalıdır.

Karakterler özelliklerine göre okura tanıtılması bakımından kapalı ve açık karakter, olayların gelişimi boyunca ise herhangi bir değişim gösterip göstermediğine göre devingen ve durağan karakter olmak üzere ayrılabilir. Okura özellikleri yüzeysel olarak tanıtılan ve okurun tam olarak tanımadığı karakterler kapalı karakterlerdir. Kapalı karakterler çocuk okura yaşam gerçekliğini tanıtmadaki katkıları daha azdır. Bunun yanı sıra okura birçok özelliği ile tanıtılan yani okurun her yönüyle iyi bildiği karakterler ise açık karakterlerdir. Yazar iletmek istediği asıl duygu ve düşünceleri bu karakterler ile okuyucuya aktarabilir (Sever, 2015:104).

Çocuk edebiyatı yapıtlarında kahraman ve karakter kavramlarından yola çıkarak, çocukların bu kahramanları örnek almaları ve karakterler aracılığıyla özdeşim kurmaları dikkate alındığında, bu karakterlerin bazı özelliklere sahip olması gerekmektedir. Karatay (2011:104)'a göre bu karakterlerin sahip olması gereken bazı özellikler şunlardır:

1. Karakter, evrensel ve ahlaki değerlere saygılı olmalı,
2. İyiliğin ve doğruluğun savunucusu olmalı,
3. Barış yanlısı olmalı,
4. Çevrenin ve kültürel değerlerin koruyucusu olmalı,
5. Karakter, adil, çalışkan, özverili, yardımsever vb. olumlu kişilik özelliklerini taşımalı.

Çocuk okurun, kitap ve yaşam arasında bağ kurabilmesi, gerçek yaşam deneyimleri kazanabilmesi bakımından çocuk kitaplarında özdeşim kurabileceği iyi geliştirilmiş kahraman ve karakterlere yer verilmesi önemlidir.

2.4.2.2. Konu

Konu, Türkçe Sözlükte “konuşmada, yazıda, eserde ele alınan düşünce olay veya durum, mevzu” olarak tanımlanmaktadır (TDK, 2005:1211). Özdemir (2002: 53)'e göre konu, “yalın bir tanımla yazıda ya da yapıtta ve yaratıda ele alınan, üzerinde durulup söz söylenen, işlenip geliştirilen şey” olarak ifade edilmiştir.

Yetişkinler için ortaya konulan yapıtlarda konu sınırlaması yoktur. Yaşamı ve insanı açıklamaya çalışan her şey bir yazıya konu olabilir. Çocuklar için yaratılan yapıtlarda da aynı durum söz konusudur ancak çocuk kitaplarında seçilecek konunun çocuğun gelişim evrelerine uygun, çocuk gerçekliğini önemseyen, onların beklentilerine yanıt veren, dilsel, bilişsel, toplumsal yetilerini destekleyen bir anlayışla dikkatlice seçilmesi önemlidir (Sever, 2015).

Sarıyüce (2012:26-27)'ye göre çocuk edebiyatında konular ele alınırken özen gösterilmesi gereken yönler çocuk edebiyatının genel niteliklerini oluşturan ölçütler olarak belirtilmiş ve şu şekilde sıralanmıştır:

- Konular çocuğun ilgisini karşılamalı, ilgi ile okunacak bir nitelik taşımalıdır.
- Çocuğa, yurt, ulus, toplum ve insanlık sevgisi aşılmalı; bir arada yaşamının bilincine ulaştırmalıdır.
- Açık saçıklık, seksüel yaşamın gereksiz ayrıntıları, bencillik, tembellik, avarelik, başkalarının sırtından geçinmek, hırsızlık, yankesicilik, dolandırıcılık, düzenbazlık gibi uygunsuz yaşam biçimleri idealize edilerek sunulmamalı, çocuklarda bunlara karşı hevesler uyandıracak bir anlatış biçimine başvurulmamalıdır.
- Türk çocukları için yazılacak kitaplarda, Atatürk, Kurtuluş Savaşı, Demokrasi gibi kavramlar iyi özümledirerek işlenmeli, tarihimiz hakkında doğru ve temel görüşler kazandırılmalıdır.
- Hak ve haklılık duygusu, ezilenlerin, sömürülenlerin yanında olmak ideali aşılayacak konular seçilip işlenmelidir.

Sonuç olarak çocuk kitaplarında konu, çocuğun dünyasına uygun olarak, kişilik ve toplumsal gelişimine katkı sağlar nitelikte sanatçı bakış açısıyla ele alınmalıdır.

Çocuk kitaplarında, çocuk gerçekliği ve çocuğa görelilik ilkeleri gözetilerek seçilmesi gereken konular, kitapta yer alan olay ve çatışmalarla yapılandırılır. Sever (2015:128) olay dizisi boyunca bir gerilim oluşturan ve okurun merak duygusunu canlı tutan çatışmaları çeşitli başlıklar altından sınıflandırmaktadır.

Bunlar:

- Kişi - kişi çatışması,
- Kişinin kendisiyle olan çatışması,
- Kişi - doğa çatışması ve
- Kişi – toplum çatışmasıdır.

Çocuk edebiyatı yapıtlarında konular ele alınırken dikkat edilmesi gereken bir diğer özellik konunun yapılandırılmasını zayıflatan öğelerdir. Lukens, çocuk kitaplarında abartılmış merak, duygusallık ve raslantısallık gibi öğelerin konunun yapılandırılmasını engelleyebileceğini dolayısıyla da çocuk ile kitap arasındaki etkileşimi olumsuz olarak etkileyebileceğini belirtmiştir (akt. Sever, 2015:137).

2.4.2.3. İleti

Çocuk kitapları çocuğa doğrudan bilgi aktaran yalnızca öğretici uyarılar değildir. Çocuk kitaplarında ileti, yazar ile çocuk arasında bir köprüdür. Çakır (2013)'a göre ileti yazarın yapıtta ortaya koyduğu özel yargı ve ulaşılmasını istediği ortak sonuçtur. Sever (2015:140)'e göre “edebiyat yapıtlarında ileti dendiğinde ise sanatçının okurlarında yaratmak ya da oluşturmak istediği duygu ve düşünce ortaklığı akla gelmelidir”. Bu bakımdan yazar paylaşmak istediği duygu ve düşünceleri, çocuk okura iletiler aracılığıyla duyumsatabilmelidir. Özdemir (2011:115)'e göre yazınsal metinlerdeki ileti kesin yargılara dönüştürülerek okura aktarılamaz. Bu iletiler metnin dokusuna sindirilir. Bu bakımdan yazınsal metinlerin iletisi örtük iletidir.

2.4.2.4. Dil ve Anlatım

Bir çocuk edebiyatı yapıtını yetişkin edebiyatından ayıran en önemli özelliği dili ve anlatımıdır. Çocuk okurda dil sevgisi, dil bilinci ve dil duyarlılığı oluşturmak çocuk kitaplarının en önemli işlevlerinden biridir (Aslan, 2006b:42). Çocuğun çevresini, toplumu ve bu toplumun kültürel birikimini anadiliyle algılayıp kavrar (Sever, 1997:1).

Okul öncesi dönemde kendisine bir yetişkin tarafından anlatılan masallar, fıkralar, sorulan bilmeceler, okunan öyküler vb. çocukları anadilinin söz varlığıyla

tanıtırır. Çocuk kitapları dilin anlam yapısını, özelliklerini ve anlatım gücünü örneklendiren ilk özgün dil modelleridir (Sever, 2015:145).

2.4.3. Çocuk Edebiyatı Yapıtlarında Bulunması Gereken Temel Eğitim İlkeleri

Çocuk kitapları biçim ve içerik yönünden bir bütün olarak çocuğa görelık ilkesi gözetilerek hazırlanması gereken kitaplardır. Sever vd. (2007:55-56) çocuk kitaplarının biçimsel ve içerik özelliklerinin birbirini bütünlemesinin yanı sıra bazı eğitim ilkelerini de kuşatmasını, kitabı çocuk edebiyatı yapıtlına dönüştüren bir özellik olduğunu belirtmekte ve çocuk kitaplarında bulunması gereken temel eğitim ilkelerini şu şekilde sıralamaktadır:

- Kitaplarda çocuklara öğüt veren bir yaklaşım yerine; yaratılan yazınsal kurgularla, çocuğu güldürürken düşündüren, düşündürürken güldüren bir anlayış yeğlenmelidir.
- Kitaplardaki olay dizisinde; çocuğun girişimciliğini, benlik duygusunu bastırarak denetimci ve baskıcı anlayışlar olumlanmamalıdır.
- Kitaplarda, cinsel roller ayrıştırılmamalı; toplumda kadına ve erkeğe biçilen değer, yüklenen anlam arasında fark yaratılmamalıdır.
- Kitaplarda çocukların kendi cinsel kimlikleri içinde kişiliklerini geliştirmelerine engel olacak iletiler bulunmamalıdır.
- Kitaplarda yaşamın tüm sorunlarının çözümünde, iletişim kurmanın genel geçer bir yol olduğu çocuklara duyumsatılmalı; kurgulanan olaylarda şiddet, kaba güç bir sorun çözme yöntemi olarak belirmemelidir.
- Kitaplarda siyasal ve dinsel telkinlerde bulunulmamalı; kurgulanan olaylarda yazgıcılığı, boş inançları önemli göstermeye çalışan anlayışlar onaylanmamalıdır.
- Kitaplarda çocuğun sağlıklı değerler sistemi oluşturmasını zedeleyecek anlayışlar olumlanmamalıdır.
- Kitaplarda kurgulanan olaylar; çocukları yaratıcı, araştırmacı, girişimci kişilik yapısı edinmeye özendirilmeli; onlarda yaşamı ve insanı düşünerek, düş kurarak anlama isteği uyandırmalıdır.

Çocuk kitapları çocuğa doğrudan bilgi aktaran öğretici yapıtlar olarak algılanmamalıdır. Biçim ve içerik bakımından çocuk edebiyatının temel öğelerine uygun olarak hazırlanan bu kitaplar, yazınsal ve eğitsel ilkeleri de kapsar nitelikte olmalı, çocuğun değer gelişimine katkı sağlayan iletileri sezinlemesini sağlamalıdır.

2.5. İlgili Araştırmalar

Bu başlık altında konu ile ilgili Türkiye’de yapılan araştırmalara yer verilmiştir. Yapılan araştırmalar kapsamında “Yök Tez Merkezi Veri Tabanına” girildiğinde başlık olarak “çocuk edebiyatı” teriminin yer aldığı 134 kayıt bulunmuştur. Aynı veri tabanının özet arama bölümüne “çocuk edebiyatı” yazıldığında üniversitelerin eğitim fakülteleri ile diğer alanlar dahil toplam 378 yüksek lisans ve doktora tezine ulaşılmıştır (Son Erişim: 01.05.2018). Bunlardan 361’i 2000-2018 yıllarında yazılmış olup 2000 yılı öncesine ilişkin yalnızca 17 kayıtlı tez bulunmuştur. Buradan da anlaşılacağı gibi çocuk edebiyatının bir araştırma konusu olarak özellikle 2000 yılı ve sonrasında önem kazandığını söyleyebiliriz. Konumuz olan çocuk edebiyatı yapıtlarının, çocuk edebiyatının temel öğeleri kapsamında incelenmesi ile ilgili ulaşılan çalışmalar genel olarak şunlardır:

2.5.1. Tezler

Meral (2016) “Ömer Seyfettin Öykülerinin Çocuk Edebiyatı Ölçütleri Açısından Değerlendirilmesi” adlı çalışmada Ömer Seyfettin’in 40 öyküsü çocuk yazını ölçütleri bakımından incelemiştir. Araştırmada alan taraması yöntemi kullanılmıştır. Sonuç olarak, bazı öykülerde kullanılan biçimin çocuk okur düzeyine uygun olmadığı, bazı öykülerin alt yaş aralığında bulunan çocuklar için çocuğa görelilik ilkesine uygun olmadığı ve öykülerde yer alan şiddet unsurlarının çocuk okur için olumsuz örnek oluşturacak düzeyde ele alındığı belirlenmiştir.

Güler (2014) “Çocuk Edebiyatı Kapsamında Mehmet Güler’in Eserleri Üzerine Bir İnceleme” adlı çalışmada yazarın hayatı, yapıtları ve edebî kişiliği incelenerek çocuk edebiyatı içindeki yeri tespit edilmeye çalışılmıştır. Çalışmanın örneklemini Mehmet Güler’in çocuklar için yazdığı 32 yapıtı oluşturmaktadır.

Çalışmada nitel araştırma yöntemlerinden betimsel analiz tekniği ile yazara yöneltilen sorular bütününde görüşme yöntemi kullanılmıştır. Araştırma sonucunda, çocuk eğitimine katkı sağlaması bakımından yazarın yapıtlarının, nitelikli yapıtlar olduğu belirlenmiştir.

Akyüz (2014) “Muzaffer İzgü’nün Çocuk Kitaplarının Çocuk Edebiyatının Temel İlkeleri Açısından İncelenmesi” adlı çalışmada Muzaffer İzgü’nün 30 yapıtı biçim ve içerik yönünden incelenmiş, “Çocuk ve Gençlik Edebiyatı Yapıtlarını Değerlendirme Ölçeği” kullanılarak yapıtların nitelikleri puanlandırılmıştır. Araştırma sonucunda Muzaffer İzgü’nün yapıtlarının tasarım ve resim özellikleri yetersiz bulunmuştur. Yapıtlarını sorun temelli kurgulandığı, yapıtlarındaki konu ve kurguların çeşitlilik göstermemesinin yazınsallığı olumsuz etkilediğinin yanı sıra yazarın yapıtlarının dil ve anlatım yönünden oldukça başarılı olduğu belirlenmiştir.

Başegmez Tıgılı (2014) “Miyase Sertbarut’un Çocuk Kitaplarının Çocuk Edebiyatı Öğelerine Göre İncelenmesi” adlı çalışmada Miyase Sertbarut’un çocuk edebiyatı alanında toplam 25 kitabı, çocuk edebiyatı temel öğeleri bakımından incelenip değerlendirilmiştir. Çalışmada betimsel analiz yöntemi kullanılmıştır. Sonuç olarak, incelenen kitaplar çocuk edebiyatı kapsamında nitelikli bulunup bir bütün olarak okurun okuma, yazma, konuşma becerilerinin gelişmesine yardımcı olacağı, okuma alışkanlığı edinmesine katkı sağlayacağı belirtilmiştir.

Burç (2013) “Rıfat Ilgaz’ın Bacaksız’ın Başından Geçenler Adlı Hikâye Serisindeki Eserlerin Çocuğa Görelik İlkesi Açısından İncelenmesi” adlı çalışma seride yer alan öykülerin çocuğa göreliğinin incelenmesi amacıyla yapılmıştır. Araştırma sonucunda seride yer alan öykülerin dil ve anlatım yönünden açık ve anlaşılır olduğu belirtilmesinin yanı sıra argo sözcüklere sıklıkla yer verilmesi, karakter tipleri, yazım ve noktalamadaki yanlışlıklar, öykülerde yer alan olumsuz özellikler olarak saptanmıştır. Olumlu ve olumsuz özelliklerinin dikkate alınarak, öykülerin Türkçe öğretiminde kullanılabileceği önerilmiştir.

Kapoğlu (2012) “İlköğretim 1-3. Sınıf Öğrencileri İçin Hazırlanan Öyküleyici Çocuk Kitaplarının Nitelik Yönünden Değerlendirilmesi” adlı 1-3. sınıf öğrencileri için hazırlanan çocuk edebiyatı yapıtlarının içerik, resimleme ve

fiziksel özellikleri bakımından incelenmesi amacıyla çeşitli türlerde 50 çocuk kitabı seçilmiştir. Araştırmada nitel araştırma yöntemlerinden döküman incelemesi yöntemi kullanılmıştır. Araştırmada veriler “Çocuk Kitaplarını Değerlendirme Ölçeği” ve “Değer Kontrol Listesi” ile elde edilmiştir. Araştırma sonucunda incelenen kitaplar, kapak tasarımının çocuğun seviyesine uygun ve ilgi çekici olması yönünden başarılı bulunmuş, tamamının cilt bakımından sağlam ve dayanıklı olduğu belirtilmiştir. Kitapların konu bakımından çeşitlilik göstermemesi olumsuz bir durum olarak saptanmıştır.

Sarıçan (2012) “İlköğretim İkinci Kademe Türkçe Ders Kitaplarındaki Edebî Metinlerin Çocuk Edebiyatı Kriterlerine Uygunluğu” adlı çalışma 2011-2012 eğitim-öğretim yılında Milli Eğitim Bakanlığı’nın Türkiye genelinde kullandığı 6., 7. ve 8. sınıf Türkçe ders kitaplarında bulunan metinlerin, çocuk edebiyatı niteliklerine uygunluğu bakımından incelenmesi amacıyla yapılmıştır. Çalışmada tarama modeli kullanılmıştır. Araştırma sonucunda ders kitaplarında yer alan metinlerin özensizce seçildiği, çoğu metinde konu bütünlüğünün göz ardı edildiği ve öğrenci seviyesinin altında kalan basit metinlerin bulunduğu saptanmıştır.

Yasa (2012) “Mevlâna İdris Zengin’in Masal Kitaplarının Çocuk Edebiyatının Temel Öğeleri Açısından İncelenmesi” adlı çalışmada yazarın 42 masalı, çocuk edebiyatının temel öğeleri bakımından biçimsel olarak büyüklük, kâğıt, kapak, cilt, sayfa düzeni, harfler ve resimler; içerikle ilgili olarak ise konu, karakterler, dil, anlatım ve iletiler açısından incelenmiştir. Araştırmada nitel araştırma yöntemlerinden betimsel tarama modeli kullanılmıştır. Araştırma sonucunda yazarın masallarının, çocuk okurda edebi zevk oluşturmada yetkin ve nitelikli yapıtlar olduğu belirlenmiştir.

Doğan (2011) “100 Temel Eser”de 6, 7 Ve 8. Sınıflar İçin Önerilen Ortak Kitaplar Üzerine Bir Araştırma” adlı çalışma, Millî Eğitim Bakanlığı tarafından ilköğretim öğrencileri için tavsiye edilen “100 Temel Eser”de yer alan ve Türkçe Dersi Öğretmen Kılavuz Kitaplarında 6, 7 ve 8. sınıf öğrencileri için ortak olarak önerilen kitapların içerik, biçim, dil ve anlatım yönleriyle incelenmesi, bu türlerin çocuk gelişimine ve Türkçe Dersi Öğretim Programına katkısının belirlenmesi amacıyla yapılmıştır. Örneklem olarak 100 temel eserden 6. 7. Ve 8. Sınıflar için

önerilen 10 kitap seçilmiştir. Araştırmada tarama modeli kullanılmıştır. Araştırma sonucunda söz konusu yapıtlardan beşinin çocuk edebiyatında bulunması gereken niteliklerle uygun özellikler taşımadığı belirlenmiştir.

Bilgin (2011) “5-6 Yaş Çocuklarına Yönelik 1990-2010 Yılları Arasında Basılan Resimli Kitapların Çocuğa Görelik Kavramına Göre İncelenmesi” adlı çalışmada, 1990-2000 yılları arası basılan 5-6 yaşa yönelik 100 resimli kitap, 2000-2010 yılları arası basılan 5-6 yaşa yönelik 110 kitap, toplamda 210 resimli kitap çocuğa görelik kavramına göre incelenmiştir. Araştırmada betimsel tarama modeli ve gözlem modeli kullanılmıştır. Araştırma sonucunda çocukların kitabı çekici bulmalarının ilk basamağı olarak kitabın kapak tasarımının ilgi çekici olmasının yer aldığı belirtilmiş ardından iç resimlere dikkat ettiklerine değinilmiştir. Kitapların kapak tasarımının, konuya uygun ve kitabı özetleyici olması gerektiği vurgulanmıştır.

Özgider (2010) “Türkiye ve İngiltere’de Çok Satılan Çocuk Kitaplarının Biçimsel Ve İçerik Özellikleri Açısından Karşılaştırılması” adlı çalışmada 2008 yılında Türk ve İngiliz çocuk edebiyatından en çok satılan üçer yapıtın biçimsel ve içeriksel özellikleri bakımından değerlendirilmeleri ve karşılaştırmaları amaçlanmıştır. Araştırmada tarama niteliğinde, betimsel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Araştırma sonucunda her iki kültüre ait yapıtların iç yapı ve dış yapı özelliklerinin benzer nitelikler taşıdığı belirlenmiş, incelenen üç Türkçe kitapta mizah unsuruna, İngilizce kitaplardan daha çok yer verildiği ve çocuğun mizah duygusunu geliştirmeye yönelik konuların daha ağırlıkta olduğu belirlenmiştir.

Değirmenci (2010) “Çocuk Hikâyesi ve Fakir Baykurt’un Çocuk Hikâyeciliğine Katkısı” adlı çalışma Fakir Baykurt’un çocuklar için yazdığı 8 öykü kitabının içerik, biçim, dil ve anlatım yönleriyle incelenmesi ve çocuk öykülerinin gelişimine katkısının araştırılması amacıyla yapılmıştır. Araştırmada betimsel tarama modeli kullanılmıştır. Araştırma sonucunda Fakir Baykurt’un öykülerinin içerik, biçim ve dil anlatım yönünden nitelikli bulunduğu belirtilmiş, Türkçe Öğretim Programında bu öykülerden yararlanılabileceğine değinilmiştir.

Tombul (2009) “Rıfat Ilgaz’ın Bacaksız Serisinde Biçim- İçerik İncelemesi Ve Serinin İlköğretim Türkçe Programına Göre Değerlendirilmesi” adlı çalışmada amaç ve yöntem bölümlerine yer verilmemiştir. Seride yer alan 5 yapıt, çocuk edebiyatı ve Türkçe Dersi Öğretim Programı kapsamında değerlendirilmiştir. Araştırmaya sonucunda araştırmaya konu olan serinin biçim ve içerik yönünden çocuk romanlarında bulunması gereken niteliklere uygun özellikler taşıdığı belirtilmiştir. Serinin son romanı “Bacaksız Tatil Köyünde” hariç diğer romanlarda anlaşılması zor kelimelere yer verilmediği ve dil anlatım yönünden başarılı olduğu belirlenmiştir.

Yıldız (2009) “İlköğretim Öğrencilerinin Çocuk Kitaplarına İlişkin Görüşleri” adlı çalışma ilköğretim öğrencilerinin çocuk kitaplarına ilişkin görüşlerini belirlemek amacı ile yapılmıştır. Araştırmanın evrenini Eskişehir ilinde Milli Eğitim Bakanlığına bağlı resmi 122 ilköğretim okulunda öğrenim gören öğrenciler oluşturmaktadır. Örneklem olarak raslantısal yolla 15 ilköğretim okulunda 4. ve 5. sınıflarda öğrenime devam eden öğrenciler seçilmiştir. Araştırmada tarama modeli kullanılmış, veriler “İlköğretim Öğrencilerinin Çocuk Kitaplarına İlişkin Görüşlerini Belirleme Anketi” aracı ile toplanmıştır. Araştırma sonucunda ilköğretim öğrencilerinin yüksek düzeyde okuma alışkanlığına sahip oldukları belirtilmiş, bu öğrencilerin öykü, roman ve çizgi roman kitaplarını ve macera, mizah ve kahramanlık içeren konusu içeren kitapları daha çok tercih ettikleri belirtilmiştir.

Sağlam (2009) “Harf Çocuk Edebiyatı Çeviri Kitaplarının Çocuk Edebiyatı Açısından İncelenmesi” adlı çalışma Harf çocuk edebiyatı çeviri yapıtlarını biçim, içerik ve dil yönünden, çocuk edebiyatı niteliklerini esas alarak incelemek, çeviri metinlerin taşıyabileceği olumsuzlukları göstermek ve bu yapıtların ilköğretim çağındaki olan 9+ yaş grubu çocuklarına uygun olup olmadığını belirlemek amacıyla yapılmıştır. Harf Çocuk Edebiyatı çeviri yapıtlarından, çalışmada kullanılmak üzere 8 roman ve 1 hikâye olmak üzere 9 yapıt betimleme ve örnekleme yöntemiyle biçim, içerik ve dil açısından incelenmiştir. Araştırma sonucunda çoğu özellik bakımından başarılı bulunan çeviri kitaplarında incelenen 9 kitapta sadece iki atasözüne rastlanması olumsuz bir özellik olarak belirtilmiş, kitaplarda kültürel uyumsuzluklara rastlandığına ve çeviriden kaynaklanan

bozuk cümlelere, noktalama ve yazım yanlışlarına oldukça fazla rastlandığı belirtilmiştir.

Çakır (2009) “6., 7., 8. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarındaki Öykülerin “Çocuğa Görelilikler” Açısından İncelenmesi” adlı çalışma Türkçe ders kitaplarındaki öykülerin “çocuğa görelilikler” açısından uygun olup olmadığını belirlemek amacıyla yapılmıştır. Araştırmada çözümleyici ve tematik yöntem kullanılmıştır. Araştırma 2007- 2008 yılında 6. , 7. ve 8. sınıf öğrencilerine okutulacak olan Türkçe ders kitaplarındaki öyküler ile sınırlandırılmıştır. Kitaplarda yer alan öykülerin incelenmesinde Sedat Sever’ in belirlemiş olduğu çocuk kitaplarında bulunması gereken özellikler ve çocuğa görelilik ilkesi dikkate alınmıştır. Araştırma sonucunda biçim ve içerik özellikleri dikkate alındığında ders kitaplarında yer alan öykülerde çocuğa görelilik ilkesinin tam anlamıyla uygulanmadığı görülmüştür. Çocuğun dikkatini çeken ve ilgi alanına giren konulara değinilmediği, kitaplarda dil ve anlatım yanlışları bulunduğu ve resimlerin gereğinden fazla kullandığı belirtilmiştir.

Türcan Yüksel (2008) “9-11 Yaş Grubu Çocukları İçin Ömer Seyfettin’in Öyküleriyle İlgili Bir Değerlendirme” adlı çalışmanın amacı Ömer Seyfettin’in öykülerinin, çocuklara göre olmayan yönlerine dikkat çekmektir. Araştırma kaynak taramaya dayalı olarak yapılan bir literatür çalışmasıdır. Bu araştırma, Bilgi Yayınevi’nin “Ömer Seyfettin Dizisi” olarak yayımladığı on öykü kitabı ile sınırlandırılmıştır. Araştırma sonucunda öykü kitaplarının tasarım ve içerik yönünden olumsuz yönlerine dikkat çekilmiş, resimlerde yer alan şiddet unsurları olumsuz bir özellik olarak belirlenmiş ve 9-11 yaş aralığındaki çocuk açısından uygun görülmemiştir. İncelenen öykülerin daha ileri yaş aralığındaki okurlara yönelik olabileceği belirtilmiştir bu konuda görüş ve önerilere yer verilmiştir.

Üzel (2007) “Serpil Ural’ın Çocuk Kitaplarının İncelenmesi” adlı çalışma Serpil Ural’ın çocuk kitaplarında yer alan öykülerin çocuk edebiyatına uygunluğunu ortaya koymak amacıyla yapılmıştır. Araştırmada tarama modeli kullanılarak, Serpil Ural’ın değişik yayınevleri tarafından düzenlenen, çocukların okuyabileceği yirmi bir çocuk kitabı incelenmiştir. Araştırma sonucunda kitaplar çocuk edebiyatı kapsamına uygun bulunmasının yanı sıra biçimsel olarak incelenen kitaplarda yapııştırma ve çoğunlukla zımba telli ciltleme kullanılması

kitabın dayanıklı olmasını engelleyeceğinden uygun görülmemiş geri kalan özellikler olumlu olarak belirtilmiştir.

2.5.2. Makale, Bildiri, Sempozyum ve Diğer Çalışmalar

Canlı ve Aslan (2018) “Çetin Öner’in “Gülibik” Adlı Çocuk Romanının Yapısal ve Eğitsel İlkeler Açısından İncelenmesi” adlı çalışma Çetin Öner’in “Gülibik” adlı çocuk romanını iç yapı ve dış yapı özellikleri ile temel eğitim ilkeleri açısından incelemek ve kitabı çocuğa görelilik ilkesi bağlamında değerlendirmek amacıyla yapılmıştır. Çalışmada veriler nitel araştırma yöntemlerinden döküman incelemesi yoluyla toplanmış ve betimsel analiz yöntemiyle incelenmiştir. Sonuç olarak kitabın, çocuk okurlar açısından uygun yapısal ve eğitsel özellikler taşıdığı görülmüştür.

Karagül ve İnce Samur (2017) “Ortaokul Türkçe Ders Kitaplarında Yer Alan Öykülerdeki Kişilerin Karakter Özelliklerinin İncelenmesi” adlı çalışma Millî Eğitim Bakanlığı Yayınları tarafından hazırlanan 5, 6, 7 ve 8. Sınıf Türkçe ders kitaplarında bulunan öykülerdeki karakter özelliklerini inceleme amacıyla yapılmıştır. Çalışmada içerik analizi yöntemi kullanılmıştır. Çalışma kapsamında toplam 29 öykü ve bu öykülerde yer alan 172 karakter, açıklık, kapalılık, devingenlik ve durağanlık bakımından incelenmiştir. Araştırma sonucunda incelenen ortaokul Türkçe ders kitaplarında yer alan karakterlerin büyük çoğunluğunun kapalı ve durağan karakter özelliği taşıdıkları ve öykülerin çoğunluğunda açık ve devingen özelliğe sahip herhangi bir karaktere yer verilmediği saptanmıştır.

Karaca ve Temizyürek (2017) “Sevim Ak’ın Öykülerinin Çocuğa Görelilik İlkesi Açısından İncelenmesi” adlı çalışmada yazarın rastgele yöntemle seçilen beş öykü kitabı betimsel analiz tekniği ile tasarım ve içerik yönünden incelenmiştir. Araştırma sonucunda Sevim Ak’ın öykülerinin içerik bakımından çocuğa göre olduğu belirtilmiştir. Yazarın incelenen kitaplarında hitap ettiği yaş düzeyine uygun yazı puntosunun kullanılmaması, sayfa düzeni ve resimlemelerden kaynaklı tasarım özelliklerinde bazı eksiklikler olduğu tespit edilmiştir.

Yıldız (2016) “Popüler Çeviri Çocuk Romanlarının İçerik Bakımından İncelenmesi” adlı çalışmada Konya’nın merkez ilçeleri olan Karatay, Meram ve

Selçuklu'da üç okul belirlenmiş toplamda yüz yirmi 8.sınıf öğrencisinin en son okudukları çeviri romanlar sorulmuştur. Öğrencilerin cevaplarında hareketle en sık adı geçen iki yapıt; “Percy Jackson ve Olimposlular: Şimşek Hırsızı” ve “Gölgelerin Efendisi: Gorlan Harabeleri” konu, tema, kahramanlar, plan, dil ve üslup bakımından incelenmiştir. Araştırmada veriler nitel araştıma yöntemlerinde döküman incelemesi tekniği ile çözümlenmiştir. Araştırma sonucunda her iki kitabın kurgusunun iyi yapılandırıldığı ve kitapların çocukların düş gücünü zenginleştirici nitelikte hazırlandığı belirtilmiştir.

Gönen vd. (2016) “İlköğretim Birinci Kademe Öğrencilerine Yönelik Çocuk Kitaplarının, İçerik, resimleme ve Fiziksel Özellikleri Açısından İncelenmesi” adlı çalışmada rastgele örnekleme yoluyla 2005–2009 yılları arasında basılmış çeşitli türdeki yüz adet çocuk kitabı incelenmiştir. Araştırmada döküman incelenmesi yöntemi kullanılmıştır. Araştırma sonucunda; kitap boyutlarının çoğunlukla aynı ölçülerde olduğu, kapaklarının ve ciltlerinin dayanıksız olduğu, kitaplarda konu çeşitliliğinin olmadığı, bazı önemli karakter özelliklerine yer verilmediği, bazı kitapların mesaj içermediği ve kitaplarda dilbilgisi hatalarının bulunduğu tespit edilmiştir.

Lüle Mert (2012) “İlköğretim 6., 7. ve 8. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarında Yer Alan Öykülerin Çocuk Yazınının Temel İlkeleri Bağlamında İncelenmesi” adlı çalışmada İlköğretim 6., 7. ve 8. sınıf Türkçe ders kitaplarında yer alan öykü metinlerinin kurgularının çocuk yazınının temel ilkelerine göre incelenmesi amaçlanmıştır. Araştırmada literatür taraması modelinde olup verilerin çözümlenmesinde betimsel analiz tekniği kullanılmıştır. Araştıma kapsamında yer alan 6 öykü türündeki metinler (tema), konu, dil ve anlatım, kahramanlar, ileti, çevre, eğitsel ilkeler bakımından incelenmiştir. Araştırma sonucunda incelenen metinlerin genel olarak çocuk yazını ilkeleri dikkate alınarak kurgulandığı görüldü de öykünün türsel özelliklerine uygun nitelikli metinlerin, ders kitaplarında sayıca yeterli olmadığı belirtilmiştir.

Lüle (2007) “Yedi Farklı Çocuk Kitabının Çocuk Yazını İlkelerine Uygunluğunun Değerlendirilmesi” adlı çalışma farklı türlerdeki çocuk yazını ürünlerini incelemek ve bu ürünlerin çocuk yazını ilkelerine uygunluğunu tartışmak amacıyla yapılmıştır. Çalışmada biri şiir, üçü öykü, üçü bilmece türünde

altı farklı çocuk kitabı yazarının yedi farklı yapıtı incelenmiştir. Çocuk edebiyatının ve çocuk yazını ilkelerinin kavramsallaştırıldığı çalışmada yöntem bölümüne yer verilmemiştir. Araştırma sonucunda incelenen kitapların çocuk yazını ilkeleri dikkate alınarak hazırlandığı belirtilmiştir.

Demircan (2006) “TÜBİTAK Çocuk Kitaplığı Dizisindeki Kitapların Dış Yapısal ve İç Yapısal Olarak İncelenmesi”adlı çalışmada ise araştırmaya konu olan Tubitak Çocuk Kitaplığı dizisindeki kitapların bir çocuk kitabının taşıması gereken iç yapı ve dış yapı özelliklerine ne ölçüde uyduğunu ortaya koymak amaçlanmıştır. TÜBİTAK tarafından Popüler Bilim Kitapları başlığı altında yayımlanan Çocuk Kitaplığı Dizisinin (7-11 yaş) 36 kitap araştırmanın evrenini oluşturmaktadır. Evren içinden basımı bulunan 34 kitap örneklem olarak alınmış ve kitaplar 75 sorudan oluşan beş farklı veri toplama aracıyla incelenmiştir. Araştırma sonucunda tasarım ve düzenleme başlığı altında otuz bir yapıt; yazar ve kitap bilgileri başlığı altında tüm yapıtlar; dil ve anlatım başlığı altında yirmi üç yapıt; konu-plan başlığı altında otuz üç yapıt; resimlendirme başlığı altında ise yirmi yapıtın yeterli ölçütleri taşıdığı belirtilmiştir. Araştırma kapsamında incelenen kitaplarda dış yapı özellikleri kağıdın mat olmaması, sayfa kenar boşlukları, resimlendirme ve iç yapı özellikleri olarak dil anlatım boyutunda bazı eksikliklerin bulunduğu ilişkin bulgulara yer verilmiştir.

Bu bağlamda çocuk edebiyatı yapıtlarının, çocuk edebiyatının temel öğelerine göre incelenmesine ilişkin yapılan çalışmalarda, bazı yapıtlar çocuğa görelilik ilkesiyle biçim ve içerik yönünden nitelikli yapıtlar olarak görülmüştür. Bu yapıtların temel eğitim ilkeleri dikkate alınarak hazırlandığı, çocuğun düş gücünün zenginleşmesini ve okuma eyleminden zevk almasını sağlar nitelikte olduğu belirtilmiştir.

Yapılan çalışmaların sonuçlarına bakıldığında çocuk edebiyatı yapıtlarında belirlenen bazı olumsuz bulgular ise genel olarak şunlardır:

- Tasarım ve resim özelliklerinin yetersiz bulunması,
- Kitaplarda yapıştırma ve zımba tel kullanımı (Dayanıklı olmaması),

- Resim ve metinlerde yer alan şiddet unsurlarının çocuğa görelilik ilkesine uygun olmaması,
- Metinde argo sözcüklere sıklıkla yer verilmesi
- Konu bütünlüğünün göz ardı edilmesi,
- Konu ve kurgunun çeşitlilik göstermemesi
- Kapalı ve durağan karakterlerin fazla olması, açık ve devingen karakterlere yer verilmemesi,

Sonuç olarak, çocuk edebiyatı yapıtlarının alan uzmanları tarafından belirlenmiş nitelikler bakımından incelenmesi, olumlu ve olumsuz özelliklerinin belirtilmesi, çocuğun okuma eyleminden zevk alması ve okuma kültürü edinme sürecinin gelişimine katkı sağlaması bakımından gereklidir.

3. YÖNTEM

3.1. Araştırmanın Modeli

Behiç Ak'ın çocuk kitaplarının, çocuk edebiyatının temel öğeleri bakımından incelenmesine ilişkin yapılan bu çalışmada nitel araştırma yöntemlerinden tarama modeli kullanılmıştır. Karasar (2009:77)' a göre “ Tarama modelleri, geçmişte olan ya da halen var olan bir durumu var olduğu şekliyle betimlemeyi amaçlayan araştırma yaklaşımlarıdır. Araştırmaya konu olan olay, birey ya da nesne, kendi koşulları içinde ve olduğu gibi tanımlanmaya çalışılır.”

3.2. Evren ve Örneklem

Bu çalışmanın evrenini Behiç Ak'ın çocuklar için yazdığı 34 kitap oluşturmaktadır. Çalışmanın örneklemini ise Behiç Ak'ın “Gülümseten Öyküler Serisi”nde yer alan on çocuk kitabı oluşturmaktadır.

Tablo 3.1: Örneklemde Yer Alan Çocuk Kitaplarının Listesi

1. Akvaryumdaki Tiyatro	6. Güneşi Bile Tamir Eden Adam
2. Alaaddin'in Geveze Su Boruları	7. Havva ile Kaplumbağa
3. Buzdolabındaki Köpek	8. Kedilerin Kaybolma Mevsimi
4. Galata'nın Tembel Martısı	9. Pat Karikatür Okulu
5. Geçmişe Tırmanan Merdiven	10. Vapurları Seven Çocuk

3.3. Veri Toplama Araçları

Çalışmada çocuk edebiyatı, çocuk kitapları ve çocuk kitaplarında bulunması gereken temel öğelere ilişkin alanyazın taraması yapılmıştır. Doküman incelemesi ile makaleler, tezler, ilgili kaynaklar vs. taranarak çalışma yürütülmüştür. Behiç Ak'ın “Gülümseten Öyküler Serisi” adı altında yayınlanan on öykü kitabı temin edilmiştir. Konuyla ilgili kaynaklar incelenmiş ve kitaplar çocuk edebiyatının temel öğeleri kapsamında dış yapı özellikleri, iç yapı özellikleri ve temel eğitim ilkeleri göz önüne alınarak değerlendirilmiştir.

3.4. Verilerin Çözümlemesi

Çalışmada elde edilen veriler, Sever vd. (2007) “İlköğretimde Çocuk Edebiyatı” kitabında yer alan “Çocuk Kitaplarında Bulunması Gereken Temel

Özellikler” bölümü ve Sever (2015)’in “Çocuk ve Edebiyat” adlı kitabında yer alan “Çocuk Edebiyatının Temel Öğeleri” bölümünde belirlenen kavramsal çerçeveden alınmıştır. Kitaplar dış yapı özellikleri, iç yapı özellikleri ve temel eğitim ilkeleri göz önüne alınarak betimsel analizle değerlendirilmiştir. Bu analiz türünde doğrudan alıntılara sıklıkla yer verilebilmektedir (Yıldırım ve Şimşek, 2003).

4. BULGULAR VE YORUMLAR

Bu bölümde Behiç Ak'ın çocuklar için yazdığı Gülümseten Öyküler Serisi'nde yer alan on öykü kitabı, çocuk edebiyatının temel öğeleri kapsamında dış yapı özellikleri, iç yapı özellikleri ve temel eğitim ilkeleri bakımından incelenmiş, elde edilen bulgular göz önünde bulundurularak yorumlanmıştır.

Behiç Ak'ın Gülümseten Öyküler Serisi'nde yer alan on kitap, aşağıda yer almaktadır:

1. Güneşi Bile Tamir Eden Adam
2. Alaaddin'in Geveze Su Boruları
3. Kedilerin Kaybolma Mevsimi
4. Vapurları Seven Çocuk
5. Havva ile Kaplumbağa
6. Pat Karikatür Okulu
7. Galata'nın Tembel Martısı
8. Akvaryumdaki Tiyatro
9. Buzdolabındaki Köpek
10. Geçmişe Tırmanan Merdiven

4.1. Kitap İncelemeleri

4.1.1. Güneşi Bile Tamir Eden Adam

Yazan ve Resimleyen : Behiç Ak

Sayfa : 68

Yıl : Kasım 2016 (44.Baskı)

Yayın Evi : Günışığı Kitaplığı

4.1.1.1. Dış Yapı Özelliklerinin Değerlendirilmesi

Büyükük

Kitap 13 x 19,5 cm boyutundadır. Bu boyut ilköğretimin ilk yıllarından itibaren çocukların kitaplık oluşturması ve düzen alışkanlıklarına katkı sağlaması bakımından uygundur.

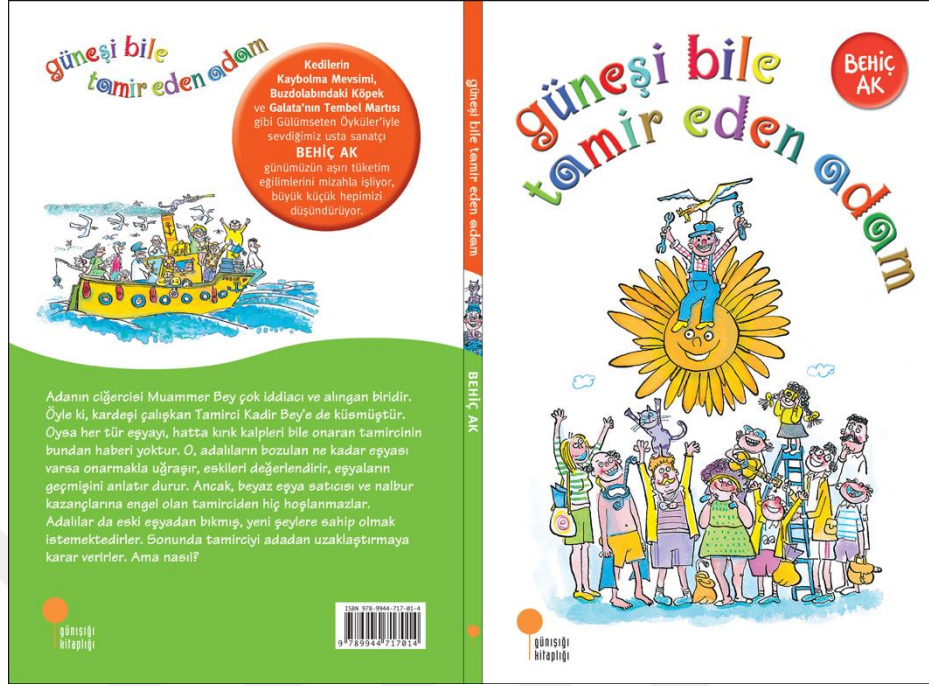
Kâğıt

Kitapta beyaz kuşe kâğıt kullanılmaktadır. Bu kâğıt çocuk edebiyatı yapıtlarında olması gerektiği gibi mat ve dayanıklıdır. Yazılar çocuk okur tarafından rahat okunabilir özelliktedir. Kitabın basımında kullanılan kağıdın kalitesi, çocuğun kitabı uzun yıllar okuyabilmesine olanak sağlar niteliktedir.

Kapak-Cilt

Kitapta sırt kısmı tutkalla yapıştırılmış dikişli cilt kullanılmıştır. Bu bakımdan sağlam ve dayanıklıdır. Kitabın adı ön ve arka kapakta beyaz zemin üzerine farklı renklerle yazılmıştır. Kapak tasarımında kitabın adı yazılırken kabartma tekniği kullanılmıştır. Kitabın adının renkli ve kabartma yazıyla yazılması çocuk okur açısından ilgi çekici olabilir. Kapakta kitabın yazarı, yayınevi ve baskı sayısı yer almaktadır. Sırt kısmında kitabın kimlik bilgilerine yer verilmiştir.

Resim 4.1: Ön ve Arka Kapak¹

Kaynak: Ak, Behiç (2016a); *Güneşi Bile Tamir Eden Adam*, Güneşiği Kitaplığı, İstanbul.

Kitabın ön kapak resminde her şeyi tamir eden baş kahraman Tamirci Kadir Bey güneşin üzerinde oturmaktadır. Hemen altında ada sakinleri neşeli bir biçimde güneşe bakmaktadırlar. Arka kapak resminde ise vapurla Tamirci Kadir Bey'in yanına tatile giden ada sakinleri yer almaktadır. Bu bakımdan kapak resimlerinin kitabı özetler nitelikte olduğu söylenebilir. Kitap ön ve arka kapak resimleri incelendiğinde çocuğun duygu ve düşüncelerini harekete geçirecek nitelikte, renkli ve ilgi çekicidir.

Sayfa Düzeni

Sayfa düzeni, sayfa kenarlarındaki boşluklar, çocuğun kitabı rahat okuması bakımından uygun ve düzenlidir.

Harfler

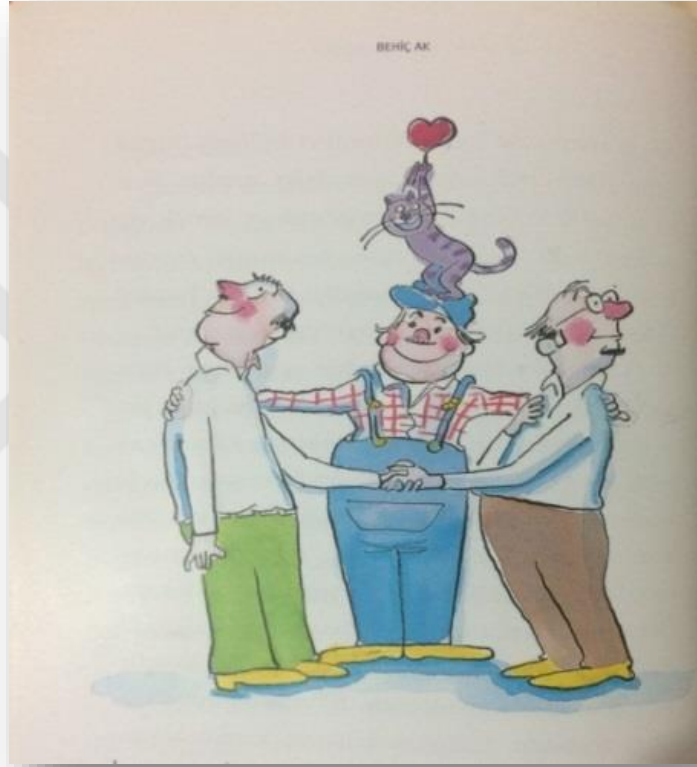
Kitapta kullanılan harfler 12 puntoyla yazılmıştır. Bu boyut ilköğretim dördüncü sınıftan itibaren çocuk okurun düzeyine uygundur.

¹ Tezde yer alan kapak görselleri www.gunesisigitapligi.com adresinden alınmıştır. Erişim Tarihi : 10.06.2018

Resim

Kitap, 68 sayfadan oluşmaktadır. Kitabın 27 sayfasında görsel metin bulunmaktadır. Bu bakımdan kitapta yaklaşık üçte bir oranında resimlere yer verildiği söylenebilir. Bu yönüyle kitaptaki yazı – resim dengesi oransal olarak ilköğretim çağından itibaren 8-10 yaş grubundaki çocuklar için uygundur. Kitapta yer alan resimlerin incelenmesine ilişkin bazı belirlemeler şöyledir:

Resim 4.2: Sayfa 16 Görseli

Kaynak: Ak, Behiç (2016a); *Güneşi Bile Tamir Eden Adam*, Günışığı Kitaplığı, İstanbul, s.16.

Resim 4.2’de Tamirci Kadir Bey’in küsleri barıştırmasının bir görselidir. Metinde bu bölüm “*Araları bozulan çiftler, birbirine küsen kırk yıllık arkadaşlar, anlayamayan komşular Kadir Bey’in peşini bırakmazlar. Sorunlarını ona anlatıp, çözmesini isterler. O da, ‘bu sizin sorununuz beni ilgilendirmez,’ deyip sırtını dönmez. Hemen taraflarla konuşur, basit ama kalıcı çözümler geliştirerek, küsleri barıştırır*” (s.15) ifadeleriyle okura aktarılmaktadır. Bu bakımdan resim 4.2’de yazınsal iletiyi görsel öğelerle tamamlar nitelikte metin ile uyumludur.

Resim 4.3: Sayfa 21 Görseli

Kaynak: Ak, Behiç (2016a); *Güneşi Bile Tamir Eden Adam*, Güneşliği Kitaplığı, İstanbul, s.21.

Resim 4.3’de mekan beyaz eşyaların satıldığı bir dükkandır. Beyaz eşya satıcısı Tamirci Kadir Bey’e sinirli bir ifadeyle bakmaktadır. Kitapta bu durumun nedeni Tamirci Kadir Bey’in her şeyi tamir etmesi böylece insanların yeni eşya satın almamalarıdır. Beyaz eşya satıcısının sinirli yüz ifadesine karşılık Tamirci Kadir Bey güler yüzlü ve sevecen bir biçimde çizilmiştir. Resim 4.3’de metinde anlatılan duygu ve ifadelerin görsellerle desteklendiği görülmektedir.

Resim 4.4: Sayfa 31 Görseli

Kaynak: Ak, Behiç (2016a); *Güneşi Bile Tamir Eden Adam*, Güneşli Kitaplığı, İstanbul, s.31.

Kitapta Tamirci Kadir Bey, her şeyi tamir etmesiyle tanınan bir kahramandır. Resim 4.4’de onun bu özelliğinin bir görsel metni niteliğindedir. Her şeyi tamir eden Kadir Bey resim 4.4’de çevresine yayılan bozuk eşyaları tamir ederken çizilmiştir. Bu yönüyle resim kahramanın özelliklerini yansıtarak anlatılanın çocuğun görme duyusunu da işleterek anlamlandırmasına katkı sağlar niteliktedir.

Resim 4.5: Sayfa 63 Görseli

Kaynak: Ak, Behiç (2016a); *Güneşi Bile Tamir Eden Adam*, Günışığı Kitaplığı, İstanbul, s.63.

Resim 4.5 kitabın son bölümlerinde yer almaktadır. Mahalle sakinlerinin Tamirci Kadir Bey'in yokluğunda eski eşyalarının değerini anlamalarının ve biriktirdikleri parayla onun yanına tatile gitmelerinin bir görsel metnidir. İlk defa tatile giden mahalle sakinlerinin mutlulukları burada görülmektedir. Resim 4, okurda Tamirci Kadir Bey'in tatilde bile durmadan çalıştığı izlenimi uyandırabilir.

Kitapta yer alan resimler metin ile uyumlu ve anlatılanları açıklar niteliktedir. Bu resimlerin sanatsal bir bakış açısıyla oluşturulduğunu söylemek olanaklıdır. Resimler, kırmızı, sarı, turuncu, yeşil, mavi gibi birçok ara ve ana renklere yer verilen eğlenceli birer görsel metindir. Bu bakımdan çocukta estetik bir duyarlılık oluşturulabileceği öngörülebilir. Kitapta yer alan resimlerin birçoğunda resim 4.2, 4.3, 4.4 ve 4.5'de olduğu gibi kedi betisine yer verildiği görülmektedir. Bu yönüyle çocuk okurun, hayvan sevgisi ve diğer canlılarla bir arada yaşama ilişkin olumlu duygu ve düşünceler geliştirmesine katkı sağlanabilir.

4.1.1.2. İç Yapı Özelliklerinin Değerlendirilmesi

Kahramanlar

Behiç Ak'ın "Güneşi Bile Tamir Eden Adam" adlı öykü kitabında, baş kahraman Tamirci Kadir Bey'dir. Tamirci Kadir Bey okura birçok özelliği ile tanıtılması bakımından açık karakter özelliği göstermektedir. Kitapta Tamirci

Kadir Bey'in açık karakter olmasına ilişkin örnek olarak şu ifadeler gösterebilir:

“Tamirci Kadir Bey’se, kendi dünyasında, yumuşak bir insandır. B b rlenmeyi hiç sevmez. Tamir ettiği bozuk makinelerle  v nmez. Sanki onlar, kendisi onardığı için değil de tesadüfen çalışmış gibi bir hava takınır.” (s.12)

Kitapta açık karakter özelliği gösteren bir diğer kişi Tamirci Kadir Bey’in ağabeyi olan Muammer Bey’dir. Muammer Bey’in okura tanıtılmasına ilişkin aşağıdaki ifadeler örnek gösterilebilir:

“Muammer Bey adanın ciğercisidir. Her tarafı am ağaçlarıyla, eski evlerle dolu, pırıl pırıl denizi olan, tekir kedileriyle meşhur adanın en titiz insanlarından biridir. Aynı zamanda adanın en inatçı insanı da Muammer Bey’dir. Çok kıskanç ve iddiacıdır.”(s.9)

Hikaye başında ve sonunda geçirdiği değişimlerle Muammer Bey devingen karakter özelliği gösterirken, Tamirci Kadir Bey durağan bir karakter özelliğine sahiptir ve öykünün başından sonuna kadar herhangi bir değişime uğramamıştır. Metinde Muammer Bey’in devingen karakter özelliğine ilişkin kullanım aşağıda örneklendirilmiştir:

“Bir sabah erken saatte, Muammer Bey, kardeşi Kadir Bey’i dükkanının kapısında karşladı. Elini ona uzatıp, ‘Kadir, sana bir şey söylemek istiyorum,’ dedi.

O da, ‘Lütfen söyle,’ dedi.

‘Ben,’ dedi Muammer Bey, ‘uzun uzun düşündüm.’

‘Evet’ dedi Kadir Bey.

‘Düşündüm de...’ diye devam etti Muammer Bey.

‘Evet’ dedi Kadir Bey.

‘Seninle uzun zamandır süren k sl k durumunu sona erdirmeye karar verdim’” (s.65-66).

Kitapta olay örgüsünde yer alan yan kahramanlar şunlardır:

Çokbilmiş Melisa : Mahallede bir çocuk.

Minik Selo : Mahallede bir çocuk.

İhsan Bey : Beyaz eşya satıcısı.

Nalbur Musa : Mahallenin nalburu.

Süha Bey : Mobilyacı.

Kedi Mestan : Mahallenin kedisi.

Semih Bey : Adanın Avrupa görmüşü.

Nazım Bey: Mahalleli.

Aysel Hanım: Mahalleli.

Nurten Hanım: Mahalleli.

Kamil Bey: Mahalleli.

Konu

“Güneşi Bile Tamir Eden Adam” kitabında kahraman Tamirci Kadir Bey aracılığıyla aşırı tüketim konu olarak ele alınmıştır. Sürekli olarak yeni eşya almak isteyen ada sakinlerinin konuşma, davranış ve yaşamlarından yola çıkılarak sahip oldukları eşyaların değerlerini anlamaları etrafında olaylar gelişmiştir.

Kitapta konu, gelişen teknoloji ve buna bağlı olarak sürekli değişen ve yenilenen yaşam koşulları karşısında, insanların yeniye olan ilgi ve hayranlığının artması eleştirel bir bakış açısıyla ele alınmıştır.

Konuyu Yapılandıran Öğeler: Olay ve Çatışma

Kitapta yer alan en belirgin çatışma kişi-toplum çatışmasıdır. Tamirci Kadir Bey’in her şeyi tamir etmesi, yeni eşya almak isteyen ada sakinlerini ve satıcıları rahatsız etmektedir. Tamirci Kadir Bey’in toplum ile olan çatışması etrafında olaylar gelişir. Kitapta yer alan kişi-toplum çatışmasına ilişkin örnek ifadeler şöyledir:

“ ‘Hiç umulmaz ama, ‘Bu adam resmen işimize mani oluyor!’ diye yakınanların başında gelir İhsan Bey. ‘Hiçbir şey bozulmazsa, biz ne bir buzdolabı, ne bir çamaşır makinesi ne de bir meyve sıkacağı satabiliriz. Bunları

satamayınca da iflas ederiz. Tabii ki, bazı şeyler tamir edilmeli, ama sonsuza dek değil. Bozulmalı ki, yenisi satın alınabilsin. Kadir Bey yüzünden iflasın eşiğindeyim. Yıllardır kimse dükkanımdan içeri adımını atmıyor.’

Nalbur Musa da Tamirci Kadir Bey’den pek hoşlanmaz. ‘Bu adam, bütün muslukları tamir ettiği için on yıldır bu adada bir tane musluk satamadım. Kırık banyo küvetlerini ve lavaboları bile onardığı için lavabo da satamadım, küvet de ...’” (s.24).

Konunun Yapılandırılmasını Zayıflatan Öğeler

Kitapta konunun yapılandırmasını zayıflatacak herhangi bir öğeye rastlanılmamıştır. Olaylar mantıksal bir sıra gözetilerek verilmiş, abartılmış merak, raslantısallık ve duygusallık gibi çocukla kitap arasındaki bağı olumsuz etkileyecek bir öğeye yer verilmemiştir.

İleti

Kitapta toplumun sahip olduğu maddi ve manevi değerlere sahip çıkması, yapılan alışverişlerde, satın alınan ürünlerin kalitesininin sorgulanması ve tüketim meraklısı olunmaması gerektiği konusunda iletiler yer almaktadır.

Kitabın son bölümünde, ada sakinlerinin yeni eşya alacakları parayla tatile gitmesi ve sonrasında kendilerini yeniden doğmuş gibi hissetmeleri üzerine yer alan cümle kitabın temel iletisini özetler niteliktedir.

“ ‘Galiba insanlar kendilerini yenilerlerse, eşyalarını da yenilemiş gibi hissediyorlar...’ diye düşünür oldular” (s.65).

Dil ve Anlatım

Kitap dil ve anlatım bakımından incelendiğinde yalın, anlaşılır bir dil kullanılmıştır. Kitapta yazar, ara ara okur ile konuşuyormuşcasına samimi cümlelere de yer vermiştir. Kitapta yazarın okur ile konuşur biçimde yazdığı bölümlere örnek olarak şu ifadeler gösterilebilir:

“ Adada herkes sabah akşam bu konuyu konuşmasına rağmen, ciğercinin tamirciye küs olduğunu yalnızca bir kişi bilmez. Şaşıracaksınız ama, bu kişi Kadir Bey’in ta kendisidir. Ne tuhaf, değil mi?” (s.17).

Kitapta genellikle kurallı cümleler yer almaktadır. Bunun yanında az sayıda da olsa bazı devrik cümlelere de yer verilmiştir. Kitapta yer alan bazı devrik cümleler şunlardır:

“...Havada uçan kuştan yerdeki karıncaya kadar bütün canlıları sevme ve kıskanabilme becerisi var onda” (s.10).

“İşte böyledir Muammer Bey” (s.11).

“Dünyanın tartışmasız en iyi insanıdır Kadir Bey” (s.12).

Kitapta yer alan bazı deyimlere ilişkin örnek cümleler şunlardır:

“ ‘Sen onu külahıma anlat,’ diye bağırır” (s.10).

“Böyle durumlarda bile Muammer Bey’in gıkı çıkmaz” (s.21).

“Adalıların iyice kafası karıştı” (s.52).

Kitapta yer alan bazı ikilemelere ilişkin örnek cümleler şunlardır:

“Her tarafı çam ağaçlarıyla, eski evlerle dolu, pırıl pırıl denizi olan, tekir kedileriyle meşhur adanın en titiz insanlarından biridir” (s.9).

“ ‘O yetenekli parmakların olmasa, hiçbir şey tıklar tıklar çalışmaz,’ diyenleri duymazlıktan gelir” (s.13).

Kitapta ayrı yazılması gereken bazı sözcükler bitişik olarak yazılmış, bunlar yazım yanlışlığı olarak belirlenmiştir. Yazım yanlışlığı yapılan sözcükler şunlardır:

“...Birbirine düşmüş **karıkocaların**, bir iki güzel sözle arasını buluverir” (s.15).

“...Yoksa kendini **hamamböceği** gibi hisseder” (s.19).

“Oysa Tamirci Kadir Bey öyle mi? O çok **eliaçık** bir insandır” (s.21).

“İnsanlar, o sandalyeyi sobada yakmayı, neredeyse babaannelerini sobada yakmakla **eşdeğer** bir cinayet olarak görmeye başlıyorlar” (s.27).

4.1.1.3. Temel Eğitim İlkeleri Açısından İncelenmesi

Kitapta toplumsal yaşamda insan ilişkilerini bozan durumlar, Tamirci Kadir Bey ile okura aktarılmıştır. Ayrıca Kadir Bey’in insan ilişkilerini çamaşır makinelerine benzetmesi soyut olan bazı kavramların, somutlaştırılarak okura aktarılmasını sağlamaktadır.

“ ‘İnsan ilişkileri de öyle değil mi? Öfke, hırs, kıskançlık, çekememezlik, açgözlülük gibi duygular için içine karışınca insan ilişkileri de bozulur ister istemez... Tıpkı çamaşır makineleri gibi, arada insan ilişkilerini de tamir etmek gerekir. Hayat denen şeyin yarısı uyumakla, diğer yarısı da tamir etmekle geçer zaten” (s.14).

Yaşamda karşılaşılan sorunlara, kalıcı çözümler getirirken karşılıklı iletişimin önemi, Tamirci Kadir Bey aracılığıyla okura aktarılmıştır. Bu durum çocuk okura, sorunlar karşısında çözüm yolu olarak iletişim kurabilmenin önemini vurgulamak için önemlidir.

“Araları bozulan çiftler, birbirine küsen kırk yıllık arkadaşlar, anlaşamayan komşular Kadir Bey’in peşini bırakmazlar. Sorunlarını ona anlatıp, çözmesini isterler. O da ‘Bu sizin sorunuz, beni ilgilendirmez,’ deyip sırtını dönmez... Birbirine küsmüş karıkocaların, bir iki güzel sözle arasını buluverir. Neden barışmaları gerektiğini öyle güzel anlatır ki, şaşarsınız” (s.15).

Kitapta eski eşyaların değerinden ve öneminden bahsederken yapılan bir benzetme çocuk edebiyatı yapıtlarında bulunması gereken temel eğitim ilkeleri ile bağdaşmamaktadır. “İnsanlar, o sandalyeyi sobada yakmayı, neredeyse babaannelerini sobada yakmakla eşdeğer bir cinayet olarak görmeye başlıyorlar” (s.27).

Sever (2015:199)’e göre “... olay kurgusunda, çocukların yaş ve gelişim özellikleri de göz önünde bulundurularak yer verilen şiddet öğeleri, çocukları

şiddete karşı neler yapılması gerektiği konusunda duyarlı kılmalı, onlarda şiddet ve kaba güce karşı bir anlayış oluşturabilmelidir”. Bu anlamda kitapta bu benzetmenin çocuk okurda şiddete karşı duyarlılık oluşturacak boyutta ele alınmadığı söylenebilir.

4.1.2. Alaaddin’in Geveze Su Boruları

Yazan ve Resimleyen : Behiç Ak

Sayfa : 76

Yıl : Ağustos 2016 (22.Baskı)

Yayın Evi : Günışığı Kitaplığı

4.1.2.1. Dış Yapı Özelliklerinin Değerlendirilmesi

Büyükük

Kitap 13 x 19,5 cm boyutundadır. Bu boyut ilköğretimin ilk yıllarından itibaren çocukların kitaplık oluşturması ve düzen alışkanlıklarına katkı sağlaması bakımından uygundur.

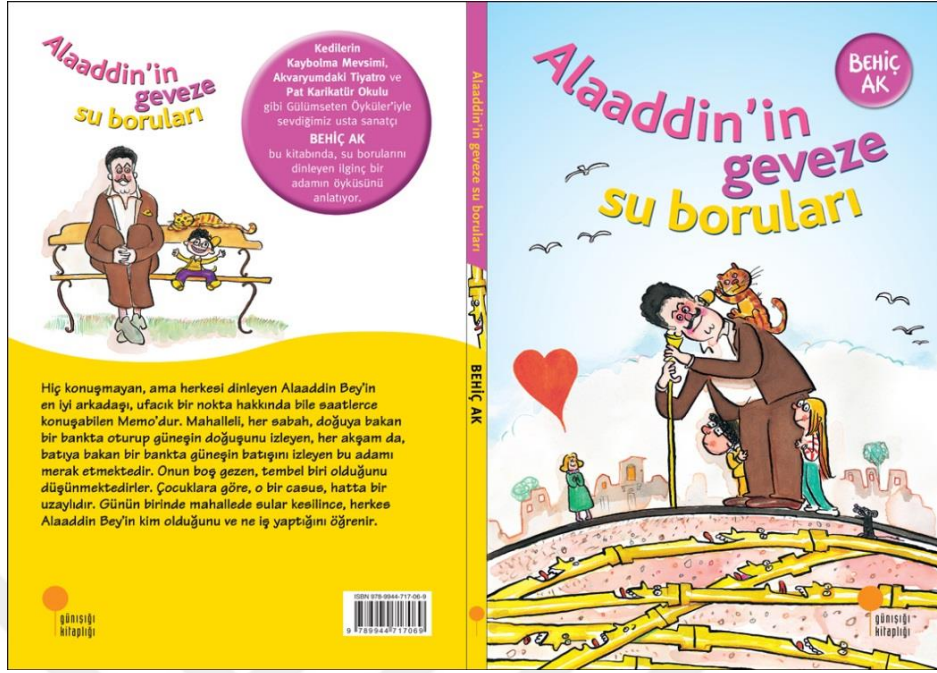
Kâğıt

Kitapta beyaz kuşe kâğıt kullanılmaktadır. Bu kâğıt çocuk edebiyatı yapıtlarında olması gerektiği gibi mat ve dayanıklıdır. Yazılar çocuk okur tarafından rahat okunabilir özelliktedir. Kitabın basımında kullanılan kâğıt kalitesi, çocuğun kitabı uzun yıllar okuyabilmesine olanak sağlar niteliktedir.

Kapak-Cilt

Kitapta sırt kısmı tutkalla yapıştirilmiş dikişli cilt kullanılmıştır. Bu bakımdan çocuğun kitabı uzun yıllar kullanabilmesi bakımından sağlam ve dayanıklıdır. Ön kapakta kitabın adı açık mavi zemin üzerine, arka kapakta beyaz zemin üzerine, pembe mor ve sarı renklerle yazılmıştır. Kapak tasarımında kitabın adı yazılırken kabartma tekniği kullanılmıştır. Kapakta kitabın yazarı, yayınevi ve baskı sayısı yer almaktadır. Sırt kısmında kitabın kimlik bilgilerine yer verilmiştir.

Resim 4.6: Ön ve Arka Kapak

Kaynak: Ak, Behiç (2016b); *Alaaddin'in Geveze Su Boruları*, Günışığı Kitaplığı, İstanbul.

Ön kapak resmi Alaaddin Bey'in su borularını dinlemesinin bir görsel niteliğindedir. Olay örgüsünde yer alan kahramanlara ön kapak resminde yer verilmiştir. Bu bakımdan kapak görselinin kitabı özetler nitelikte renkli ve ilgi çekici olduğu söylenebilir. Kitabın ön ve arka kapak resimleri çocuğun merak duygusunu devindirecek şekilde kitabın konusu hakkında düşünceler üretmesine olanak sağlar niteliktedir.

Sayfa Düzeni

Kitapta yazı ve resimler birbiriyle uyumlu bir bütün oluşturur biçimdedir. Sayfa düzeni, sayfa kenarlarındaki boşluklar, çocuğun kitabı rahat okuması bakımından uygun ve düzenlidir.

Harfler

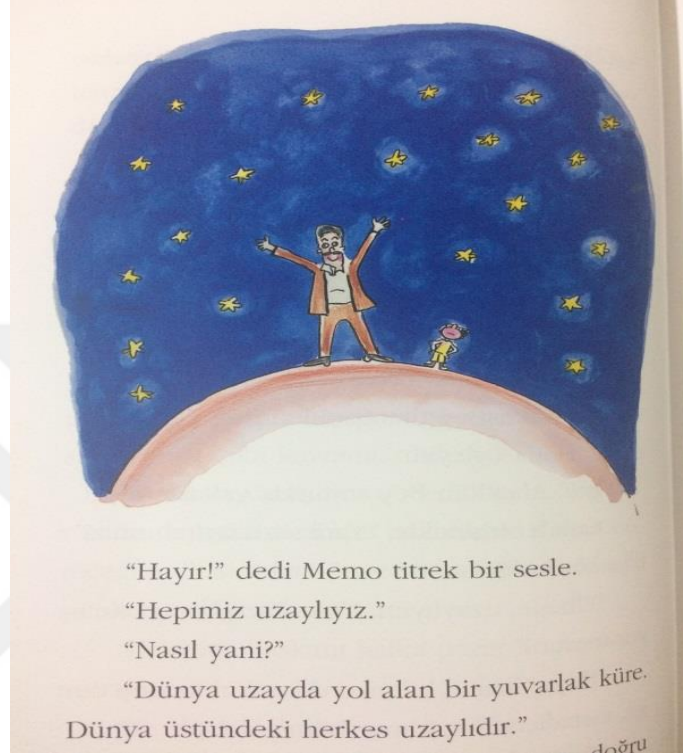
Kitapta kullanılan harfler 12 puntuyla yazılmıştır. Bu boyut ilköğretim dördüncü sınıftan itibaren çocuk okurun düzeyine uygundur.

Resim

Kitap 76 sayfadan oluşmaktadır. Kitabın 28 sayfasında görsel metin yer almaktadır. Bu bakımdan kitapta yaklaşık üçte bir oranında resimlere yer verildiği

söylenbilir. Bu oran ilköğretim çağından itibaren 8-10 yaş grubundaki çocuklar için uygundur. Kitapta yer alan resimlerin incelenmesine ilişkin bazı belirlemeler şöyledir:

Resim 4.7: Sayfa 28 Görseli

Kaynak: Ak, Behiç (2016b); *Alaaddin'in Geveze Su Boruları*, Günışığı Kitaplığı, İstanbul, s. 28.

Resim 4.7’de baş kahraman Alaaddin Bey ile Memo arasında geçen bir konuşmanın görsel metnidir. Memo ve arkadaşları Alaaddin Bey’in uzaylı olduğunu düşünürler. Alaaddin Bey’e uzaylı olup olmadığı sorulduğunda “*Dünya uzayda yol alan yuvarlak bir küre. Dünya üstündeki herkes uzaylıdır*” (s.28) yanıtını verir. Resim 4.7’de çizgi ve renklerin anlatım olanaklarıyla bu iletiyi destekler niteliktedir.

Resim 4.8: Sayfa 30 Görseli

Kaynak: Ak, Behiç (2016b); *Alaaddin'in Geveze Su Boruları*, Güneşli Kitaplığı, İstanbul, s. 30.

Resim 4.8'de Memo ve arkadaşlarının güneş ve dünyanın birbiriyle olan ilişkisini sorguladıkları bir görsel metindir. Çocuk okur resim 6'dan yola çıkarak güneşin dünyaya olan etkileri üzerinde çıkarımlarda bulunabilir. Dünya büyük oranda sudan oluşmaktadır. Güneş yer yüzündeki suları ısıtmaktadır. Kitapta bu bölüm "*Korkuyorum, dedi Yasemin. Zaten küresel ısınma var. Bu yüzden susuzluk tehlikesiyle karşı karşıyayız. Bir de uzaylılar suyumuzu çalarsa, yandık!*" (s.31) ifadeleriyle okura aktarılır. Bu bakımdan resim 4.8'de çizgi ve renklerin anlatım olanaklarıyla çocuk okurda çevre bilinci ve duyarlılığı oluşmasına katkı sağlar nitelikte metinle uyumludur.

Resim 4.9: Sayfa 68 Görseli

Kaynak: Ak, Behiç (2016b); *Alaaddin'in Geveze Su Boruları*, Günışığı Kitaplığı, İstanbul, s. 68.

Resim 4.9'da Alaaddin Bey'in su dinleme aletiyle boruların sesini dinlerken duydukları karşısında şaşkınlıktan bayılmasının bir görselidir. Doktor Zihni Bey, onun yaşayıp yaşamadığını anlamak için su dinleme aletiyle göğüsünü dinler. Bu yönüyle resimde mizahi anlatım olanaklarından yararlanıldığı söylenilebilir. Etraftakilerin şaşkın bakışları karşısında Alaaddin Bey'in yaşadığının belirtisi olan kalp sesi müzik notalarıyla gösterilmiştir. Bu yönüyle resim 4.9 okurun düş ve düşünce gücünü destekleyici, mizahi öğeler içeren eğlenceli bir görseldir.

Resim 4.10: Sayfa 75 Görseli

Kaynak: Ak, Behiç (2016b); *Alaaddin'in Geveze Su Boruları*, Günışığı Kitaplığı, İstanbul, s. 75.

Resim 4.10 kitabın sonunda yer almaktadır. Okur kitabın son bölümünde beklenmedik bir olayla karşılaşır. Semiha Hanım, mutfak musluğunun başında Alaaddin Bey'i sevdiğini söyler. Okur beklenmedik bu olayın sonunda bir sonraki sayfaya yerleştirilen resimle mutlu bir evlilik yaptıkları sonucuna ulaşabilir. Resim 4.10 toplumsal yaşamdaki düğünlere ve kültürel değerlere ilişkin izler taşımaktadır.

Kitapta yer alan resimler metin ile uyumlu, çocuğun düş ve düşünce gücünü destekler niteliktedir. Resimlerde yer alan mizahi öğelerin çocuk okur için ilgi çekici ve eğlenceli olabileceği öngörülebilir.

4.1.2.2. Dış Yapı Özelliklerinin Değerlendirilmesi

Kahramanlar

“Alaaddin'in Geveze Su Boruları” adlı kitapta baş kahraman Alaaddin Bey'dir. Alaaddin Bey okura her yönden tanıtılması bakımında açık karakter özelliği göstermektedir. Alaaddin Bey'in okura tanıtılmasına ilişkin şu cümleler örneklendirilebilir:

“ Aladdin Bey filozof gibiydi. Filozofluğu, konuşmasından değil, susmasından anlaşılırdı. İri gözleriyle insana öyle bir bakardı ki, delip geçerdi. Kimse ona gereksiz bir soru soramazdı. Kalabalıkların olduğu yerlere gitmez, kahvelerde oturup saatlerce oyun oynamazdı. Arkadaşlarıyla lokantalarda da görünmezdi. Bekardı ve yalnız yaşıyordu” (s.9).

Kitapta açık karakter özelliği gösteren bir diğer kişi de Memo'dur. Memo, Alaaddin Bey'in en iyi arkadaşıdır. Kitapta Memo karakteri okura şöyle tanıtılmaktadır:

“ Memo onun en iyi arkadaşıydı. O, küçücük bir taş parçasının üstündeki ufak bir sarı nokta için bile saatlerce konuşmayı başarabilen bir çocuktur. Sınıf arkadaşı Yasemin, ‘Bu kadar az şey bilerek bu kadar çok nasıl konuşabiliyorsun?! Pes doğrusu!’ diye ona takılırdı” (s.11).

Alaaddin Bey, kitapta devingen karakter özelliği göstermektedir. Başlarda sessiz ve sakin biri olan Alaaddin Bey'in zamanla geçirdiği değişim şöyle açıklanmaktadır:

“Giderek sorular çeşitlendi, akıl mantık sınırını aştı. Gelecekte neler olacağı bile bana sorulur oldu. Ölmüş yakınlarıyla konuşmamı isteyenler bile çıktı! Sürekli konuşan bir insan haline gelmişim” (s.48).

“Bana soru sorulmasa da, hiç durmadan konuşuyordum. Dünyanın en geveze insanı olup çıkmışım. Herkes yatıp uyuyor ama ben konuşmamaya devam ediyordum” (s.49).

Kitapta olay örgüsünde birçok kişi bulunmaktadır. Konuşmaları ve yorumlarıyla olay örgüsü içinde yer alan kişilerin sayıca fazla olması, çocuğun okumaya karşı ilgisini azaltabilir. Bu durum çocuk ve kitap arasındaki bağ açısından olumsuz bir durumdur.

Kitapta olay örgüsünde yer alan yan kahramanlar şunlardır:

Yasemin: Memo'nun sınıf arkadaşı.

Semiha Hanım: Alaaddin Bey'in eşi.

Zeynep Hanım: Semiha Hanım'ın yakın arkadaşı.

Esra: Mahalledeki çocuk.

Mert: Mahalledeki çocuk.

Ayşe: Mahalledeki çocuk.

Ziya: Mahalledeki çocuk.

İsmail: Mahalledeki çocuk.

Nursel: Mahalledeki çocuk.

Burak: Mahalledeki çocuk.

Yeşim Abla: Mahalleli.

Viktor Bey: Mahalleli.

Muammer Bey: Mahalleli.

Nazım Bey: Mahalleli.

Sezai Bey: Mahalleli.

Pürnur Hanım: Mahalleli.

Belma Hanım: İlkokulun yeni öğretmeni.

Kaymakam: Mahalleli.

Rıza Bey: Mahallenin kasabı.

Zihni Bey: Doktor.

Vehbi Bey: Eski kaymakam.

Konu

Behiç Ak'ın "Alaaddin'in Geveze Su Boruları" adlı öykü kitabında mahalle yaşamı ve insanlar arasındaki iletişim ele alınmaktadır. İnsanların özel yaşantılarına dikkat çekilerek dedikodunun insanlar arasında huzuru bozduğuna değinilmektedir. Kitapta konu seslendiği okur kitlesine uygun, mizahi bir anlatımla ele alınmaktadır.

Konuyu Yapılandıran Öğeler: Olay ve Çatışma

"Alaaddin'in Geveze Su Boruları" adlı öykü kitabında yer alan en belirgin çatışma kişinin kendisiyle olan çatışmasıdır. Su dinleme aletiyle mahallede ne var ne yoksa duyan Alaaddin Bey zamanla her şeyi bilmekten oldukça rahatsız olur. Kitapta bu kişinin kendisiyle olan çatışması şöyle örneklendirebilir:

"Bana soru sorulmasa da hiç durmadan konuşuyordum. Dünyanın en geveze insanı olup çıkmıştım. Herkes yatıp uyuyor, ama ben konuşmaya devam ediyordum. Ben konuştuğumda bütün sırlar ortaya dökülüyor, bu yüzden insanlar birbirine küsüyor, gizli yemek tarifleri ortalığa saçılıyor, ülkeler birbirine tehdit mesajları yolluyor, sınıfın en tembeli fizik sınavında on üstünden on alıyordu..."

"Ne yazık ki, onca bilgiyi kimseyle paylaşmadan kafamda tutamıyor, susmayı bir türlü beceremiyordum. İşin tuhafı, söylediklerimin hepsi gerçek olmasına rağmen kimseye de yaranamıyordum. Kimileri konuşmamdan, kimileri de yeteri kadar konuşmamamdan rahatsız oluyordu. Bazı insanlar, ilişkileri bozulmasın diye, konuştuğularımı duymamak için, yanımdan elleriyle kulaklarını"

kapatarak geçiyorlardı. Kimileri de ‘Biliyorsun, ama anlatmıyorsun,’ diye yoluma çıkıp tehditler savuruyordu” (s.49-50).

Konunun Yapılandırılmasını Zayıflatan Öğeler

Kitapta Alaaddin Bey’in son su borularını dinlerken Semiha Hanım’ın söylediklerini duyması, beklenmedik bir durum olarak karşımıza çıkmaktadır. Alaaddin Bey bütün boruları dinlemiştir ve hasarlı borular onarılmıştır. Son su borularını dinlerken, Semiha Hanım musluk başında bir sırrını arkadaşı Zeynep Hanım’a söylemesi, Alaaddin Bey’in bunu duyması ve sonrasında gelişen olaylar, yazar, kitap ve çocuk arasında inandırıcılık sorunu yaratabilmesi bakımından rastlantısallık boyutunda konunun yapılandırılmasını zayıflatan bir öğedir. Kitapta bu rastlantısallığa ilişkin ifade şöyledir:

“Tam her şey olup bitmiş, Alaaddin Bey tuhaf aletini yere dayamış, son su borularını da dinliyordu ki, hiç beklenmedik bir şey oldu” (s.65).

...

“Cümleyi mahallenin çocuklar korusu tamamladı: ‘Alaaddin Bey’i seviyorum, ama ona söylemeye cesaret edemiyorum!’

Zeynep Hanım gülerek, ‘Aynen söylediğiniz gibi!’ diye cevap verdi” (s.74).

İleti

“Alaaddin’in Geveze Su Boruları” öykü kitabında insanların özel yaşamlarına saygı duyulması, dedikodu yapılmaması ve insanlara karşı ön yargılı olunmaması gerektiği konusunda iletiler yer almaktadır.

Dil ve Anlatım

Kitap, 8-10 yaşındaki okur kitlesine uygun bir dille kaleme alınmıştır. Anlaşılması zor sözcüklere yer verilmemiştir. Genellikle kurallı cümleler kullanılmıştır. Anlatımda tek düzeliğe düşmemek için az da olsa devrik cümlelere de yer verilmiştir. Kitapta yer alan bazı devrik cümleler şunlardır:

“ ‘Evet, bir casus!’ dedi Esra tok sesiyle” (s.16).

“ ‘Ancak kaloriferli evlerde...’ diye yapıştırdı Mert” (s.20).

“Yerin altındaki suların sesini dilerim hep” (s.40).

Kitapta, çocuk okurun dil ve anlatımının zenginleşmesi bakımından deyim ve ikilemelerin kullanımına da yer verilmiştir. Kitapta yer alan bazı deyimlere ilişkin örnek cümleler şunlardır:

“Yasemin’in içine kurt düşmüştü” (s.17).

“İşin bundan sonrası çorap söküğü gibi gelecekti” (s.24).

“Kafam şişti” (s.29).

“Kafamın içinde birbirinden ilgisiz sorular cirit atıyordu” (s.48).

İkilemelerin yer aldığı bazı cümleler ise şunlardır:

“İkisi de hınzır hınzır birbirine baktılar” (s.27).

“Alaaddin Bey utangaç utangaç ‘tabii ki,’ dedi” (s.27).

“Sonra da yavaş yavaş uzaklaştı” (s.29).

“Okul korosundaki İsmail’in kalbi sinir içinde küt küt attı” (s.30).

“Evet... Patlak boruların hangileri olduğunu tek tek tespit edebilecek bir efsane” (s.36).

Kitapta Yasemin’in Alaaddin Bey’i borulardan gelen sesi dinlemesi için ikna ettiği şiir, farklı türde bir yazınsal metin olarak anlatımı zenginleştirmektedir.

“Kim bağladı eteklerine taşları

Gezenlerin?

Kırmızı güneşi kim utandırdı böyle?

Topumu aya kim attı?

Dalgaları kim köpürttü?

İğneyi kim batırdı Dünya’ya,

Pısss diye sönmesi için?

Sularımızı kim kesti bıçakla ikiye?

-Ben yapmadım öğretmenim!” (s.62).

Kitapta yazım ve noktalama bakımından incelendiğinde ayrı yazılması gereken bazı sözcüklerin bitişik olarak yazılması yazım yanlışına neden olmuştur. Yazım yanlışının geçtiği cümleler metin içinde şu şekilde yer almaktadır:

“Yıllardır üyeler, kimselere söz vermeyip, yalnızca kendisi konuşan başkanlarda o kadar sıkılmışlardı ki, sonunda **oybirliğiyle** onu başkan seçmişlerdi” (s.10).

“Öğlenleri evinde yemek yer, akşamüstleri de iskelenin batısındaki banka oturup **günbatımını** izlerdi” (s.12).

“ ‘Şuan milyonlarca **ışıkylılı** ötedeki bir yıldızdan, bir çocuğun çaldığı ısığın sesini duyuyorum,’ dedi Alaaddin Bey” (s.24).

“**Suböreği** yerine kuru pasta yapacağız” (s.36).

4.1.2.3. Temel Eğitim İlkeleri Açısından İncelenmesi

“Alaaddin’in Geveze Su Boruları” kitabında insanların gizli kalması gereken kimi bilgilerinin olduğu vurgulanmaktadır. Diğer insanların da bu gizliliğe saygı duyması gerektiğine yönelik ifadeler yer verilmiştir. Bu iletiler çocuğun sağlıklı değerler sistemi oluşturmasına katkı sağlayacak niteliktedir. Bu ifadelerle ilişkin bölümler aşağıda örneklendirilmiştir:

“Eski kaymakam bile beni, ‘İnsanların birbirinden gizlisi saklısı kalmazsa, hayat denen şey çekilmez bir hal alır,’ diye uyardı” (s.52).

“Bütün banka hesaplarının, elektronik posta şifrelerinin, imtihan sorularının herkes tarafından bilindiğini düşünsenize bir kere. Neler olur o zaman? Okullar kapanır. Bankalar iflas eder. Toplum hayatı denen bir şey kalmaz! Meğer, insanların bazı bilgileri birbirinden saklaması ne kadar da gerekliymiş!” (s.52).

4.1.3. Kedilerin Kaybolma Mevsimi

Yazan ve Resimleyen : Behiç Ak

Sayfa : 96

Yıl : Ağustos 2016 (27.Baskı)

Yayın Evi : Günışığı Kitaplığı

4.1.3.1. Dış Yapı Özelliklerinin Değerlendirilmesi

Büyüklik

Kitap 13 x 19,5 cm boyutundadır. Bu boyut ilköğretimin ilk yıllarından itibaren çocukların kitaplık oluşturması ve düzen alışkanlıklarına katkı sağlaması bakımından uygundur.

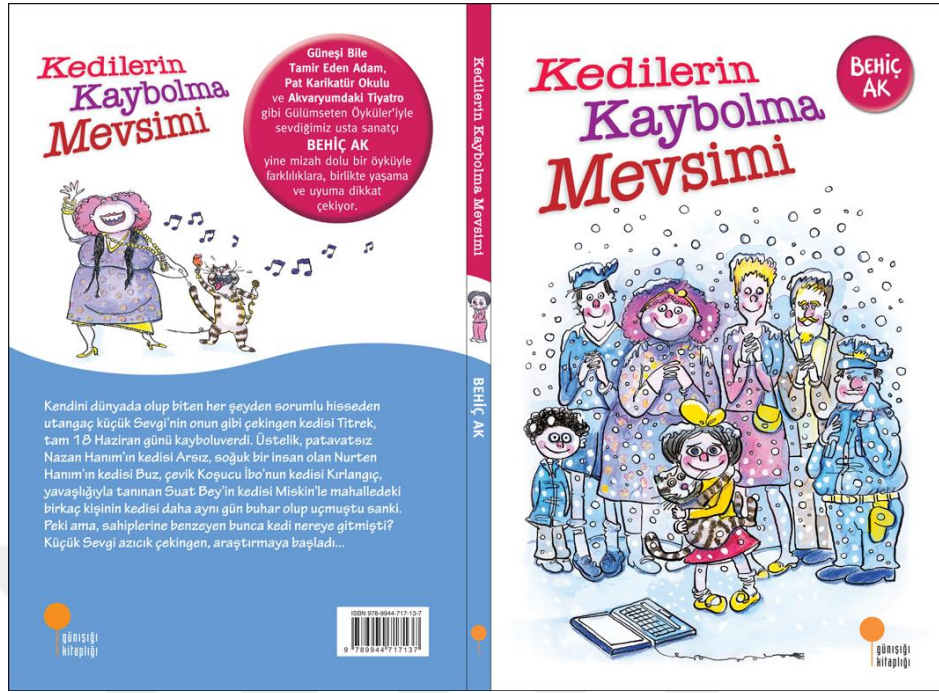
Kağıt

Kitapta kuşe kâğıt kullanılmaktadır. Bu kâğıt çocuk edebiyatı yapıtlarında olması gerektiği gibi mat ve dayanıklıdır. Yazılar çocuk okur tarafından rahat okunabilir özelliktedir. Kitabın basımında kullanılan kâğıt kalitesi, çocuğun kitabı uzun yıllar okuyabilmesine olanak sağlar niteliktedir.

Kapak-Cilt

Kitapta sırt kısmı tutkalla yapıştırılmış dikişli cilt kullanılmıştır. Bu bakımdan kitap sağlam ve dayanıklıdır. Ön ve arka kapakta kitabın adı beyaz zemin üzerine kırmızı mor ve bordo renklerle yazılmıştır. Kapak tasarımında kitabın adı yazılırken kabartma tekniği kullanılmıştır. Kapakta kitabın yazarı, yayınevi ve baskı sayısı yer almaktadır. Sırt kısmında kitabın kimlik bilgilerine yer verilmiştir.

Resim 4.11: Ön ve Arka Kapak

Kaynak: Ak, Behiç (2016c); *Kedilerin Kaybolma Mevsimi*, Güneşi Kitaplığı, İstanbul.

Kitabın ön kapak resminde, baş kahraman Sevgi, kedisi Titrek ve yan kahramanlar yer almaktadır. Kapak resmindeki kar taneleri bir kış günü izlenimini uyandırmaktadır. Arka kapak resminde kitapta olay örgüsünde yer alan Nazan Hanım ve kedisi müzik eşliğinde dans etmektedir. Kitap ön ve arka kapak resimleri incelendiğinde renkli ve eğlencelidir. Kapak resminin çocukta yaratacağı görsel etkinin, okurda hayvanlara ilişkin olumlu duygular uyandıracak nitelikte estetik bir duyarlılıkla hazırlandığı söylenebilir.

Sayfa Düzeni

Kitapta yazı ve resimler birbiriyle uyumlu bir bütün oluşturacak biçimdedir. Sayfa düzeni, sayfa kenar kenarlarındaki, boşluklar çocuğun kitabı rahat okuması bakımından uygun ve düzenlidir.

Harfler

Kitapta kullanılan harfler 12 puntuyla yazılmıştır. Bu boyut ilköğretim dördüncü sınıftan itibaren çocuk okurun düzeyine uygundur.

Resim

Kitap 96 sayfadan oluşmaktadır ve 31 sayfada resim yer almaktadır. Bu bakımdan kitapta üçte bir oranında resim yer almaktadır. Bu oran ilköğretim çağından itibaren 8-10 yaş grubundaki çocuk okur için uygundur. Kitapta yer alan resimlerin incelenmesine ilişkin bazı belirlemeler şunlardır:

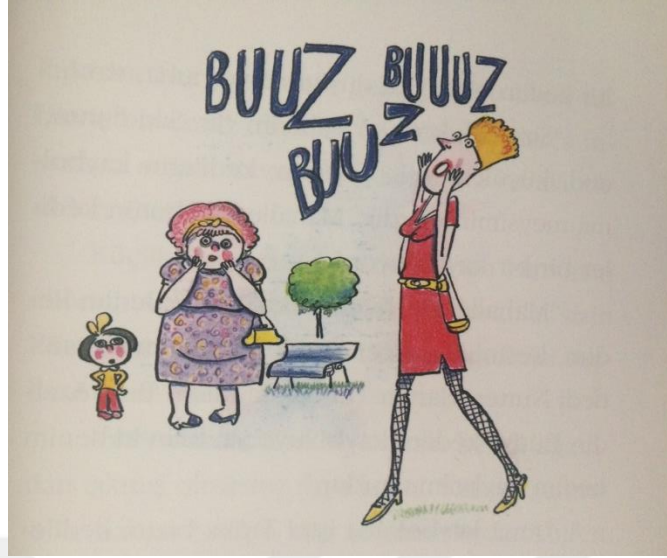
Resim 4.12: Sayfa 14 Görseli

Kaynak: Ak, Behiç (2016c); *Kedilerin Kaybolma Mevsimi*, Gümüşığı Kitaplığı, İstanbul. s.14.

Resim 4.12’de baş kahraman Sevgi ve annesi Melahat Hanım’ın kaybolan kedileri Titrek’i aramalarının bir görselidir. Resimde Sevgi’nin elindeki fener ve gökyüzündeki ay, bu aramanın zamansal olarak geç vakitlerde olduğuna ilişkin çizgi ve renklerin anlatım olanaklarıyla okurun çıkarımında bulunmasına olanak sağlar niteliktedir.

Resim 4.13: Sayfa 23 Görseli

Kaynak: Ak, Behiç (2016c); *Kedilerin Kaybolma Mevsimi*, Gümüşığı Kitaplığı, İstanbul. s.23.

Resim 4.13’de Nurten Hanım kedisi Buz’u aramaktadır. Bu arayış çizgi ve sözcüklerle bir arada çizilmiştir. Yazının ve görselliğin bir arada olması çocuk okur açısından olay ya da durumu zihninde canlandırmasında etkili, özgün bir örnek olabilir.

Resim 4.14: Sayfa 43 Görseli

Kaynak: Ak, Behiç (2016c); *Kedilerin Kaybolma Mevsimi*, Gümüşığı Kitaplığı, İstanbul. s.43.

Resim 4.14 kedi dostu Aysel Hanım ve evi çizilmiştir. Aysel Hanım başta yardıma muhtaç kediler olmak üzere bütün kedilere evini açan bir karakterdir. Bu bakımdan resim 4.14’de Aysel Hanım’ın etrafında birçok kedi bulunmaktadır. Metni okuyan çocuk metinde yazılmasa bile Aysel Hanım’ın kedileri, kedilerin de Aysel Hanım’ı sevdiğini anlayabilir. Bu bakımdan resim 4.14 çocuğun sanatsal bakış açısıyla oluşturulmuş görsel öğelerle, yazılı metne yeni anlamlar katmasına olanak sağlayabilir.

Resim 4.15: Sayfa 90 Görseli

Kaynak: Ak, Behiç (2016c); *Kedilerin Kaybolma Mevsimi*, Günışığı Kitaplığı, İstanbul. s.90

Resim 4.15’de televizyon ve sinema dünyasına eleştirel bir gözle yaklaşılmıştır. Kaybolan kedi mahalledekilerin hikayelerini yazarak ünlü olmuştur ancak anlatacak hikaye kalmayınca işine son verilmiştir. Kitapta bu bölüm “*Vay canınaaaa! dediler. O müthiş sinema dünyası bu kadar zalim, ha?*” (s.89) sözleriyle okura aktarılmaktadır. Resim 4.15 sanatçının öznel yorum gücüne dayalı bir görsel metindir. Çocuk okur resim ve metin arasındaki anlamsal ilişkiden yola çıkarak kendi duygu ve düşüncelerini devindirebilir. Böylece okurun eleştirel düşünme becerisine de katkı sağlanabilir.

Çocuk kitaplarında yer alan resimler çocuğa kötü alışkanlıkları örneklendiren birer araç olmamalıdır. Bu bakımdan resim 4.15’de arkada duran adamın ağzındaki puro, çocuk okur açısından uygun bir görsel değildir.

4.1.3.2. İç Yapı Özelliklerinin Değerlendirilmesi

Kahramanlar

Kitapta kahraman içine kapanık ve çekingen bir çocuk olan Sevgi’dir. Sevgi, kitapta okura bütün özellikleriyle tanıtılması bakımından açık karakter özelliği göstermektedir. Kitapta sevginin açık karakter olarak yer almasına ilişkin aşağıdaki ifadeler örnek gösterebilir:

“ Sevgi içine kapanık bir çocuktur.

Kendisini dünyada olup biten her şeyden sorumlu hissederdi. Bu yüzden de sürekli suçluydu o. Allem eder kalem eder, kendini suçlayacak bir konu mutlaka bulurdu. Afrika’da savaş çıksa, ‘Çıkar tabii, ödevimin ilk satırındaki virgülmü koymayı unutmuşum,’ deyip kendini suçlayabilirdi. ‘Bugün çok kötü bir gün. Kim bilir daha ne yangınlar, ne depremler olacak?’ Pireyi deve yapma yeteneği vardı onda” (s.10).

Kitapta açık karakter özelliği gösteren kişilerden biri de mahallede yaşayan Nazan Hanım’dır. Nazan Hanım’ın açık karakter özelliği taşınması şu ifadelerle örneklendirilebilir:

“ Nazan Hanım dobra dobra konuşmalarıyla tanınan biriydi. Düşüncelerini insanların yüzüne pattadanak söylemesiyle ünlüydü. Bu yüzden arkadaşları ona ‘Patavatsız Nazan Hanım’ diyorlardı. Nazan Hanım böyle takılmalara aldırılmazdı ...

Son derece dışadönüktü. İnsan canlısıydı. Kapı gıcirtısıyla bile dans etme yeteneğine sahip, sevimli Nazan Hanım’ın sevmeyeni yoktu” (s.18).

Kitapta açık karakter özelliği gösteren diğer bir kişi de Suat Bey’dir. Suat Bey okura bir çok yönden tanıtılmaktadır. Suat Beyin açık karakter olmasına ilişkin örnek ifadeler şu şekildedir:

“Suat Bey, yavaşlığıyla tanınan bir insandı. Küçücük bir istavrit balığını kırk beş dakikada yemesiyle ünlüydü. Bir apartmanın onuncu katında oturur, ona rağmen asansöre binmezdi. Merdivenleri yavaş yavaş çıkar, yolda rastladıklarıyla uzun uzun konuşurdu. Apartmanın merdivenlerinden çıkmaya öğle vakti başlarsa, ancak akşama varırdı evine” (s.31).

Kitapta insanların kendi özellikleriyle barışık olması gerektiği vurgulanmaktadır. Bu nedenle birçok kahraman süreç boyunca belirgin değişimler yaşamaz. Devingenlik yan kahramanlar aracılığıyla sağlanır. Kitapta mahallede yaşayan yan kahramanların devingen karakter özelliğini belirten açıklama şöyledir:

“Nazan Hanım dizide gerçekten de döktürüyordu. İlgili ilgisiz zamanlarda öyle laflar ediyordu ki, izleyeni gülmekten kırıp geçiriyordu. Düşüncelerini dile getirmekten korkan insanların gözdesi olmuştu. İzleyiceler onun kıldığı potlardan çok zevk alıyorlardı. Böylece, isteyip de söyleyemediklerini anlatmanın da bir yolunu bulmuşlardı. ‘Nazan Hanım olsaydı şöyle konuşurdu...’ diyerek görüşlerini çekinmeden dile getirebiliyorlardı artık” (s.60).

Kitapta olay örgüsünde yer alan yan kahramanlar şunlardır:

Titrek: Mahalledeki birçok kişinin kedisi.

Melahat Hanım: Sevginin annesi.

Nurten Hanım: Mahalleli.

Koşucu İbo: Mahalleli.

Sema: Sevgi'nin arkadaşı.

Süleyman: Sevgi'nin arkadaşı.

Mert: Sevgi'nin arkadaşı.

İsmet: Sevgi'nin arkadaşı.

Aylin: Sevgi'nin arkadaşı.

Sabit Bey: Komiser.

Aysel Hanım: Mahalleli.

Firdevs Hanım: Mahalleli.

Dişçi Necati: Mahalleli.

Konu

Mahalle yaşamı, insanlar arası ilişkiler, birlikte yaşam ve uyum kitapta konu olarak ele alınmıştır. Kitapta Sevgi ve Sevgi'nin çevresindeki insanların kedilerle kurduğu bağlar üzerinden olay örgüsü kurgulanmıştır. Herkes kendinde olan özellikleri bir kediye yükleyip, o kediyi sahiplenmiştir. Aslında bu özellikler kedinin değil mahallede yaşayan insanların özellikleridir ve bir kedi aynı anda birden fazla insanın kedisi haline dönüşmüştür.

Konuyu Yapılandıran Öğeler: Olay ve Çatışma

Kitapta yer alan en belirgin çatışma kişi-kişi çatışmasıdır. Kedisi kaybolan mahalle sakinleri ve Sevgi arasında kısa süreli bir gerilim yaşanmaktadır. Ortada bir tek kedi olmasına rağmen birden fazla kişi ortadan kaybolduktan sonra geri dönen kedinin, kendi kendisi olduğunu söylemektedir. Kitapta kişi-kişi çatışmasına örnek ifadeler şunlardır:

“ Sevgi bunu kabul edemezdi.

Kedisini onlara kaptırmaya niyeti yoktu.

‘Bu sizin kediniz değil’ dedi ve kediyi kucağına aldı. ‘Bu Titrek! Ben onun sesini kilometrelerce öteden tanırım.’

Nazan Hanımda ‘Hadi canım!’ diyerek, kediyi arsızca, küçük Sevgi'nin kucağından kopardı. ‘Bu, benim sevgili Arsız’ım!’

Nurten Hanım bu kadar haksızlığa gelemezdi doğrusu. Kedinin kuyruğuna asıldı; ‘Şaka mı yapıyorsunuz?’ dedi. ‘Buz bu! Soylu kedim. Sadece bıyıklarından bile tanırım onu!’

Suat Bey ise, kedinin yanaklarına iki öpücük attı. ‘Miskin bu!’ dedi. ‘Kalıbımı basarım ki, Miskin bu!’

Komiser Sabit Bey kalabalığı yarararak aralarına daldı. Şişman kollarıyla kedinin ensesini yakaladı. ‘Yapmayın, Suat Bey,’ dedi. ‘Kırk yıllık komiserim ben. Hiç yanılmam. Bu kedi, Sümsük!’

Dişçi Necati kedisinin başkalarının eline geçmesine izin veremezdi. Kedinin ince ayaklarına zamk gibi yapıştı. ‘Ah zavallı Zamk!’ dedi. ‘Ne kadar değişmişsin! Herkes seni kendi kedisi sanıyor.’

İbo da, kedinin kulağına eğilerek bir türkü söylemeye başlamasın mı? Zavallı kedi, az daha dört beş parçaya ayrılıyordu” (s.73-74).

Konunun Yapılandırılmasını Zayıflatan Öğeler

Kitapta konunun yapılandırmasını zayıflatacak herhangi bir öğeye rastlanılmamıştır. Olaylar, mantıksal bir sıradadır. Abartılmış merak, raslantısallık ve duygusallık gibi çocukla kitap arasındaki bağı olumsuz etkileyecek bir öğeye yer verilmemiştir.

İleti

Kitapta insanların kendi özelliklerinin farkında olması gerektiği, diğer insanları kendine özgü özellikleri ile kabul edilmesi gerektiği ve hayvan sevgisi gibi iletiler, bir kedinin aracılığıyla çocuk okura sezdirilerek aktarılmıştır.

Dil ve Anlatım

Kitap dil ve anlatım bakımından incelendiğinde günlük hayatta her zaman kullanılmayan anlaşılması zor bazı sözcüklerin yer aldığı görülmektedir. Bu sözcüklerin yer aldığı cümlelere örnek olarak şunları gösterebiliriz:

“Röntgenciydi” (s.29).

“Geceleri camınıza vantuzlanmış, içeriyi seyreden bir kedi gördüyseniz, bilin ki, o benim Kırlangıç’tır” (s.29).

“Arada bir de, dişçi Necati’ye zamk gibi yapışıyordum” (s.83).

Kitap genellikle kurallı cümlelerden oluşmaktadır. Sıklıkla olmamakla birlikte anlatımda tekdüzeliğe düşmemek için yer yer devrik cümleler de kullanılmıştır. Kitapta yer alan bazı devrik cümlelere ilişkin örnekler şunlardır:

“Siz bir yayasınız sonuçta” (s.54).

“Mahalleden herhangi birinin hayatını televizyonda görmek normal karşılanır olmuştu artık” (s.56).

“ ‘Eh, herkes şarkıcı olmak ister,’ dedi Nazan Hanım” (s.57).

Kitapta birçok deyim kullanılmıştır. Bu deyimlerin yer aldığı bazı cümleler şunlardır:

“Pireyi deve yapma yeteneği vardı onda” (s.10).

“Titrek’e küçücük bir balığı yedirmek, deveye hendek atlatmak kadar zordu” (s.10).

“Ona yapışık yaşardı. Dibinden hiç ayrılmazdı” (s.11).

“Titrek sırta kadem basmıştı” (s.13).

Kitapta ikilemeler kullanılmıştır. Kitapta yer alan ikilemelere ilişkin örnek cümleler şunlardır:

“ Sanki kendi kedisinin kaybolması, Nazan Hanım’ın acısını hafifletecek gibi, uzun uzun Titrek’ten söz etti” (s.20).

“Masadan kalkıp, yavaş yavaş yanlarına geldi” (s.30).

“İçini temizleyip pırıl pırıl yaptılar” (s.33).

Kitapta ayrı yazılması gereken bazı sözcükler bitişik yazılarak yazım yanlış yapılmıştır. Yazım yanlışlarının yer aldığı cümleler şu şekildedir:

“Sevgi **çekapanık** bir çocuktu” (s.9).

“Son derece **dışadönüktü**, insan canlıydı” (s.18).

“Ülkede yenmedik **findıkfaresi** bırakmamıştı” (s.20).

“Arkadaşları ona, ‘Siz **yerçekimi** yokmuş gibi yaşıyorsunuz,’ derlerdi” (s.53).

“Hiç bu kadar **eliaçık** bir insanla karşılaşmamıştım” (s.79).

4.1.3.3. Temel Eğitim İlkeleri Açısından İncelenmesi

Kitapta insanların kendinde olan özellikleri başkalarına aktarmaya çalışması üzerine bir farkındalık yaratılmıştır. İnsanın kendini tanıması ve sevmesi üzerine bir kedinin yaşadıklarından yola çıkarak her insanın tek ve biricik olduğuna dair evrensel değerler yer almaktadır.

“ ‘Kusura bakmayın ama,’ dedi kedi, ‘ sizler bende kendi özelliklerinizi sevdiniz. Aslında benden çok, kendinizi seviyordunuz. Hem de, başkalarının beğenmediği yönlerinizi...’” (s.85).

4.1.4. Vapurları Seven Çocuk

Yazan ve Resimleyen : Behiç Ak

Sayfa : 96

Yıl : Ekim 2016 (30.Baskı)

Yayın Evi : Günışığı Kitaplığı

4.1.4.1. Dış Yapı Özelliklerinin Değerlendirilmesi

Büyüklik

Kitap 13 x 19,5 cm boyutundadır. Bu boyut ilköğretimin ilk yıllarından itibaren çocukların kitaplık oluşturması ve düzen alışkanlıklarına katkı sağlaması bakımından uygundur.

Kâğıt

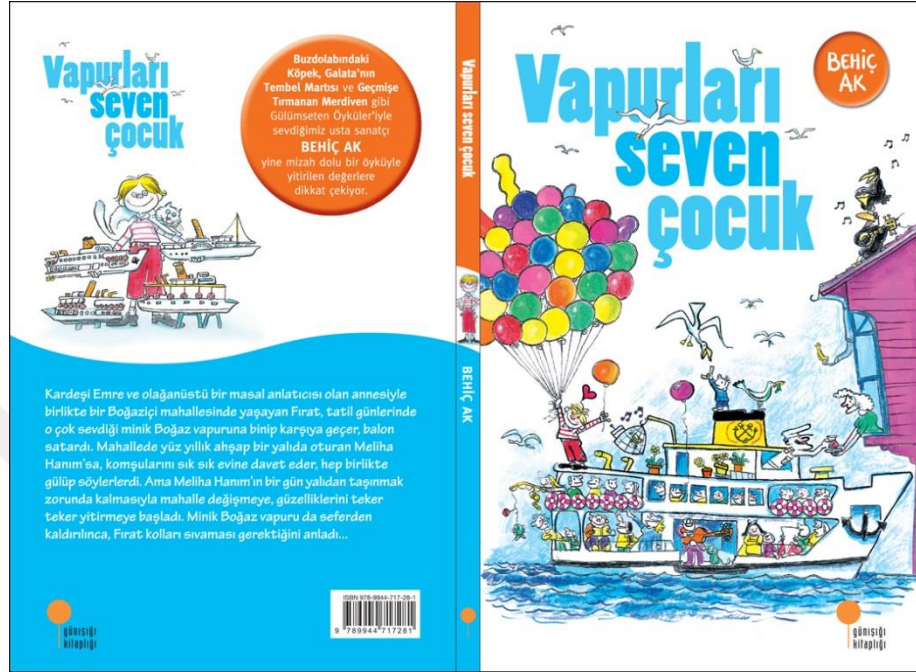
Kitapta beyaz kuşe kâğıt kullanılmaktadır. Bu kâğıt çocuk edebiyatı yapıtlarında olması gerektiği gibi mat ve dayanıklıdır. Yazılar çocuk okur tarafından rahat okunabilir özelliktedir. Kitabın basımında kullanılan kâğıt kalitesi, çocuğun kitabı uzun yıllar okuyabilmesine olanak sağlar niteliktedir.

Kapak-Cilt

Kitapta sırt kısmı tutkalla yapıştırılmış dikişli cilt kullanılmıştır. Çocuğun kitabı uzun yıllar kullanabilmesi bakımından sağlam ve dayanıklıdır. Ön ve arka kapakta kitabın adı beyaz zemin üzerine mavi renkle yazılmıştır. Kapak tasarımında kitabın adı yazılırken kabartma tekniği kullanılmıştır. Kapakta kitabın

yazarı, yayınevi ve baskı sayısı yer almaktadır. Sırt kısmında kitabın kimlik bilgilerine yer verilmiştir.

Resim 4.16: Ön ve Arka Kapak

Kaynak: Ak, Behiç (2016d); *Vapurları Seven Çocuk*, Güneşli Kitaplığı, İstanbul.

Kitabın ön kapağında, deniz, vapur, şarkı söyleyen kargalar ve renkli balonlar satan Fırat yer almaktadır. Kitapta yer alan kişilerin birçoğunu kapak resminde görmek olanaklıdır. Arka kapak resminde Fırat'ın elinde vapur maketleri ve hemen arkasında kedisi Tebeşir yer almaktadır. Kitabın kapak resimleri, kitabı özetler nitelikte, renkli ve ilgi çekicidir. Bu bakımdan kapakta yer alan görsellerin çocukta estetik bir duyarlılık oluşturması bakımından çocuğa görelilik ilkesi gözetilerek özenle hazırlandığı söylenebilir.

Sayfa Düzeni

Kitapta yazı ve resimler birbiriyle uyumlu bir bütün oluşturur biçimdedir. Sayfa düzeni, sayfa kenarlarındaki boşluklar, çocuğun kitabı rahat okuması bakımından uygun ve düzenlidir.

Harfler

Kitapta kullanılan harfler 12 puntuyla yazılmıştır. Bu boyut ilköğretim dördüncü sınıftan itibaren çocuk okurun düzeyine uygundur.

Resim

Kitap 96 sayfadan oluşmaktadır ve 40 sayfada resim bulunmaktadır. Bu bakımdan kitap yaklaşık üçte bir oranla resimlerden oluşmaktadır. Bu oran ilköğretim çağından itibaren 8-10 yaş grubundaki çocuk okur için uygundur. Kitapta yer alan resimlerin incelenmesine ilişkin belirlemeler aşağıdaki gibidir:

Resim 4.17: Sayfa 11 Görseli

Kaynak: Ak, Behiç (2016d); *Vapurları Seven Çocuk*, Günışığı Kitaplığı, İstanbul, s. 11.

Kitapta Minik Boğaz Vapuru'nun bazı zamanlar yalılara yakın mesafeden gittiğinden bahsedilmektedir. Resim 4.17 bu durumun bir görselidir. Kitapta bu bölüm "*Bazen kıyıya öyle yaklaşırdı ki, pencereleri neredeyse yalının pencerilerine değdi. Yolcuların nefesi, yalı pencerelerini buğulandırırđı. Çay içen yolcular aniden bir yalının kahvaltđ masasına ortak olurlardı*" (s.10) ifadeleriyle okura aktarılır. Kitapta abartılarak anlatılan bu durum, resim 4.17'de görselleştirilmektedir. Abartılarak anlatılan bir durumun görsellerle de desteklenmesi çocuğun durumu gerçekmiş gibi alımlamasını sağlayarak kitaba olan inancını arttırabilir.

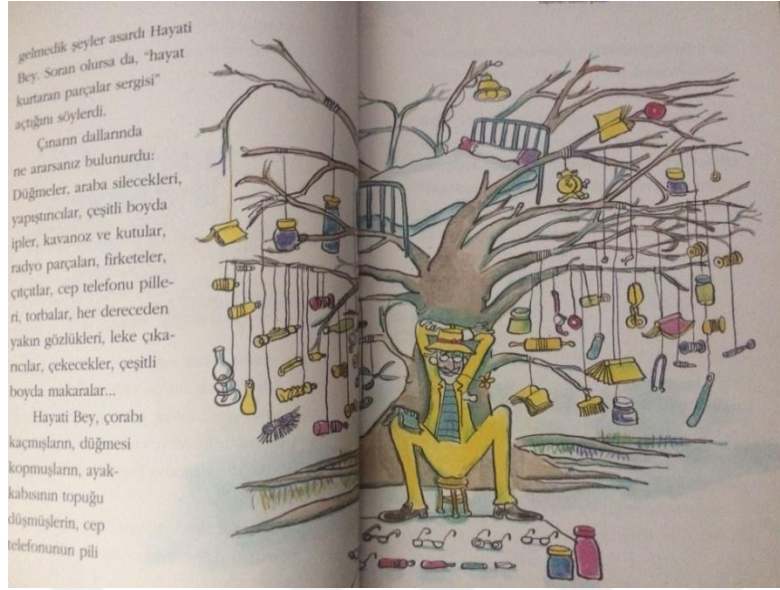
Resim 4.18: Sayfa 23 Görseli

Kaynak: Ak, Behiç (2016d); *Vapurları Seven Çocuk*, Günışığı Kitaplığı, İstanbul, s. 23.

Resim 4.18’de yalının çatısında yaşayan kargalar yer almaktadır. Burada var olan bir durum Fırat’ın düşünden esinlenerek çizilmiştir. Sanatçının var olan bir durumu fotoğraf gerçekliği yerine kahramanın bakış açısından ele alması ya da başka bir ifadeyle kahramanın düş dünyasını resme yansıtması çocuk okurun da düş gücünün olanaklarını genişletebilir. Bu bakımdan resim 4.18’de kargaların görsel imgesi çocuğa özgü bir anlatım diliyle görselleştirilmiştir.

Resim 4.19: Sayfa 28-29 Görseli

Kaynak: Ak, Behiç (2016d); *Vapurları Seven Çocuk*, Gümüşığı Kitaplığı, İstanbul, s. 28-29.

Resim 4.19'da çınarın üstünde yaşayan Hayati Bey yer almaktadır. Bu resimde Hayati Bey'in yaşam alanı görselleştirilirken birçok ayrıntıya da yer verildiği görülmektedir. Bu nedenle resim 4.19'da sanatsal bir yaratı olarak çocukların dikkat algısının gelişimine katkı sağlayabilir.

Resim 4.20: Sayfa 73 Görseli

Kaynak: Ak, Behiç (2016d); *Vapurları Seven Çocuk*, Gümüşığı Kitaplığı, İstanbul, s.73.

Kitapta Fırat'ın salonun ortasına kurduğu gemiyi evden nasıl çıkaracağı konusunda okurda merak duygusu yaratılmıştır. Fırat'ın annesi oğlunun gemiyi yapmasına oldukça şaşırır. Diğer yandan geminin apartmandan çıkarılmasının imkansız olduğunu düşünmektedir. Resim 4.20'de yetişkinlerin peşin yargılarının yanında çocukların bağımsız düşüncelerini destekler niteliktedir.

4.1.4.2. İç Yapı Özelliklerinin Değerlendirilmesi

Kahramanlar

Kitapta baş kahraman Fırat'tır. Fırat çevresine karşı duyarlı, yaratıcı fikirlere sahip bir kahraman olarak karşımıza çıkmaktadır. Okura tüm yönleri ile tanıtılan Fırat, kitapta açık karakter özelliği göstermektedir. Fırat'ın okura ilişkin örnek olarak şu ifadeler gösterilebilir:

“Fırat, yerinde duramayan, haşarı bir çocuktur. Babasını erken yaşta kaybetmişti. İstanbul Boğazı'nın kıyısındaki Hamsi Apartmanı'nda annesi Aysel hanım, küçük kardeşi Emre ve bembeyaz kedileri Tebeşir'le yaşıyordu” (s.9).

Kitapta Meliha Hanım devingen karakter özelliği göstermektedir. Öykünün başında büyük paralar teklif edilse bile yalısını ısrarla satmayan Meliha Hanım bir süre sonra yalısından taşınıp gitmeye karar verir. Kitapta Meliha Hanım'ın geçirdiği değişim okura şu ifadelerle aktarılır:

“Yalıdaki Meliha Hanım giderek yaşlanmaya ve kendini yorgun hissetmeye başladı. Tek başına koca yalının işleriyle baş edemiyordu artık. Evde verdiği şen şakrak partiler yavaş yavaş azaldı.

...

Bir akşam kızına, ‘Artık ben bu yalının işleriyle başa çıkamıyorum. Taşinsam iyi olacak!’ deyiverdi Meliha Hanım” (s.33-34).

Kitapta olay örgüsünde yer alan yan kahramanlar şunlardır:

Aysel Hanım : Fırat'ın annesi.

Emre : Fırat'ın kardeşi.

Meliha Hanım : Tarihi yalının sahibi.

Yunus Bey : Minik vapurun kaptanı.

Hayati Bey : Bir çınarın üzerinde yaşayan kişi.

Kedi Tebeşir : Fırat'ın kedisi.

Konu

Behiç Ak'ın “Vapurları Seven Çocuk” adlı öykü kitabında kentsel dönüşüm ve yitirdiğimiz değerler konu olarak ele alınmıştır. Fırat ve ailesinin, İstanbul Boğazı'nın kıyısında doğa ile iç içe yaşadığı yerin gündün güne değişerek var olan güzelliklerini yitirmesi karşısında duydukları üzüntü işlenmiştir.

Kitapta yer alan konu, çocuk okura uygun olarak ele alınmıştır. Kentleşmenin doğaya verdiği zarar ve yitirdiğimiz güzellikler okura, Fırat ve çevresindekilerin yaşadığı olaylar aracılığıyla sezdirilerek aktarılmıştır.

Konuyu Yapılandıran Öğeler: Olay ve Çatışma

Kitapta konunun yapılandırılması aşamasında Fırat'ın yaşadığı toplum ile Fırat'ın görüşleri arasındaki çatışmadan olay örgüsü kurgulanmıştır. Bu bakımdan kitapta yer alan en belirgin çatışma kişi-toplum çatışmasıdır. Bu çatışma kitapta şu ifadelerle geçmektedir:

“ Zamanla birileri yalının bu halinden şikayetçi oldu. ‘Bu yapı da artık çok eskidi. Şu pisliği yıkıp atsalar iyi olacak,’ denemeye başladılar.

‘İzin vermiyorlarmış...’

‘Ama, başımıza yıkılacak ayol!’

‘Bu hurda ruhumuzu karartıyor.’

‘Şunun yerine gıcır gıcır bir apartman dikilsin artık,’ diye söylenenler arttıkça arttı” (s.44).

Konunun Yapılandırılmasını zayıflatan öğeler

Kitapta Fırat hurdaya dönüşen gemi parçalarını eve getirip, salonun ortasında bütün parçaları birleştirerek bir gemi yapar. Yaptığı bu geminin evden

nasıl çıkıp denize ulaşacağı ise bir merak ögesi olarak ele alınmaktadır. Annesi Aysel Hanım ve kardeşi Emre bir buçuk aylık tatilden sonra eve döndüklerinde salonda geminin olmadığını görürler. Bu aşamada geminin salondan nasıl çıktığı ile ilgili okurda merak duygusu yaratılır ve uzun bir süre bu merak duygusu giderilmez. Kitabın son bölümünde Fırat'ın tebeşir ile parçaları numaranlandırarak söküp tekrar birleştirmesiyle gemiyi salondan çıkardığı öğrenilir ve merak ögesi mantıklı bir biçimde sonlandırılır.

Kitapta konunun yapılandırılmasını zayıflatacak raslantısallık ve duygusallık yer almamaktır.

İleti

Kitapta çevrede yaşanan sorunlara karşı duyarlı olunması gerektiği, umutsuzluk yaşamak yerine bu sorunlara karşı yaratıcı çözüm yolları aranması ve toplumsal değerlerin korunması gerektiğine ilişkin birçok ileti yer almaktadır.

Dil ve Anlatım

Kitap dil ve anlatım bakımından incelendiğinde çocuk okurun anlayabileceği bir dille yalın yazılmıştır. Çocuğun anlam evrenini zorlayacak sözcük ve sözcük gruplarına yer verilmemiştir. Anlatımda tekdüzeliği düşmemek için sayıca az da olsa devrik cümlelere yer verilmiştir. Kitap yer alan bazı devrik cümleler şu şekildedir;

“Fırat vapura binen son yolcu olurdu hep” (s.13).

“Doğrusu, evin çatısında yaşayan karga çift de çok memnundu bundan.”
(s.17)

“Olağanüstü bir masal anlatıcısıydı Fırat'ın annesi Aysel Hanım” (s.20).

Dil ve anlatımın zenginleşmesi bakımından kitapta farklı sözcük türlerinin kullanımına da yer verilmiştir. Kitapta yer alan bazı deyimler şunlardır:

“Bazı geceler, mücevherlerini takıp takıştırır, plaklardan birini kanadında döndürür, gagasını da pikap iğnesi gibi üstüne bastırırdı” (s.22-23).

“Hayati Bey, ‘Bu sonun başlangıcı,’ diyerek iç geçirdi” (s.35).

“Fırat vapuru sapasağlam görünce sevinçten küçükdilini yutacaktı” (s.63).

İkilemelerin yer aldığı bazı cümleler ise şu şekildedir :

“Kitabı almış kuyumcu kuyumcu dolaşıp satmaya çalışmış” (s.47).

“Bizimki kös kös eve dönmüş, ama dönerken de hınzır hınzır düşünmüş” (s.49)

“Hurdalıkta minik vapurla karşılaşmasını, annesine ve kardeşi Emre’ye ballandıra ballandıra anlattı” (s.67).

“O günden sonra Fırat, okuldan çıkınca hemen eve gelmeye, planına bakarak harıl harıl çalışmaya başladı” (s.70).

Kitapta cümle içinde atasözüne de yer verilmiştir:

“Kötü haber çabuk yayılır, derler” (s.34).

Kitapta farklı türde yazınsal metin olarak bir masal örneği yer almaktadır. “Bir varmış bir yokmuş” şeklinde kalıp ifadeler ile başlayan masal ile kitapta geçen olaylar arasında bağ kurulmuş, çocuk okurun masaldan da yola çıkarak kitapta geçen olayla ilgili çıkarımlarda bulunmasına olanak sağlanmıştır.

Kitapta yazım ve noktalama bakımından başarılı olmasına karşın ayrı yazılması gereken bazı sözcükler, bitişik olarak yazılmıştır. Yazım yanlışının yer aldığı cümle şu şekildedir:

“Melih Hanım’ın eşyası **elbirliğiyle** yerine taşındı” (s.89).

“Fırat vapuru sapasağlam görünce sevinçten **küçükdilini** yutacaktı” (s.63).

4.1.4.3. Temel Eğitim İlkeleri Açısından İncelenmesi

İnsanlar arası iletişim ve paylaşma duygusuna kitapta şu şekilde yer verilmiştir:

“Minik Boğaz vapuru sabahları, mavi sulara beyaz danteller oluşturarak dolana dolana gelir, iskeleden yolcularını alır giderdi. Bazen kıyıya öyle yaklaşırdı ki pencereleri neredeyse yalının pencerelerine değdi. Yolcuların

nefesi, yalı pencerelerini buğulandırırđı. ay içen yolcular aniden bir yalının kahvaltı masasına ortak olurlardı. Simit, peynir ve zeytinlerini birbirleriyle paylaşırlardı.”(s.10)

Kitapta, okurda hayvanları koruma bilinci oluşmasını ve bunun gelişmesini sağlayacak ifadelere de yer verilmiştir. Tebeşir adlı kedinin evin bir üyesi olması, Fırat’ın bulduğu çözümde etkin bir rol üstlenmesi çocukların hayvanlara karşı yaklaşımında olumlu düşünceler geliştirebilecek niteliktedir.

“İskeledeki simitçi bile, ‘Haydi martılar a kalmasın!’ diye bağırarak satardı simitlerini” (s.12).

4.1.5. Havva İle Kaplumbağa

Yazan ve Resimleyen : Behiç Ak

Sayfa : 88

Yıl : Mart 2016 (17.Baskı)

Yayın Evi : Günişiği Kitaplığı

4.1.5.1. Dış Yapı Özelliklerinin Değerlendirilmesi

Büyükük

Kitap 13 x 19,5 cm boyutundadır. Bu boyut ilköğretimin ilk yıllarından itibaren çocukların kitaplık oluşturması ve düzen alışkanlıklarına katkı sağlaması bakımından uygundur.

Kâğıt

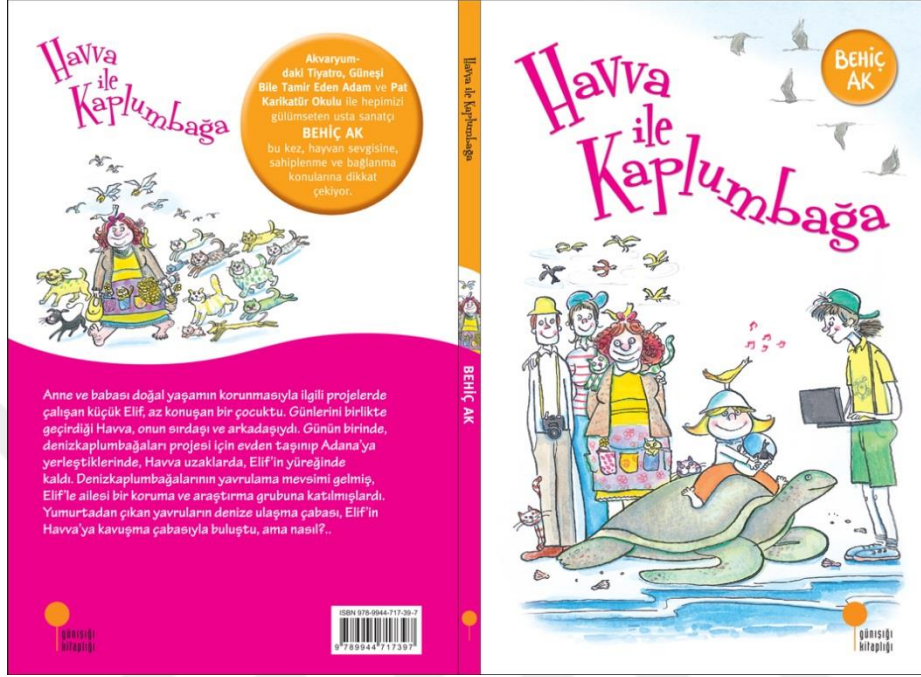
Kitapta sarı kuşe kâğıt kullanılmaktadır. Bu kâğıt ocuk edebiyatı yapıtlarında olması gerektiği gibi mat ve dayanıklıdır. Yazılar ocuk okur tarafından rahat okunabilir özelliktedir. Kitabın basımında kullanılan kâğıt kalitesi, çocuğun kitabı uzun yıllar okuyabilmesine olanak sağlar niteliktedir.

Kapak-Cilt

Kitapta sırt kısmı tutkalla yapıştırılmış dikişli cilt kullanılmıştır. Bu bakımdan sağlam ve dayanıklıdır. Ön ve arka kapakta kitabın adı beyaz zemin üzerine pembe renkle yazılmıştır. Kapak tasarımında kitabın adı yazılırken

kabartma tekniği kullanılmıştır. Kapakta kitabın yazarı, yayınevi ve baskı sayısı yer almaktadır. Sırt kısmında kitabın kimlik bilgilerine yer verilmiştir.

Resim 4.21: Ön ve Arka Kapak

Kaynak: Ak, Behiç (2016e); *Havva ile Kaplumbağa*, Günüşiği Kitaplığı, İstanbul.

Kitabın kapak resminde büyük bir kaplumbağanın üzerinde oturan kitabın kahramanı Elif yer almaktadır. Hemen yanında Umut Ağabey ve diğer yanında Elif'in annesi, babası ve bakıcısı Havva bulunmaktadır. Kitapta olay örgüsünde etkin rol alan kahramanlar, kapak resminde yer almaktadır. Ön ve arka kapak resimlerinin çocuğun duygu ve düşüncelerini harekete geçirerek, metinle ilgili çıkarımlar yapmasına olanak sağlar nitelikte özenle hazırlanđını söylemek olanaklıdır.

Sayfa Düzeni

Kitapta yazı ve resimler birbiriyle uyumlu bir bütün oluşturur biçimdedir. Sayfa düzeni, sayfa kenarlarındaki boşluklar, çocuğun kitabı rahat okuması bakımından uygun ve düzenlidir.

Harfler

Kitapta kullanılan harfler 12 puntuyla yazılmıştır. Bu boyut ilköğretim dördüncü sınıftan itibaren ocuk okurun düzeyine uygundur.

Resim

Kitap 88 sayfadan oluşmaktadır ve 34 sayfada resim bulunmaktadır. Bu bakımdan kitap yaklaşık üçte bir oranında resimlerden oluşmaktadır. Bu oran ilköğretim çağından itibaren 8-10 yaş grubundaki çocuk okur için uygundur. Kitapta yer alan resimlerin incelenmesine ilişkin belirlemeler aşağıdaki gibidir:

Resim 4.22: Sayfa 10 Görseli

Kaynak: Ak, Behiç (2016e); *Havva ile Kaplumbağa*, Güneşli Kitaplığı, İstanbul, s10.

Resim 4.22’de baş kahraman Elif’in annesi Ayşegül Hanım ve babası Erdem Bey’in kuşlarla ilgili bir projedeki çalışmalarını göstermektedir. Resimde her ikisinin de başında şapka vardır. Giyimleri birbirine benzemektedir ve bir arada çalışmaktadırlar. Bu bakımdan resim 4.22’de toplumsal yaşamda kadına ve erkeğe dayatılan cinsel roller ayrıştırılmamıştır. Görselin bu yönüyle işlevsel bir özellik taşıdığı söylenebilir.

Resim 4.23: Sayfa 19 Görseli

Kaynak: Ak, Behiç (2016e); *Havva ile Kaplumbağa*, Günışığı Kitaplığı, İstanbul, s.19.

Havva hayvanlara karşı duyarlı bir kahramandır. Resim 4.23’de Havva’nın metinde anlatılan fiziksel ve ruhsal özellikleri görsellerle de desteklenmektedir. Havva resimde giyimi, saçları gibi birçok fiziki özellikleriyle de çocuk okurun çevresindeki insanlarla özdeşleştirebileceği bir kahramandır.

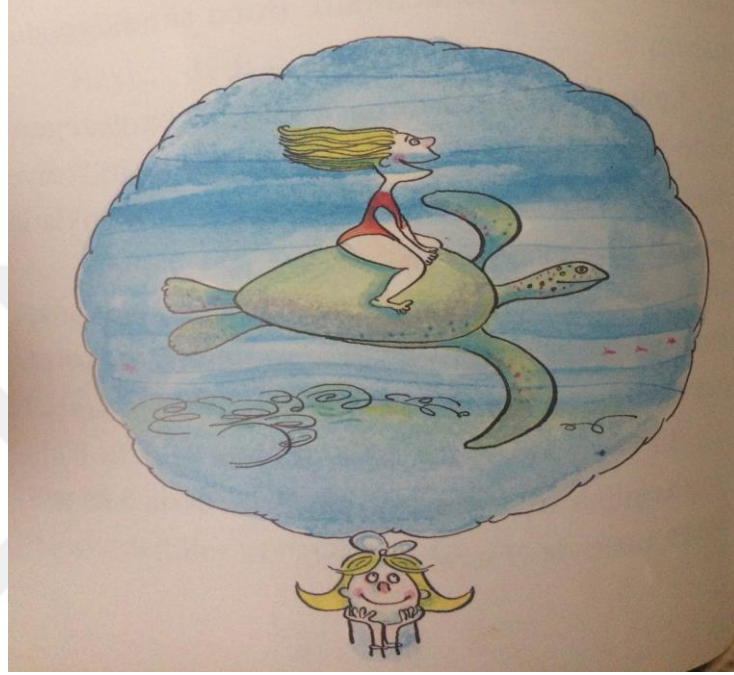
Resim 4.24: Sayfa 24 Görseli

Kaynak: Ak, Behiç (2016e); *Havva ile Kaplumbağa*, Günışığı Kitaplığı, İstanbul, s.24.

Metinde Havva Elif'e fide vermektedir. Elif bu fideyi büyük bir zevkle bahçeye eker. Resim 4.24 bunun bir görselidir. Havada uçan rengarenk kuşlar ve Havva'nın Elif'e uzattığı fide çocuk okurda çevre bilincinin gelişmesine katkı sağlayabilir.

Resim 4.25: Sayfa 30 Görseli

Kaynak: Ak, Behiç (2016e); *Havva ile Kaplumbağa*, Güneşli Kitaplığı, İstanbul, s.30.

Elif düş gücü geniş bir çocuktur. Resim 4.24'de Elif'in kurduğu düşün görseli niteliğindedir. Bu düş yuvarlak bir daire olarak çizilmiştir. Böylece çocuk okur düş ile gerçeği ayırt edebilir. Bu durum çocuk okurun yazılı metnin desteği olmaksızın görseli anlamlandırmasına olanak sağlamaktadır. Ayrıca resim aracılığıyla çocuk okurun düş ve düşünce gücünün gelişimine katkı sağlanabilir.

4.1.5.2. İç Yapı Özelliklerinin Değerlendirilmesi

Kahramanlar

Kitapta kahraman Elif isimli bir çocuktur. Elif okura her yönden tanıtılması bakımından açık karakter özelliği göstermektedir. Kitapta Elif, okura şu ifadelerle tanıtılmıştır:

“Küçük Elif, anne ve babasıyla, Akdeniz'in küçük bir sahil şehrinde yaşamını sürdürüyordu. Elif, dört beş yaşlarında suskun bir çocuktur. Ne zaman

konusacağı hiç belli olmazdı. Konuştuğu zaman da genellikle herkesi şaşırır, ondan beklenmeyen bir şeyler söyler, sonra yine susardı.

Duygularını dışarıya yansıtmadı. Üzüldüğünü ya da sevindiğini suratına bakarak anlamak olanaksızdı” (s.10).

Kitapta bir diğer açık karakter özelliği gösteren kişi Elif’in bakıcısı Havva’dır. Havva okura fiziksel özellikleri ile şu ifadelerle tanıtılmaktadır:

“Havva, doğum tarihi, ayakkabı numarası, kilosu ve kocası olmayan, esmer bir şişkoydu. Yalnız bir kadındı. Ne kaç yaşında olduğu ne de kaç kilo olduğunu biliyordu” (s.16-17).

Havva’nın kişilik özellikleri ile tanıtıldığı bölüm ise kitapta şu ifadelerle yer almaktadır:

“Neşeli bir kadındı Havva. Şarkılar söyle; kediler, köpekler ve kuşlarla onların anladıkları dilde konuşabilirdi. Kedi gibi miyavlayabilir, köpek gibi havlayabilir, yüzlerce kuş sesini taklit edebilirdi. Ortalıkta hiç kuş yokken, önce havayı koklar, sonra çeşitli kuş sesleri çıkarırdı. Havva’yı duyan sığırcıklar, ispinozlar, serçeler, saka kuşları saklandıkları yerlerden çıkıp kendi dillerinde şakıyarak cevap yetiştirirlerdi” (s.18).

Kitapta Elif’in annesi Ayşegül Hanım ve babası Erdem Bey devingen karakter özelliği taşımaktadır. Kitapta Ayşegül Hanım ve Erdem Bey’in süreç boyunca yaşadığı değişim okura şöyle aktarılır:

“ ‘Sen haklıydın,’ dedi Erdem Bey kızına, ‘Havva’yı almadan taşınmamız hataydı’

‘Havva da, biz gidince orada yalnız kalmış,’ diye ekledi Ayşegül Hanım.

‘Bunu anlamamız biraz uzun sürdü. Kusura bakma.’

‘Bahçesiz ve havasız bir ev, hiç bize göre değil’” (s.85-86).

Kitapta olay örgüsünde yer alan yan kahramanlar şunlardır:

Ayşegül Hanım: Elif’in annesi.

Erdem Bey: Elif’in babası.

Umut Ağabey: Üniversite öğrencisi.

Mümtaz Bey: Kampta ekip başı.

Konu

Yaşadıkları şehri değiştiren Elif ve ailesi, bakıcıları Havva'yı yanında götürmezler. Elif bu duruma çok üzülür ve deniz kıyısında bulunduğu bir kaplumbağaya "Havva" adını verir. Elif'in Havva'ya duyduyu özlem ve bağlılık kaplumbağaya da bağlanmasına neden olur. Kitapta Elif'in, bakıcısı Havva'dan ayrıldıktan sonra yaşadığı üzüntü konu olarak çocuğa özgü duyarlılıkla ele alınmıştır.

Konuyu Yapılandıran Öğeler: Olay ve Çatışma

Kitapta Ayşegül Hanım ve Erdem Bey taşınma kararı aldıklarını Elif'e söylerler. Elif bakıcısı Havva'nın da onlarla beraber taşınıp taşınmayacağını sorgular. Elif ve ailesi arasında yaşanan çatışma kişi-kişi çatışmasıdır. Kitapta yer alan çatışmaya örnek olarak şu ifadeleri gösterebiliriz:

"Akşam yemekte aniden, 'O gelmeyecek mi?' diye sordu Elif.

Anne ve babası çok şaşırılmışlardı. 'Kim?' diye sordular.

Elif sustu.

'Kim gelmeyecek mi' diye üsteledi babası.

Kimi kastettiğini anlamaları imkansızdı. Demek, Havva onlar için önemsiz bir insandı! Elif, yemeğini bitirmeden sofradan kalktı. Tabii, anne ve babası da peşinden.

'Kim?' diye ısrarla sordu babası.

Elif, 'evet, o!' manasında başını bile sallamadı. 'Kim? Kim?' diye sormalarından, Havva'nın onlarla gelmeyeceğini anlamıştı.

'Havva'yı çok seviyoruz. Ama o bizim ailemizin bir üyesi değil. Bizim yanımızda çalışıyordu,' dedi babası.

‘O gelmeyecek tabii,’ dedi annesi. ‘Biz başka bir şehre taşınıyoruz.’

‘O bu şehirde yaşıyor,’ diye ekledi babası.

Elif hiç bir şey söylemedi. ‘Hani herkes göçmen kuşlar gibi hareketliydi?’ diye soran gözlerle, duvardaki afişte görünen leyleklere baktı yalnızca” (s.34-35-36).

Konunun Yapılandırılmasını Zayıflatan Öğeler

Kitapta konunun yapılandırmasını zayıflatacak herhangi bir öğeye rastlanılmamıştır. Olaylar mantıksal bir sıra gözetilerek verilmiş, abartılmış merak, raslantısallık ve duygusallık gibi çocukla kitap arasındaki etkileşimi olumsuz etkileyecek bir öğeye yer verilmemiştir.

İleti

Kitapta insanlar arasındaki sevgi, diğer canlıların yaşam alanlarına duyulması gereken saygı ve hayvan sevgisi gibi iletiler Elif ve yaşadıkları aracılığıyla okura sezdirilerek aktarılmıştır.

Dil ve Anlatım

Kitap seslendiği okur kitlesine uygun bir dille kaleme alınmıştır. Anlaşılması zor sözcüklere yer verilmemiştir. Genellikle kurallı cümleler kullanılmıştır. Anlatımda tek düzeliğe düşmemek için sayıca az da olsa devrik cümlelere de yer verilmiştir. Kitapta yer alan bazı devrik cümleler şöyledir:

“Bir kaplumbağa, bir ağaç, bir bitki, bir meltem kadar doğaya aitti o” (s.19).

“Aynı şey bütün ev için geçerliydi aslında” (s.22).

“‘Neden?’ diye ısrarla sordu Elif” (s.26).

Kitapta yer alan bazı deyimler şunlardır:

“Buradan taşınırsa hayatı altüst olur” (s.36).

“Elif’in heyecandan kalbi küt küt atıyordu” (s.58).

“Çadır duvarlarından sırtlanların ürkütücü gölgelerini görünce, korkudan neredeyse küçükdilini yutacaktı” (s.61).

“İyice moralleri bozulmuştu” (s.75).

“Sabahleyin kan ter içinde uyandı” (s.84).

Kitapta yer alan bazı ikilemeler:

“Bulaşıklar yıkanıyor, bardaklar tek tek raflarına konuyor, camlar siliniyordu” (s.23).

“Onları salar salmaz paytak paytak denize koştuklarını gördüler” (s.66).

Kitapta ayrı yazılması gereken bazı sözcükler bitişik yazılarak yazım yanlışı yapılmıştır. Yazım yanlışı yapılan sözcükler şunlardır:

“Gün boyunca evin ahşap merdivenlerinde kediler, **kılkuyruk** sokak köpekleri, renkli gagalı kuşlar, Havva’nın dışarı çıkmasını beklerdi” (s.18).

“ ‘Yeşil **denizkaplumbağaları**’ dedi Ayşegül Hanım neşeyle” (s.29).

“**Kağıthelvası** yediler” (s.43).

“Çadırın duvarlarında sırtlanların ürkütücü gölgelerini görünce, korkudan neredeyse **küçükdilini** yutacaktı” (s.61).

4.1.5.3. Temel Eğitim İlkeleri Açısından İncelenmesi

Kitapta insan yaşamında değişimin doğal olduğu ve taşınmanın üzücü bir durum olarak algılanmaması gerektiğine dair Elif ve Erdem Bey arasında geçen konuşma okur için de bir uyarı niteliği taşımaktadır. Elif ve Erdem Bey arasında gerçekleşen taşınma üzerine yapılan bu konuşma, kitapta eğitsel bir ilke olarak çocuk okurun duygu ve düşüncelerini geliştirebilecek ve çok boyutlu düşünmesini sağlayacak niteliktedir.

“ ‘İnsanlar doğdukları şehirlerde yaşamak zorunda değiller ki,’ dedi Erdem Bey. ‘Ben Elazığ’da doğdum, İstanbulda okudum, Samsun’da bir süre çalıştım, Antalya’da evlendim ve çocuk sahibi oldum. Şimdi de Adana’ya gidiyorum. İnsanlar sürekli oradan oraya taşınıp dururlar –göçmen kuşlar gibi’” (s.29).

4.1.6. Pat Karikatür Okulu

Yazan ve Resimleyen : Behiç Ak

Sayfa : 96

Yıl : Eylül 2016 (24.Baskı)

Yayın Evi : Günışığı Kitaplığı

4.1.6.1. Dış Yapı Özelliklerinin Değerlendirilmesi

Büyükük

Kitap 13 x 19,5 cm boyutundadır. Bu boyut ilköğretimin ilk yıllarından itibaren çocukların kitaplık oluşturması ve düzen alışkanlıklarına katkı sağlaması bakımından uygundur.

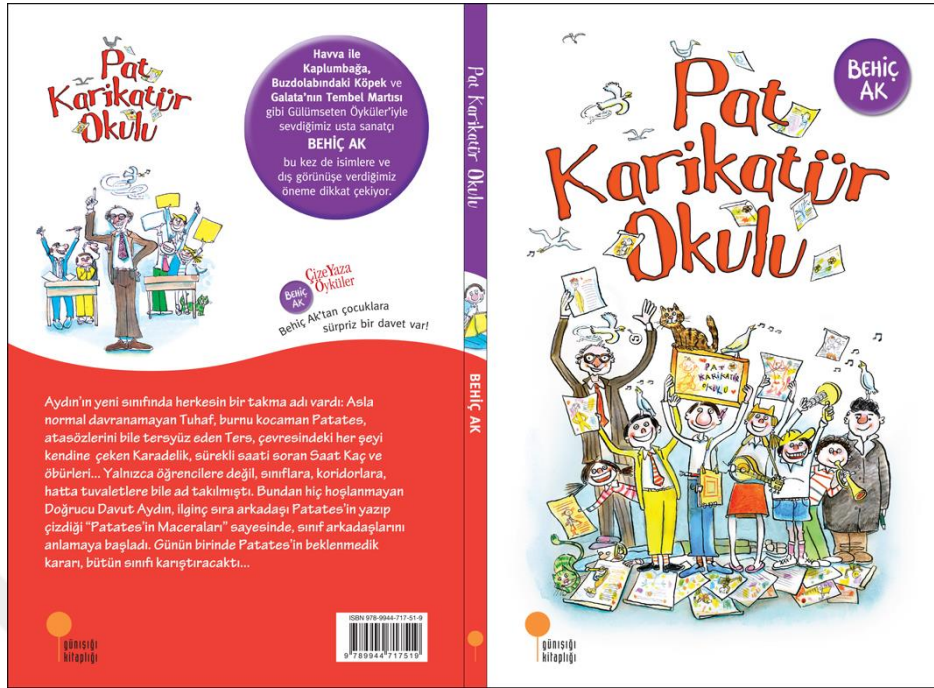
Kâğıt

Kitapta beyaz kuşe kâğıt kullanılmaktadır. Bu kâğıt çocuk edebiyatı yapıtlarında olması gerektiği gibi mat ve dayanıklıdır. Yazılar çocuk okur tarafından rahat okunabilir özelliktedir. Kitabın basımında kullanılan kâğıt kalitesi, çocuğun kitabı uzun yıllar okuyabilmesine olanak sağlar niteliktedir.

Kapak- Cilt

Kitapta sırt kısmı tutkalla yapıştırılmış dikişli cilt kullanılmıştır. Kitap, çocuk okurun uzun yıllar kullanabilmesi bakımından sağlam ve dayanıklıdır. Ön ve arka kapakta kitabın adı beyaz zemin üzerine turuncu renkle yazılmıştır. Kapak tasarımında kitabın adı yazılırken kabartma tekniği kullanılmıştır. Kapakta kitabın yazarı, yayınevi ve baskı sayısı yer almaktadır. Sırt kısmında kitabın kimlik bilgilerine yer verilmiştir.

Resim 4.26: Ön ve Arka Kapak

Kaynak: Ak, Behiç (2016f); *Pat Karikatür Okulu*, Günışığı Kitaplığı, İstanbul.

Kitabın ön ve arka kapak resminde baş kahraman Patates, arkadaşları ve Pat Karikatür Okulu öğrencilerinin yaptığı karikatür ve resimler yer almaktadır. Bu bakımdan kapak resimlerinin çocuğun kitabın konusu hakkında düşünceler üretmesine olanak sağlar nitelikte olduğunu söylenebilir. Eğlenceli bir sınıf ortamı izlenimi uyandıran kapak resimleri çocuk okurun yaratıcı düşünme becerisine katkı sağlar nitelikte, renkli ve ilgi çekicidir.

Sayfa Düzeni

Kitapta yazı ve resimler birbiriyle uyumlu bir bütün oluşturur biçimdedir. Sayfa düzeni, sayfa kenarlarındaki boşluklar, çocuğun kitabı rahat okuması bakımından uygun ve düzenlidir.

Harfler

Kitapta kullanılan harfler 12 puntuyla yazılmıştır. Bu boyut ilköğretim dördüncü sınıftan itibaren çocuk okurun düzeyine uygundur.

Resim

Kitap 96 sayfadan oluşmaktadır ve 27 sayfada resim bulunmaktadır. Bu bakımdan kitap yaklaşık üçte bir oranında resimlerden oluşmaktadır. Bu oran

ilköğretim çağından itibaren 8-10 yaş grubundaki çocuklar için uygundur. Kitapta yer alan resimlerin incelenmesine ilişkin belirlemeler aşağıdaki gibidir:

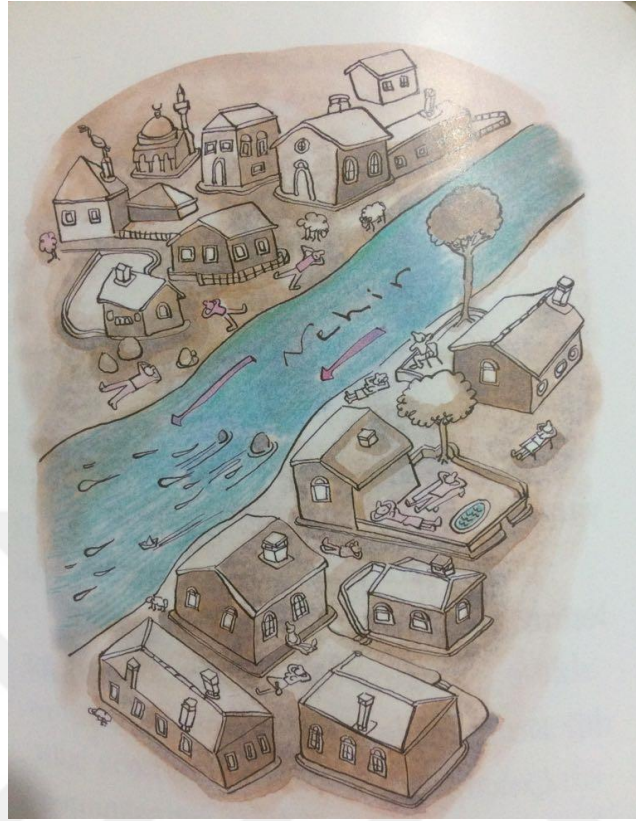
Resim 4.27: Sayfa 11 Görseli

Kaynak: Ak, Behiç (2016f); *Pat Karikatür Okulu*, Günışığı Kitaplığı, İstanbul s.11.

Resim 4.27 Süleyman adlı öğrencinin Nalbur İsmail Bey'in dükkanına gitmesinin bir görselidir. Çocuk okur, resimdeki ayrıntılardan yola çıkarak burasının bir nalbur dükkanı olduğunu metne bağlı kalmadan da anlayabilir. Behiç Ak serinin diğer kitaplarında olduğu nalburda da kedi betisine vermiştir. O da insanlar gibi olan biteni buradan izlemektedir. Süleyman, İsmail Bey'e "*Sizde sarı bir şeyler var mı?*" (s.9) diye sorar. Metinde İsmail Bey Süleyman'ın "sarı bir şeyler" ifadesiyle ne demek istediğini tam olarak anlayamaz. Bu aşamada bir sonraki sayfada resim 4.27'de gören çocuk okur İsmail Bey'in zihnindeki karmaşayı resme bakarak da anlayabilir. Çünkü resimde pembe, mavi gibi renklere yer verilmesinin yanı sıra sarı renkte bir çok araç gereç bulunmaktadır. Bu yönüyle resim 4.27'de sözcüklerle anlatılanı destekler nitelikte okurun çıkarımlarda bulunmasına olanak sağlar niteliktedir.

Resim 4.28: Sayfa 46 Görseli

Kaynak: Ak, Behiç (2016f); *Pat Karikatür Okulu*, Gümüşığı Kitaplığı, İstanbul, s.46.

Resim 4.28, kitapta “Çalışkan Nehir ve Tembel Köylüler” adlı bölümde yer almaktadır. Burada metin ve resim anlam bakımından birbirini destekler niteliktedir. Resimde aşağıya doğru çizilen oklar, nehrin hareketi izlenimi uyandırmaktadır. Çocuk okur bu durumun çalışkanlık anlamına geldiğini sözcüklerin ve çizginin anlatım olanaklarıyla anlayabilir. Buna karşın nehrin kenarında, sokakta ya da bahçede yatan bir çok insan betisi de tembellik niteliği taşımaktadır. Bu bakımdan resim 4.28, sözcüklerle anlatılanın çocuğun belleğinde canlandırabilmesi bakımından başarılıdır.

Resim 4.29: Sayfa 50 Görseli

Kaynak: Ak, Behiç (2016f); *Pat Karikatür Okulu*, Günışığı Kitaplığı, İstanbul, s.50.

Resim 4.29’da köylülerin tembelliği, Patates’in çizimleri sonrasında resim 4.29’da yerini üretkenliğe ve çalışkanlığa bırakır. Resim 4.28 ve 4.29’da çocuk okura zıt iki durum arasındaki farkı görsel olarak algılayabilme olanağı sağlamaktadır.

Resim 4.30: Sayfa 49 Görseli

Kaynak: Ak, Behiç (2016f); *Pat Karikatür Okulu*, Günışığı Kitaplığı, İstanbul, s.49.

Resim 4.30'da Patates'in çalışmalarını bir ağacın gövdesinde sergilediği görülmektedir. Diğer yandan üst tarafta yazan "Patatesin Maceraları" yazısında dik temel yazı fontu kullanılmamıştır. 8-10 yaş grubundaki çocukların okuma ve yazma becerilerinin gelişimleri düşünüldüğünde dik temel yazı fontunun kullanılması çocuğun eğitim sürecine katkı sağlaması bakımında da işlevsel olabilir. Resim 4.30 da çocuk okurun sanatsal gelişimine katkı sağlar niteliktedir.

4.1.6.2. İç Yapı Özelliklerinin Değerlendirilmesi

Kahramanlar

"Pat Karikatür Okulu" öykü kitabının kahramanı Yılmaz'dır. Yılmaz okura her yönden tanıtılması bakımından açık karakter özelliği göstermektedir. Arkadaşları tarafından Patates lakabı ile bilinen Yılmaz'ın okura tanıtılmasına ilişkin örnek ifadeler şöyledir:

"Tuhaf, Hoşgeldin'e, 'Çok şanslısın,' dedi. 'Çünkü, Patates'in yanına oturacaksın. Dünyanın en matrak tipidir o!'"

Patates, iri burunlu, mavi gözlü, ince bir çocuktur. Hoşgeldin'in daha ilk bakışta kanı kaynamıştı ona" (s.23).

Kitapta bir diğer açık karakter örneği gösteren kişi Aydın'dır. Aydın sınıfa yeni gelmiştir ve ona "Bay Hoşgeldin" diye seslenilmektedir. Daha sonra ona arkadaşları tarafından Doğrucu Davut lakabı takılmıştır.

"Hoşgeldin, ders başlamadan on dakika önce geldi. Ütülü sarı pantolon ve pırl pırl sarı bir ceket giymişti. Düzgün taranmış parlak kahve saçları vardı" (s.16).

Kitapta süreç boyunca değişim gösteren iki karakter Yılmaz ve Aydın'dır. Yılmaz başta burun şeklinden dolayı kendisine Patates denmesinden rahatsızlık duymayan biri olarak aktarılmasına karşın daha sonradan aldığı karar ile değişim gösterir ve burnunu ameliyat ettirmek istediğini söyler. Bu bakımdan devingen bir karakter özelliği taşır.

"Doğrucu Davut biraz da şaşırmıştı. 'Burnundan rahatsız olmadığını söylemiştin hani,' diyerek arkadaşına baktı.

Patates başını öne eğip, ‘ Nefes almakta çok zorlanıyorum,’ dedi. ‘Ameliyat olmam lazım. Hazır bayılmışken, biraz değişiklik iyi olmaz mı?’ (s.68).

Yeni geldiği sınıfta kendisine ve arkadaşlarına sürekli bir isim takılmasından son derece rahatsızlık duyan ve başlarda bunu kabullenemeyen Aydın ise zamanla sınıfa uyum sağlamıştır. Kitapta bu değişim şu ifadelerle belirtilmektedir:

“Doğrucu Davut sıra arkadaşına hayran olmuştu. Bu sınıfa geldiği için de çok mutluydu. Tuhaf, Patates, Örümcek, Saat kaç, Vıcık, Ters, Suspuz, Kedi, Karadelik, Yavaş, Kertenkele... hepsiyle yakın arkadaş olmuştu. Saat Kaç’ın sürekli ‘Saat kaç?’ diye soran gözlerine bakarak, ‘Burada olmaktan çok mutluyum,’ dedi” (s.55).

Kitapta olay örgüsünde yer alan yan kahramanlar şunlardır:

Tuhaf: Asıl adı Süleyman. Öğrenci.

Bay Kerpeten: Nalbur İsmail.

Bay Kafiye: Edebiyat Öğretmeni.

Vıcık: Öğrenci.

Saat Kaç: Öğrenci.

Örümcek: Öğrenci.

Ters: Öğrenci.

Suspuz: Öğrenci.

Kedi: Öğrenci.

Karadelik: Öğrenci.

Yavaş: Öğrenci.

Kertenkele: Öğrenci.

Taktuk: Öğrenci.

Sarı kız: Öğrenci.

Ters: Öğrenci.

Ütü: Öğrenci.

Konu

Kitapta, isimlere ve dış görünüşe verilen önem konu olarak ele alınmaktadır. Okuldaki her öğrencinin, kişilik ya da fiziksel özelliklerine göre farklı lakapları vardır. Aydın sınıfa yeni gelen bir öğrenci olmasına karşın zamanla bu duruma alışır fakat yine de Yılmaz'a hiçbir zaman takma adıyla Patates diye seslenmez, onun alınacağını düşünür.

Konuyu Yapılandıran Öğeler: Olay ve Çatışma

Kitapta yer alan en belirgin çatışma Aydın ve Yılmaz arasında yaşanan kişi-kişi çatışmasıdır. Okula yeni gelen Aydın sınıf arkadaşlarının birbirlerine taktıkları lakaplara bir süre sonra alışır fakat Yılmaz'a nedense bir türlü Patates diyemez. Yılmaz'ın bir kaza sonrası burun şekli değişmiştir. Bu nedenle Aydın, ona patates denmesine alınacağını düşünür. Kitapta Aydın ve Yılmaz arasında yaşanan kişi-kişi çatışmasına ilişkin örnek ifadeler şunlardır:

“Doğrucu Davut sınıfa çok kolay alıştı.

İsminin Aydın olduğunu neredeyse unutmuştu. Eğlenceli bir sınıfa gelmiş olmaktan dolayı neredeyse çok mutluydu. Alışamadığı tek şey, sıra arkadaşına ‘patates’ diye seslenmekti. Bunu bir türlü başaramıyordu.

Bir gün nihayet ağzındaki baklayı çıkardı. Sıra arkadaşına, ‘Sana Patates diye seslenemem. Bu benim sınırlarımı çok zorluyor,’ dedi.

Patates gülererek, ‘Beni kırmak istemiyorsun biliyorum,’ dedi Patates. ‘Ama dert etme. Bana Patates ismini takılmasını normal karşılıyorum. Gittiğim her yerde Patates derler bana.’

Doğrucu Davut’un buna inanması zordu.

‘Çok saçma,’ dedi” (s.29-30).

Konunun Yapılandırılmasını Zayıflatan Öğeler

Kitapta konunun yapılandırmasını zayıflatacak herhangi bir öğeye rastlanılmamıştır. Olaylar mantıksal bir sıra gözetilerek verilmiş, abartılmış merak, raslantısallık ve duygusallık gibi çocukla kitap arasındaki etkileşimi olumsuz etkileyecek bir öğeye yer verilmemiştir.

İleti

“Pat Karikatür Okulu” öykü kitabında insanların fiziksel özellikleriyle barışık olması ve dış görünüşe önem verilmemesi gerektiği konusunda iletiler yer almaktadır. Bu iletiler Yılmaz, Aydın ve arkadaşlarının yaşadıkları olaylar ve konuşmalarıyla okura sezdirilerek aktarılmaktadır.

Dil ve Anlatım

Kitapta seslendiği çocuk okur kitlesine uygun bir dil kullanılmıştır. Anlaşılması zor sözcüklere yer verilmemiştir. Genellikle kurallı cümleler kullanılmıştır. Anlatımda tek düzeliğe düşmemek için sayıca az da olsa devrik cümlelere yer verilmiştir. Kitapta yer alan bazı devrik cümleler şu şekildedir:

“ ‘İsmin ne?’ diye sordu Hoşgeldin” (s.24).

“Böyle beğeniyoruz biz” (s.25).

“Oysa, Doğrucu Davut’un aklına yazacak hiçbir şey gelmiyordu hala” (s.38).

Kitapta Ters adlı karakterin atasözlerini tersinden söylemesi, mizahi bir anlatımla aktarılmıştır. Ters adlı karakterin her şeyi tersinden söylediği okura belirtilmiş doğru olanı okurun tamamlanması için zihninde sorgulaması sağlanmıştır. Atasözlerinin sıklıkla geçtiği ilgili bölüm şu şekildedir:

“ ‘Aman yavaş,’ dedi Ters. ‘Biliyorsunuz ‘yavaş işe melekler karışır.’

Hoşgeldin şaşırarak ona baktı.

‘Ona fazla yüz vermeyelim,’ diye devam etti Ters. ‘Biliyorsunuz, bir söz vardır: *Besleme kargayı, gözünü tedavi etsin.*’

‘Ben, ‘*Besle kargayı, oysun gözünü!*’ diye biliyorum, dedi Patates.

‘Fikirlerinizi boşa harcamayın dedi gülerek Ters. ‘Biliyorsunuz, ‘*Damlaya damlaya göl boşalır.*’ Ama, ‘*Bal tutmayan da parmağını yalamaz.*’

‘Hep atasözlerinin tersini söylediğine göre, senin ismin Ters olmalı,’ dedi Hoşgeldin” (s.21-22).

Kitapta farklı anı, şiir gibi farklı yazınsal türden metinlere de yer verilmiştir. Buna örnek olarak şu bölümü gösterebiliriz:

“İsteyen kağıda yazsın,
İsteyen taşa kazsın,
İsteyen karikatür çizsin,
İsteyen şiir yazsın,
Yeterki içimizdeki duygular
Dışarıya taşsın” (s.36).

Kitapta ayrı yazılması gereken bazı sözcükler bitişik yazılarak ve yazım yanlışı yapılmıştır. Kitapta yazım yanlıklarının bulunduğu cümleler şunlardır:

“Toz mu, **yağlıboya** mı, plastik mi?” (s.10).

“Bazen de olaylar **gerçekdışı**, ama duygular hakiki olabiliyor” (s.64).

4.1.6.3. Temel Eğitim İlkeleri Açısından İncelenmesi

Kitapta, Edebiyat dersi öğretmeni Bay Kafiye, Yılmaz’ın derste yazdıklarının gerçek olmadığını bildiği halde çok beğenir. Gerçek yaşam ve duygular arasındaki farkındalığı ortaya koymak için Aydın ile yaptığı konuşma eğitsel ilkeler bakımından incelendiğinde, yazınsal kurguyla okuru düşündüren bir anlayış yeğlenmiştir. Bay Kafiye’nin Aydın’a söyledikleri şöyledir:

“ Bazen, olaylar gerçek, ama anlatılan duygular hakiki olmayabiliyor. Bazen de olaylar gerçekdışı, ama duygular çok hakiki olabiliyor. Anne ve babasının ayrı olması onu çok üzüyor. Bu ayrılık, ‘babasının ölmesi’ kadar etkiliyor onu. O yüzden, babasının öldüğünü anlatan bir öykü yazdı... Annesi birçok işin altından tek başına kalkmak zorunda, insanüstü çaba gösteriyor. Patates de, annesine olan

sevgi ve hayranlık duygularını anlatmak için, ‘Benim Annem’ öyküsünü yazdı. Bütün yazdıklarında, duygular son derece gerçek” (s.64).

4.1.7. Galata’nın Tembel Martısı

Yazan ve Resimleyen : Behiç Ak

Sayfa : 92

Yıl : Nisan 2016 (27.Baskı)

Yayın Evi : Günışığı Kitaplığı

4.1.7.1. Dış Yapı Özelliklerinin Değerlendirilmesi

Büyükük

Kitap 13 x 19,5 cm boyutundadır. Bu boyut ilköğretimin ilk yıllarından itibaren çocukların kitaplık oluşturması ve düzen alışkanlıklarına katkı sağlaması bakımından uygundur.

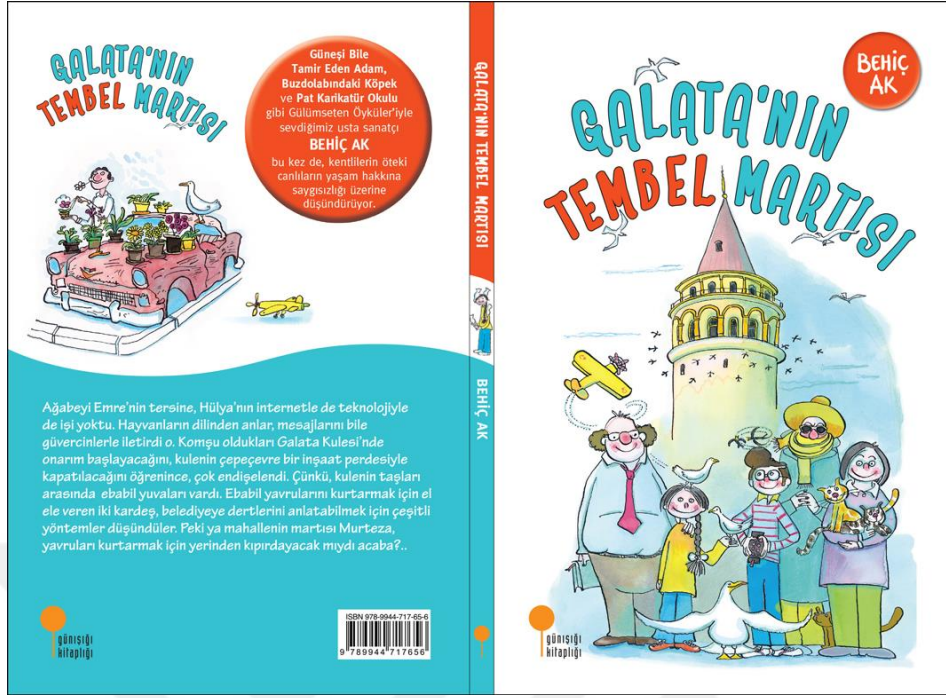
Kâğıt

Kitapta sarı kuşe kâğıt kullanılmaktadır. Bu kâğıt çocuk edebiyatı yapıtlarında olması gerektiği gibi mat ve dayanıklıdır. Yazılar çocuk okur tarafından rahat okunabilir özelliktedir. Kitabın basımında kullanılan kâğıt kalitesi, çocuğun kitabı uzun yıllar okuyabilmesine olanak sağlar niteliktedir.

Kapak- Cilt

Kitapta sırt kısmı tutkalla yapıştırılmış dikişli cilt kullanılmıştır. Bu bakımdan kitap, sağlam ve dayanıklıdır. Ön ve arka kapakta kitabın adı beyaz zemin üzerine mavi ve turuncu renklerle yazılmıştır. Kapak tasarımında kitabın adı yazılırken kabartma tekniği kullanılmıştır. Kapakta kitabın yazarı, yayınevi ve baskı sayısı yer almaktadır. Sırt kısmında kitabın kimlik bilgilerine yer verilmiştir.

Resim 4.31: Ön ve Arka Kapak

Kaynak: Ak, Behiç (2016g); *Galata'nın Tembel Martısı*, Güneşiği Kitaplığı, İstanbul.

Kitabın ön kapağında, olay örgüsünde yer alan kahramanlar çizilmiştir. Kitapta sıra dışı bir rol üstlenen Martı Murteza, ön ve arka kapak resimlerinde yer almaktadır. Kitap Galata kulesi ve çevresinde geçtiği için kapak resminde Galata kulesi görseline de yer verilmiştir. Ön ve arka kapak resmi çocuk okurun kitabın konusyla ilgili düşünceler üretmesine olanak sağlar niteliktedir.

Sayfa Düzeni

Kitapta yazı ve resimler birbiriyle uyumlu bir bütün oluşturur biçimdedir. Sayfa düzeni, sayfa kenarlarındaki boşluklar, çocuğun kitabı rahat okuması bakımından uygun ve düzenlidir.

Harfler

Kitapta kullanılan harfler 12 puntoyla yazılmıştır. Bu boyut ilköğretim dördüncü sınıftan itibaren çocuk okurun düzeyine uygundur.

Resim

Kitap 92 sayfadan oluşmaktadır ve 27 sayfada resim bulunmaktadır. Bu bakımdan kitap yaklaşık üçte bir oranında resimlerden oluşmaktadır. Bu oran

ilköğretimden itibaren 8-10 yaş grubundaki çocuk okur için uygundur. Kitapta yer alan resimlere ilişkin belirlemeler aşağıdaki gibidir:

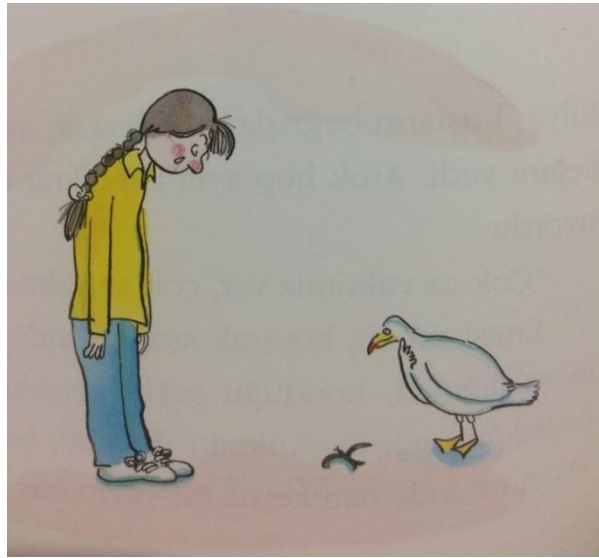
Resim 4.32: Sayfa 18 Görseli

Kaynak: Ak, Behiç (2016g); *Galata'nın Tembel Martısı*, Günışığı Kitaplığı, İstanbul s.18.

Resim 4.32'de Oktay Bey ve Martı Murteza'nın birlikte yaşadığı eski model bir araba yer almaktadır. Arabanın üzerinde birçok çiçek bulunmaktadır. Metinde yaşam alanı olarak hurdaya dönüşen bir arabanın olması çocuk okur tarafından ilginç bulunabilir. Resim 4.32'de çocuğun görme yetisini de anlama sürecine katıp belleğinde canlandırması bakımından işlevseldir.

Resim 4.33: Sayfa 46 Görseli

Kaynak: Ak, Behiç (2016g); *Galata'nın Tembel Martısı*, Günışığı Kitaplığı, İstanbul s.46.

Resim 4.33’de Hülya, Martı Murteza ve yerde ölmek üzere olan bir yavru kuş yer almaktadır. Burada sanatçının vermek istediği ileti bir canlının, insanların bir takım eylemleri sonucunda hayatını kaybedişidir. Hülya ve Martı Murteza ikisi de bu duruma oldukça üzülmemektedirler. Resimde başka bir ayrıntının yer almaması okurun, yerdeki yaralı yavru kuşa odaklanmasını sağlamaktadır. Resim 4.33 sanatsal bir bakış açısıyla çocuk okura diğer canlılara karşı duyarlı olmamız gerektiği konusunda iletiler sezdirebilir.

Resim 4.34: Sayfa 59 Görseli

Kaynak: Ak, Behiç (2016g); *Galata'nın Tembel Martısı*, Güneşli Kitaplığı, İstanbul s.59.

Resim 4.34’de Hülya’nın yük taşıyan bir adamla karşılaşması görselleştirilmiştir. Resimde birçok ayrıntı yer almaktadır. Örneğin, adamın sırtında televizyon bulunmazken, piyano ve bisiklet vardır. Resmi dikkatle inceleyen bir çocuk sanatın ve sporun insan yaşamında önemli bir yeri olduğu kanısına varabilir. Bu bakımdan resim, metinde sözcüklerle anlatılmak istenenin ötesinde çocuğun yeni anlamlar çıkarmasına olanak sağlar niteliktedir.

Resim 4.35: Sayfa 65 Görseli

Kaynak: Ak, Behiç (2016g); *Galata'nın Tembel Martısı*, Günışığı Kitaplığı, İstanbul s.65.

Resim 4.35'de Martı Murteza'nın kafede oturup limonata içmesi betimlenmiştir. Kitapta, Martı Murteza'ya verilen insana özgü nitelikler görsellerle de desteklenmektedir. Bu bakımdan resim 4.35'de metinle uyum sağlar nitelikte renkli ve ilgi çekicidir.

4.1.7.2. İç Yapı Özelliklerinin Değerlendirilmesi

Kahramanlar

Galata'nın Tembel Martısı öykü kitabının kahramanı Hülya'dır. Hülya yaşadığı çevreye, doğaya ve insanlara olan duyarlılığı ile çocuk okurun özdeşim kurabileceği bir karakterdir. Hülya birçok özelliğiyle okura tanıtılması bakımından açık karakter özelliği göstermektedir. Hülya'nın okura tanıtılmasına ilişkin örnek olarak şu ifadeler şunlardır:

“Tuhaftır; Emre'den iki yaş küçük kardeşi Hülya, ağabeyinin oyuncaklarını kıskanmazdı. ‘Onun treni var, benim niye yok?’ ya da ‘Ben de model uçak, bilgisayar istiyorum!’ diye tutturmazdı. İnternet merakı hiç mi hiç yoktu. ‘İletişim çağında yaşıyoruz,’ diyenlere güler; ‘Ben mesajlarımı güvercinlerle iletmeyi tercih ediyorum,’ derdi” (s.12).

Kitapta Hülya'nın babası Rafet Bey, annesi Sevgi Hanım ve kardeşi Emre de okura tanıtılması bakımından açık karakter özelliği göstermektedir.

Kitapta yer alan kişiler devingen ve durağan olmaları bakımından incelendiğinde Mimar Osman Bey ve Emre olmak üzere geçirdikleri değişimler bakımından, devingen karakter olma özelliği göstermektedirler. Mimar Osman Bey'in başlarda Galata Kulesi'nin çevresini saran perdenin kalkamayacağını söylemesine karşın ölen kuşları gördükten sonra geçirdiği değişime ilişkin kitaptaki ifadeler şunlardır:

“Genç Mimar Osman Bey durumun aciliyetini anlamıştı. Hemen telefona sarılıp, belediyeyi aradı. Konuyu uzun uzun anlattı. Ne yazık ki orada olmayan birinin durumu anlaması olanaksızdı. O yüzden, perdenin kesinlikle kaldırılmaması gerektiğini söyleyip duruyorlardı” (s.50).

Hülya'nın ağabeyi Emre ise ilk bakışta bilgisayar başından kalkmayan bir karakter olarak okura tanıtılmıştır. Çevreye ve hayvanlara karşı Hülya kadar duyarlı olmayan Emre'nin bilgisayar başından ayrıлып kurduğu tek kişilik orduyla kuşları beslemesi ve yaşadığı değişim okura şöyle aktarılır:

“Çantasından çıkardığı damlalıkla yavruları beslemeye koyuldu. Süt, erimiş peynir, bal ve sudan oluşturduğu karışımı özenle gagalarına damlatıyordu. Kuşlar sevinç içinde çığlık atmaya başladılar” (s.50).

Kitapta olay örgüsünde yer alan yan kahramanlar şunlardır:

Martı Murteza: Galata'nın Tembel Martısı

Oktay Bey: Çiçekçi

Osman Bey : Mimar

Rıza Bey: Demir yollarından emekli mahalleli.

Sami Bey: Kırtasiyeci

Mesut Bey: Eski posta memuru.

Cemal Bey: Emekli Gazeteci.

Melahat Hanım: Mahalleli.

Engin Bey: Kafe sahibi.

Konu

“Galata’nın Tembel Martısı” öykü kitabında konu canlıların yaşam alanlarının insanların çeşitli eylem ve davranışlarıyla bilinçli ya da bilinçsiz olarak yok edilişidir. Kitapta konu, doğadaki canlılara ve onların yaşam alanlarına duyulması gereken saygı, çocuğa özgü bir duyarlılıkla ele alınmıştır.

Konuyu Yapılandıran Öğeler: Olay ve Çatışma

Kitapta yer alan en belirgin çatışma kişi- kişi çatışmasıdır. Hülya ebabil yavrularının ölmemesi için kulenin etrafını saran perdenin kaldırılması gerektiğini söyler. Mimar Osman Bey ise buna karşı çıkar. Hülya ve Mimar Osman Bey arasındaki çatışmaya örnek oluşturan ifadeler şöyledir:

“ ‘Bu tülü kaldırmam için, dilekçe yazıp izin almam gerekir,’ diye mızırdandı.

‘Ama o kadar bekleyemez,’ diye ısrar etti Hülya, ‘Hemen şimdi kaldırılmalı!’

Mimarı ikna etmek imkansızdı. Mimar Osman Bey kaşlarını çatı.

‘Bu tül, onlarca yazışma yaparak alındı. Kaç paraya mal olduğunu söylersen, dudaklarınız uçuklar,’ dedi. ‘Eğer onu kullanmadığım öğrenilirse, suçlu durumuna düşerim. Üstelik, bu koruyucu bir tül. Yoldan geçen birinin kafasına bir şey düşerse, bütün sorumluluk bana ait olur. Bir insanın ölmesi mi iyi, bir kuşun ölmesi mi?’ (s.31).

Konunun Yapılandırılmasını Zayıflatan Öğeler

Kitapta konunun yapılandırılmasını zayıflatacak herhangi bir öğeye rastlanılmamıştır. Olaylar mantıksal bir sıra gözetilerek verilmiş, abartılmış merak, raslantısallık ve duygusallık gibi çocukla kitap arasındaki bağı olumsuz etkileyecek bir öğeye yer verilmemiştir.

İleti

“Galata’nın Tembel Martısı” öykü kitabında insanların, diğer canlıların yaşam alanlarına saygı duyması, teknolojinin getirdiği bilgi kirliliğine karşı dikkatli olması ve karşılaşılan sorunlar karşısında yaratıcı çözüm önerileri düşünmesi gerektiği ile ilgili birçok ileti bulunmaktadır.

Dil ve Anlatım

Kitap, dil ve anlatım bakımından incelendiğinde yalın, anlaşılır bir dil kullanılmıştır. Metinde yer alan cümleler genellikle kurallı cümle yapısına sahiptir. Kitapta az sayıda da olsa devrik cümle yapısına da yer verilmişti. Kitapta yer alan bazı devrik cümleler şöyledir:

“ ‘Dünyanın en kötü iyimserisin!’ derdi ona” (s.16).

“ ‘Kulenin çevresine o perdenin çekilmesi çok kötü bir şey,’ dedi Hülya üzüntüyle” (s.23).

“ ‘Neden?’ diye sordu babası” (s.25).

“ ‘Çünkü onu aylardır uçarken görmedim hiç” (s.26).

“ ‘Ancak adam buhar olup uçmuştu sanki!” (s.33).

Kitapta deyim ve ikilemelerin kullanımına da yer verilmiştir. Kitapta yer alan bazı deyimlere ilişkin örnek cümleler şunlardır:

“Heyecandan eli ayağına dolanmış bir halde, yarım kulak onları dinledi” (s.30).

“Mimar Osman Bey kaşlarını çattı” (s.31).

“Tuhaf adam umutsuzca, ‘O zamana kadar kuşlar tahtalıköyü boylar,’ dedi” (s.32).

“ ‘Bir taşla iki kuş vuracağız,’ dedi Hülya” (s.81).

Kitapta kullanılan bazı ikilemelerin yer aldığı cümleler şu şekildedir:

“Rafet Bey’s’e, bıkmadan usanmadan, bütün soruları tek tek cevapları” (s.11).

“ ‘Martı Murteza’nın durumu beni düşündürüyor,” dedi Hülya bilgiç bilgiç” (s.25).

“ Emniyet kemerini iskelenin demirlerine takarak, yavaş yavaş yukarıya tırmandı” (s.49).

“Kalbi pıt pıt atan minik kuşu özenle tutarak koştu, koştu...” (s.50).

Kitapta farklı bir yazınsal tür olarak Melahat Hanım’ın Hülya’ya anlattığı bir masal yer almaktadır.

Kitapta yazım ve noktalama bakımından incelendiğinde ayrı yazılması bazı sözcüklerin bitişik olarak yazılması yazım yanlışına neden olmuştur. Yazım yanlışının geçtiği cümleler metin içinde şu şekilde yer almaktadır:

“**Yerçekimi** nedir?” (s.11).

“**Karadelik** her şeyi yutar mı?” (s.11).

4.1.7.3. Temel Eğitim İlkeleri Açısından İncelenmesi

Kitapta insan yaşamı kadar diğer canlıların da yaşam haklarının olduğu vurgulanmaktadır. Buna örnek olarak Mimar Osman Bey ve Rafet Bey arasında geçen konuşma gösterilebilir:

“Bu tül, onlarca yazışma yaparak alındı. Kaç paraya mal olduğunu söylersem, dudaklarınız uçuklar,’ dedi. ‘Eğer onu kullanmadığım öğrenilirse, suçlu durumuna düşerim. Üstelik, bu koruyucu bir tül. Yoldan geçen birinin kafasına bir şey düşerse, bütün sorumluluk bana ait olur. Bir insanın ölmesi mi iyi, bir kuşun ölmesi mi?’”

Rafet Bey, uzlaştırmacı bir ses tonuyla, ‘illa birinin ölmesi mi gerekiyor canım! İnsan da ölmesin, kuş da,’ dedi” (s.31).

Kitapta çocuk okur için olumsuz davranışlara yol açabilecek bazı ifadelere yer verilmiştir. Martı Murteza’nın kötü alışkanlıkları kitapta şu ifadelerle okura aktarılmıştır:

“ ‘Ben size katılmıyorum,’ dedi Hülya. ‘Durumu çok acıklı. Uçamıyor, saçma sapan şeylerle besleniyor. Barlara takılmaktan, bira ve sigaraya alıştı. Lokanta sahipleri, müşteri getiriyor diye, onu gereğinden fazla yedirip içiriyor. Yürürken yere değen kocaman bir bira göbeği var artık. Geceleri sokaklarda büyük S harfleri çizerek, sarhoş naraları atarak dolaşıyor’’ (s.75-76).

4.1.8. Akvaryumdaki Tiyatro

Yazan ve Resimleyen : Behiç Ak

Sayfa : 104

Yıl : Nisan 2016 (21.Baskı)

Yayın Evi : Günışığı Kitaplığı

4.1.8.1. Dış Yapı Özelliklerinin Değerlendirilmesi

Büyüklik

Kitap 13 x 19,5 cm boyutundadır. Bu boyut ilköğretimin ilk yıllarından itibaren çocukların kitaplık oluşturması ve düzen alışkanlıklarına katkı sağlaması bakımından uygundur.

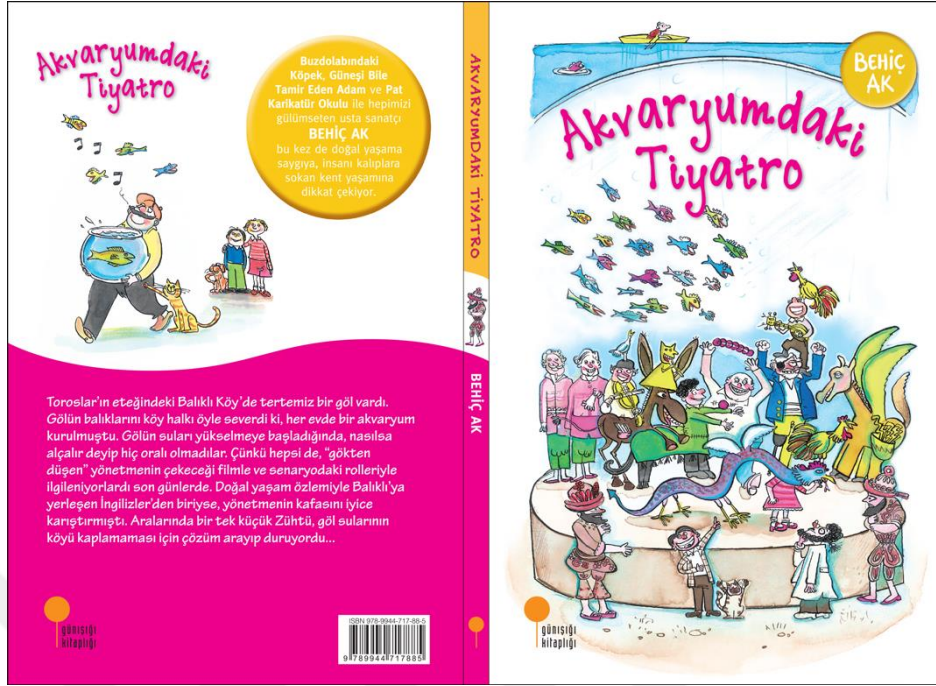
Kâğıt

Kitapta sarı kuşe kâğıt kullanılmaktadır. Bu kâğıt çocuk edebiyatı yapıtlarında olması gerektiği gibi mat ve dayanıklıdır. Yazılar çocuk okur tarafından rahat okunabilir özelliktedir. Kitabın basımında kullanılan kâğıt kalitesi, çocuğun kitabı uzun yıllar okuyabilmesine olanak sağlar niteliktedir.

Kapak-Cilt

Kitapta sırt kısmı tutkalla yapıştırılmış dikişli cilt kullanılmıştır. Bu bakımdan sağlam ve dayanıklıdır. Kitabın adı ön ve arka kapakta beyaz zemin üzerine pembe renkle yazılmıştır. Kapak tasarımında kitabın adı yazılırken kabartma tekniği kullanılmıştır. Kapakta kitabın yazarı, yayınevi ve baskı sayısı yer almaktadır. Sırt kısmında kitabın kimlik bilgilerine yer verilmiştir.

Resim 4.36: Ön ve Arka Kapak

Kaynak: Ak, Behiç (2016h); *Akvaryumdaki Tiyatro*, Güneşiği Kitaplığı, İstanbul.

Kitabın ön kapağında adından ve kurgusundan yola çıkılarak “Akvaryumdaki Tiyatro” yer almaktadır. Yazarın kitabında yer verdiği kahramanlar toplu olarak kapak resminde görülmektedir. Burada balıklar başta olmak üzere kitapta geçen diğer canlılara da yer verilmiştir. Kitap ön ve arka kapak resimleri bakımından incelendiğinde eğlenceli bir gösteri izlenimi uyandırmaktadır. Ön kapak resminde yer alan geleneksel Türk tiyatrosu gölge oyunu karakterlerinden Hacivat ve Karagöz’e yer verilmesi çocuk okur için yaşadığı toplumun geleneksel oyun karakterlerini tanıması bakımından farkındalık oluşturabilir.

Sayfa Düzeni

Kitapta yazı ve resimler birbiriyle uyumlu bir bütün oluşturur biçimdedir. Sayfa düzeni, sayfa kenarlarındaki boşluklar, çocuğun kitabı rahat okuması bakımından uygun ve düzenlidir.

Harfler

Kitapta kullanılan harfler 12 puntuyla yazılmıştır. Bu boyut ilköğretim dördüncü sınıftan itibaren çocuk okurun düzeyine uygundur.

Resim

Kitap 104 sayfadan oluşmaktadır ve 40 sayfasında resim bulunmaktadır. Bu bakımdan kitap yaklaşık üçte bir oranında resimlerden oluşmaktadır. Bu oran ilköğretimden itibaren 8-10 yaş grubundaki çocuk okur için uygundur. Kitapta yer alan resimlerin incelenmesine ilişkin belirlemeler aşağıdaki gibidir:

Resim 4.37: Sayfa 27 Görseli

Kaynak: Ak, Behiç (2016h); *Akvaryumdaki Tiyatro*, Güneşli Kitaplığı, İstanbul, 27.

Resim 4.37’de yönetmen olan Yusuf Değirmen’in köye gelişinin bir görselidir. Metne göre köyde yaşayanlar bu durum karşısında oldukça şaşkıncıdır. Bu bakımdan resim 4.37 metinde yer alan durum ve duyguları sanatsal bir ifadeyle yansıtır niteliktedir.

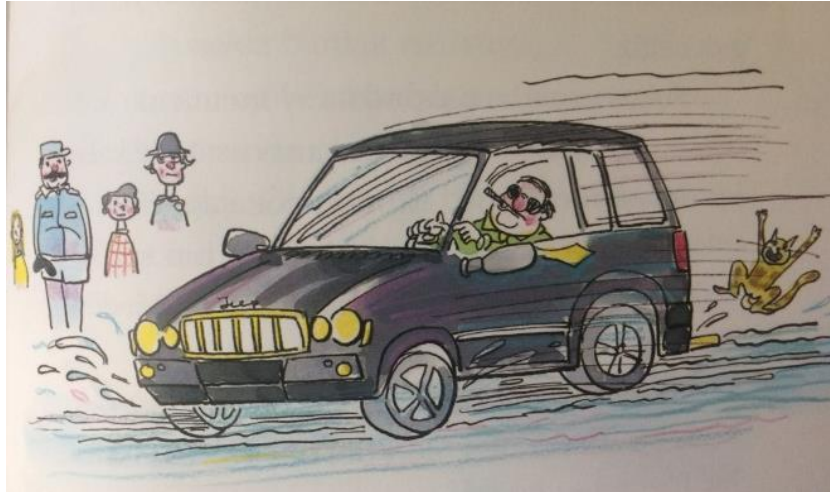
Resim 4.38: Sayfa 55 Görseli

Kaynak: Ak, Behiç (2016h); *Akvaryumdaki Tiyatro*, Güneşli Kitaplığı, İstanbul, 55.

Resim 4.38’de İngilizler’in kurduğu “Türking” adlı folklor grubu çizilmiştir. Toroslar’ın bir köyünde İngilizler’in Karadeniz dansları yapması diğer bir ifadeyle kültürler arası etkileşim, çizgi ve renklerin anlatım olanaklarıyla okura görsel olarak aktarılmaktadır. Bu bakımdan resim 4.38 çocuk okura kendi kültürel değerlerinin farkında olması ve diğer kültürlerle etkileşim içinde olması bakımından örnek olabilir.

Resim 4.39: Sayfa 77 Görseli

Kaynak: Ak, Behiç (2016h); *Akvaryumdaki Tiyatro*, Güneşli Kitaplığı, İstanbul, s. 77.

Resim 4.39’da film yapımcısının köye gelişini göstermektedir. Resimde film yapımcısının arabasında puro içerek köye gelmesi çocuk okur açısından uygun değildir. Çocuk kitaplarında dilsel ve görsel içeriğin yarattığı sanatsal bir bütünlük, paylaşılmak istenen iletinin çocuk tarafından alınlanması ve kalıcı davranışlara dönüştürülmesini sağlayabilir (Sever, 2015:187). Bu nedenle çocuklara seslenen kitaplarda kötü alışkanlıklar sergilenmemelidir.

Resim 4.40: Sayfa 96 Görseli

Kaynak: Ak, Behiç (2016h); *Akvaryumdaki Tiyatro*, Güneşli Kitaplığı, İstanbul, s.96.

Resim 4.40’da camdan bir tiyatro salonunun yapılışı gösterilmektedir. Kitapta bu bölüm dev bir akvaryum olarak nitelendirilir. Resimde, geleneksel Türk tiyatrosu gölge oyunu karakterlerinden Hacivat ve Karagöz de yer almaktadır. Resim aracılığıyla çocuk okura, birlik ve beraberlik, yardımlaşma gibi iletler sezdirilebilir.

4.1.8.2. İç Yapı Özelliklerinin Değerlendirilmesi

Kahramanlar

“Akvaryumdaki Tiyatro” kitabında kahraman Zühtü’dür. Zühtü iyi huylu, yaratıcı fikirli bir çocuk olarak okurun yaş aralığı da göz önünde bulundurulduğunda çocuklar için örnek alabileceği bir kahramandır. Zühtü okura birçok özelliği ile tanıtılması bakımından açık karakter özelliği göstermektedir. Zühtü yazar tarafından okurlara şu şekilde tanıtılmıştır:

“Zühtü köyün en yakışıklı çocuğuydu. Ağzından çıkan her sözü inandırıcı kılacak güzel bir yüzü vardı. Günün yarısını balığı Zühtü’ye yarısını da aynalara bakarak geçirirdi. Tek kaşu havada konuşur, karşıdakini dinlemediği zamanlarda bile dinler gözükdü. En büyük ideali bir filmde oynamaktı. Yönetmenin etrafında pervane olmuş sonunda işi almıştı. Yönetmen ‘kutsal senaryoyu Zühtü’ye teslim edivermişti. Artık kırmızı kaplı kitabı o taşıyordu” (s.30-31).

Kitapta okura birden fazla özelliği ile tanıtılan bir diğerk açık karakter, Martin’dir. Buna örnek olarak Martin’in tanıtılması şu şekildedir:

“Martin köyü görür görmez aşık olmuştu. Altmış küsür yaşında, iyi keman çalan, emekli bir öğretmendi. Avrupa’daki yaşamından çok sıkılmıştı. Marka delisi bir dünyada yaşamak istemiyordu artık. Sırtındaki kazaktan ayağındaki çoraba her şeyini kendisi örüyordu. Pantolonları, gömlekleri çarşı malı değildi. Yüzde yüz el yapımıydı. Kemanını ve sırt çantasını sırtlayıp Anadolu’ya gelmiş köy köy dolaşmaya başlamıştı. Dile karşı yetenekliydi” (s.10-11).

Kitapta, Zühtü yazılan senaryoda rol almaya çok istekli olması ile tanıtılmıştır ancak öykünün ilerleyen bölümlerinde yalnızca senaryodan rol kapmak için uğraşıp duran bir çocuk değil, gölün yükselmesini farkederek bunun önemli bir sorun olduğunu diğerk köylülere anlatmaya çalışan, çevreye karşı duyarlı bir kişiye dönüşmektedir. Bu bakımdan Zühtü kitapta devingen karakter özelliği taşımaktadır.

“Sonraki günler, senaryoyu tiyatro oyununa döndürme çalışmalarıyla geçti. Harıl harıl çalışırken göl suları da yükselmeye devam ediyordu. Herkes rolüyle o kadar meşguldü ki gölün sularıyla ilgilenen sadece Zühtü kalmıştı. Zeynep bile artık ilgili değildi” (s.87).

Kitapta olay örgüsünde yer alan yan kahramanlar şunlardır:

Rıza Bey : Eşegi sürmeli ile mektupları taşıyan kişi.

Ted : Martin’in arkadaşı sonradan köye gelip yerleşiyor . Çevre Mühendisi.

Emma Gordon : Büyük kentteki işinden sıkılıp Balıklı’ya yerleşen tasarımcı

Zeynep : Başlarda göl sularının yükselmesinin nedenini bulmaya çalışan kişi.

Mahmut : Zeynep'in arkadaşı.

Musafa Bey : Valiliğin köye atadığı polis.

Yusuf Değirmen : Köye paraşütle düşen yönetmen.

Emine : Magazin haberlerine meraklı, araştırmacı kişiliğe sahip kişi.

Muhtar Semih Bey : Köyün muhtarı. Yünlü adında koyunu var.

Muammer Bey : Köyün imamı.

Aslı Öğretmen : Köy okulunun öğretmeni.

Sadri Bey : Beden eğitimi öğretmeni folklor dersleri veriyor.

Koreli : Köyde yaşayan tek gözlü kişi.

Salih Bey : Mahmut'un babası. Tek saçını zeytin yağıyla besler.

Yıldız Hanım : Mahmut'un annesi.

Naim Bey : Mahmut'un amcası.

Celal Bey : Film yapımcısı.

Konu

Akvaryumdaki Tiyatro'da köy halkının çevreyle ilgili bir soruna başta duyarsız kalmaları konu olarak ele alınmıştır. Gölün yükselen suları artık okul ve mahalleleri basmış ama herkes yapılacak olan tiyatronun derdindedir. Bu durum insan ve doğayı karşı karşıya getirmektedir. Konu kapsamında Zühtü'nün uyarıları ve çözüm için yaratıcı fikri köy halkında soruna ilişkin farkındalık oluşturmaktadır.

Konuyu Yapılandıran Öğeler: Olay ve Çatışma

Kitapta yaşanan çatışma kişi- doğa çatışmasıdır. Bu çatışma okurda merak duygusu uyandırmaktadır. Kişi-doğa çatışmasına ilişkin örnek olarak kitapta şu ifadeleri gösterebiliriz:

“Zühtü’nün kalbi kırılmıştı. Ama yapacak bir şey yoktu. ‘Keşke senaryoyu ben taşımasaydım’ diye hayıflanarak, suları şıpırdada şıpırtada evlerinin önüne kadar geldi. O an göl sularının ne kadar yükseldiğini fark etti. Herkes filmle meşgul olduğundan, kimse durumun aciliyetini önemsememişti. Göle yakın düzlükte kurulan okulun bahçesi daha şimdiden sular altında kalmıştı bile” (s.74).

Konunun Yapılandırılmasını Zayıflatan Öğeler

Kitapta konunun yapılandırmasını zayıflatacak herhangi bir öğeye rastlanılmamıştır. Olaylar mantıksal bir sıra gözetilerek verilmiş, abartılmış merak, raslantısallık ve duygusallık gibi çocukla kitap arasındaki bağı olumsuz etkileyecek bir öğeye yer verilmemiştir.

İleti

Kitapta doğaya ve hayvanlara karşı duyarlı olunması gerektiği konusunda iletiler yer almaktadır. Sorunlar karşısında yaratıcı çözüm yolları aranmasının önemi çocuk okura sezdirilerek aktarılmaktadır.

Dil ve Anlatım

Akvaryumdaki Tiyatro’da anlatımda tek düzeliğe düşmemek için ara ara devrik cümlelere yer verilmiştir. Kitapta yer alan bazı devrik cümleler şunlardır:

“Marka delisi bir dünyada yaşamak istemiyordu artık” (s.10).

“Martin mutluluktan havaya uçacaktı sanki” (s.13).

“Balıklar kedi köpek gibi seviliyor burada” (s.17).

Kitapta, çocuğun sözcük darabacını geliştirmek ve Türkçenin dil ve anlatım olanaklarını sezdirmek için deyimlerden yararlanılmıştır. Kitapta yer alan bazı deyimlere ilişkin cümleler şunlardır:

“Martin mutluluktan havaya uçacaktı sanki” (s.13).

“Çarşamba günleri heyecan içinde Rıza Bey ve eşeği Sürmeli’nin yolunu gözler olmuştur” (s.14).

“Çalılarda gezinen hüthüt kuşları ile ilgili bildiği efsaneleri bire bin katarak anlatırdı” (s.15).

“Zühtü’nün içine kurt düşmüştü” (s.49).

Kitapta ikilemelere çoğunlukla yer verilmiştir. Kitapta yer alan bazı ikilemeler şunlardır:

“Kemanını ve yün çantasını sırtlayıp köy köy dolaşmaya başlamıştı” (s.10-11).

“Martin yerleşir yerleşmez Avrupa’daki arkadaşlarına ballandıra ballandıra köyü anlatmaya koyuldu” (s.14).

“Zeynep bilgiç bilgiç Mahmut’un kulağına fısıldadı” (s.24).

“Zühtü tuhaf tuhaf Emine’ye baktı” (s.44).

“Yapımcı istemeye istemeye masanın başına oturdu” (s.78).

Kitapta yer alan tekerlemeler şunlardır:

“ ‘Keloğlan keltoş oğlan/ kurnazın önde gidene/ hayatı beleş oğlan’ Tekerlemesini bilmiyor musun sen?’” (s.68).

“ ‘Yıldız yıldız inciğim/ Keloğlan’ın eşiyim/ sevgide birinciyim,’ dedi Yıldız Hanım” (s.70).

Kitapta oyunculara roller şiirsel bir dille dağıtılmıştır.

“Dünya elinde küçücük bir top

Koca adımlı

Kiklop

İster sevme

İster sev

Tek gözlü

Dev!” (s.65).

Dil ve anlatım açısından başarılı olan “Akvaryumdaki Tiyatro”da ayrı yazılması gereken bazı sözcükler bitişik sözcük olarak yazılmış, bunlar yazım yanlışları olarak belirlenmiştir. Kitapta yazım yanlışlarının bulunduğu cümleler şunlardır:

“ ‘Suya girmek benim hoşuma gidiyor’ dedi. ‘**Balıkadam** olmayı tercih ederim’” (s.45).

“İçinden elli yaşlarında, puro içen ve sürekli terleyen, **iriyarı**, şişman bir adam çıktı” (s.76).

“**Yerçekiminden** kurtulduğu zaman daha yaratıcı olduğuna inanıyor” (s.84).

“Zühtü **alçakgönüllülüğünü** elden bırakmadı” (s.92).

“...Maket yapmak zor değil. **Sandalağacından** oyarak yapabiliriz” (s.93).

4.1.8.3. Temel Eğitim İlkeleri Açısından İncelenmesi

“Akvaryumdaki Tiyatro” öykü kitabında öğüt veren bir yaklaşıma gidilmemiş, metin aracılığıyla çocuğa duyarlılık kazandırmak amaçlanmıştır. İletiler kahramanların konuşmaları, düşünceleri bazen de yaşadıkları olaylarla okura aktarılmıştır. Martin’in Ted’e günümüzde sıklıkla kullanılan internet, telefon vb. araçların insanlar arasındaki ilişkiyi zayıflattığına ilişkin eleştirel bir bakış açısıyla yazdığı mektup buna ilişkin bir örnek olarak gösterilebilir:

“Burası öyle bir köy ki iletişim telefon, faks veya internet yoluyla değil, gözle, sözle, dokunmayla sağlanıyor” (s.16).

İnsanların doğaya verdiği zarar ise Zeynep ve Mahmut’un karşılıklı konuşmasında geçmektedir. Göl sularının yükselmesini, göldeki bir canavarın şişmanlamasına bağlayan Zeynep’e karşın Mahmut’un Zeynep’e ‘Canavar, biz insanlarız! Bir yerlerde gölleri kuruturken, başka yerlerde sularını taşıyoruz’” (s.24) yanıtı çocuk okurun doğaya karşı duyarlılık geliştirmesine katkı sağlayabilir.

Kitapta toplum içinde kadına ve erkeğe dayatılan cinsel roller ayrıştırılmamıştır. Martin karakteri tanıtılırken: “Sırtındaki kazaktan, ayağındaki çoraba, her şeyini kendisi örüyordu” (s.10) cümlesi bir erkeğin de örgü örebileceği, bu anlamda bir ayrımın söz konusu olmadığına ilişkin değerler okura aktarılmıştır.

4.1.9. Buzdolabındaki Köpek

Yazan ve Resimleyen : Behiç Ak

Sayfa : 96

Yıl : Eylül 2016 (23.Baskı)

Yayın Evi : Günışığı Kitaplığı

4.1.9.1. Dış Yapı Özelliklerinin Değerlendirilmesi

Büyükük

Kitap 13 x 19,5 cm boyutundadır. Bu boyut ilköğretimin ilk yıllarından itibaren çocukların kitaplık oluşturması ve düzen alışkanlıklarına katkı sağlaması bakımından uygundur.

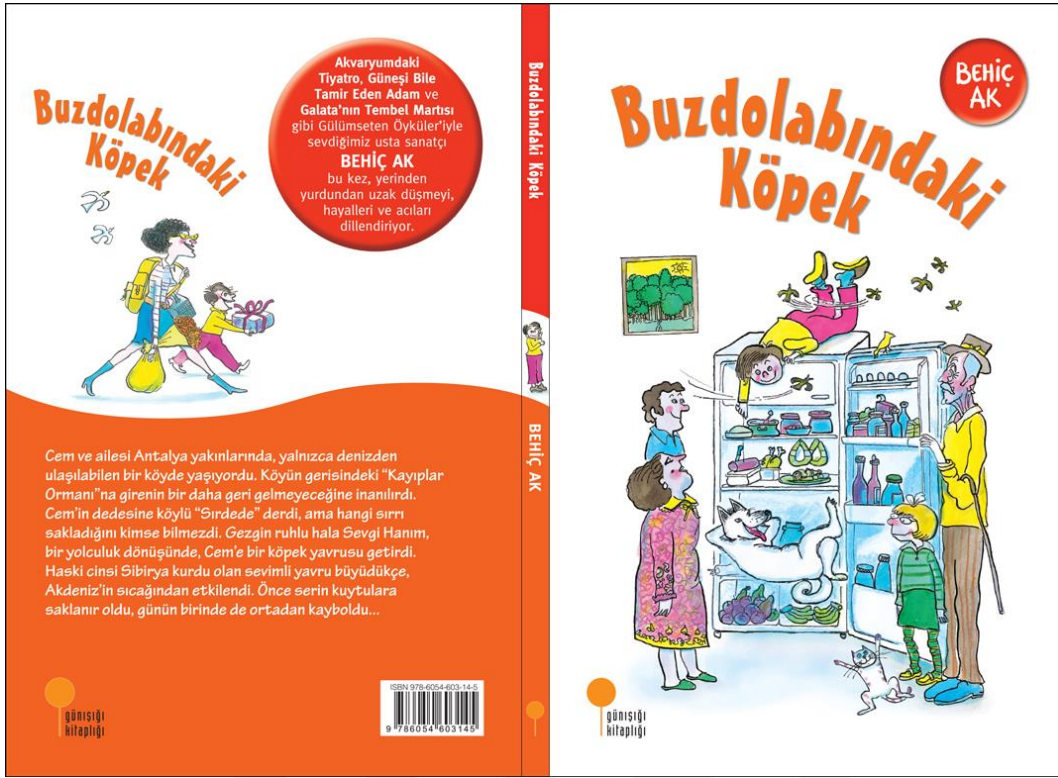
Kâğıt

Kitapta beyaz kuşe kâğıt kullanılmaktadır. Bu kâğıt çocuk edebiyatı yapıtlarında olması gerektiği gibi mat ve dayanıklıdır. Yazılar çocuk okur tarafından rahat okunabilir özelliktedir. Kitabın basımında kullanılan kâğıt kalitesi, çocuğun kitabı uzun yıllar okuyabilmesine olanak sağlar niteliktedir.

Kapak-Cilt

Kitapta sırt kısmı tutkalla yapıştırılmış dikişli cilt kullanılmıştır. Bu bakımdan sağlam ve dayanıklıdır. Kitabın adı ön ve arka kapakta beyaz zemin üzerine turuncu renkle yazılmıştır. Kapak tasarımında kitabın adı yazılırken kabartma tekniği kullanılmıştır. Kapakta kitabın yazarı, yayınevi ve baskı sayısı yer almaktadır. Sırt kısmında kitabın kimlik bilgilerine yer verilmiştir.

Resim 4.41: Ön ve Arka Kapak

Kaynak: Ak, Behiç (2016); *Buzdolabındaki Köpek*, Güneşiği Kitaplığı, İstanbul.

Kitabın ön kapağında olay örgüsündeki kahramanlar yer almaktadır. Kapak resmi kitabın konusuna uygun olarak çizilmiş renkli ve çocuk okur açısından eğlenceli bir görseldir. Buzdolabının içine yatan köpek resminin çocuk okur için ilginç olabileceği ön görülebilir. Ön ve arka kapak resimleri çocuğun düş ve düşünce gücünü kullanarak kitabın içeriğine yönelik hazırlık yapmasına olanak sağlar niteliktedir.

Sayfa Düzeni

Kitapta yazı ve resimler birbiriyle uyumlu bir bütün oluşturur biçimdedir. Sayfa düzeni, sayfa kenarlarındaki boşluklar, çocuğun kitabı rahat okuması bakımından uygun ve düzenlidir.

e. Harfler

Kitapta kullanılan harfler 12 puntuyla yazılmıştır. Bu boyut ilköğretim dördüncü sınıftan itibaren çocuk okurun düzeyine uygundur.

Resim

Kitap 96 sayfadan oluşmaktadır ve 31 sayfada resim bulunmaktadır. Bu bakımdan kitap yaklaşık üçte bir oranında resimlerden oluşmaktadır. Bu oran ilköğretimden itibaren 8-10 yaş grubundaki çocuk okur için uygundur. Kitapta yer alan resimlerin incelenmesine ilişkin belirlemeler aşağıdaki gibidir:

Resim 4.42: Sayfa 16 görseli

Kaynak: Ak, Behiç (2016); *Buzdolabındaki Köpek*, Günışığı Kitaplığı, İstanbul, s.16.

Resim 4.42’de okur Serçe Kadın karakterini metinde anlatılanla uyum sağlar nitelikte görebilmektedir. Serçe Kadın’ın giyisinde ve çevresinde birçok serçe dolaşmaktadır. Etrafındaki çizgiler, serçelerin hareketli olduğu izlenimini uyandırmaktadır. Resim 4.42’de çocuğun okuduğu bir karakteri görselleştirebilmesine ve belleğinde canlandırabilmesine katkı sağlar niteliktedir.

Resim 4.43: Sayfa 37 görseli

Kaynak: Ak, Behiç (2016); *Buzdolabındaki Köpek*, Günışığı Kitaplığı, İstanbul, s.37.

Resim 4.43'de ülke ülke gezen Sevgi Hanım'ın hediyelerle birlikte köye gelişinin bir görselidir. Cem ve resimdeki kedi Sevgi Hanım'ın gelişine çok sevinirler. Bu bakımdan resim, soyut olan bir durumun okur tarafından görsel olarak algılama olanağı sunar. Resimde insana özgü duygu durumlarının ifade ediliş biçimi dikkat çekicidir.

Resim 4.44: Sayfa 57 görseli

Kaynak: Ak, Behiç (2016); *Buzdolabındaki Köpek*, Günışığı Kitaplığı, İstanbul, s.57.

Resim 4.44’de kitabın adında anlaşılacağı üzere buzdolabındaki köpek yer almaktadır. Sıcaktan bunalan Sibiryalı Kurdu Afacan, her fırsatta buzdolabının içine girmektedir. Bu nedenle resimde Afacan mutlu bir yüz ifadesine sahiptir. Resim 44, çocuk okurun görsel okuma yaparak sözcüklerle anlatılamayana anlamasına olanak sağlar niteliktedir.

Resim 4.45: Sayfa 86 görseli

Kaynak: Ak, Behiç (2016); *Buzdolabındaki Köpek*, Günışığı Kitaplığı, İstanbul, s.86.

Resim 4.45’de Sibiryalı Kurdu Afacan’ı doğal yaşam alanı olan soğuk bir ülkeye götürmek üzere yola çıkan kahramanların, köyden ayrılış anı çizilmiştir. Resim 36, çocuk okur tarafından birçok anlamda yorumlanabilir. Böylece sevinç, ayrılık, özlem gibi durum bağlamlarını çağrıştırmak, soyut kavramların zihinde canlanmasına olanak sağlayabilir.

4.1.9.2. İç Yapı Özelliklerinin Değerlendirilmesi

Kahramanlar

Behiç Ak’ın Gülümseten Öyküler serisindeki “Buzdolabındaki Köpek” adlı öykü kitabında baş kahraman Cem’dir. Cem doğaya karşı duyarlı, hayvan sevgisi olan ve düş gücü oldukça zengin bir çocuktur. Cem, çevreye karşı olan duyarlılığı ile çocuk okura örnek olabilecek bir kahramandır. Kitapta birçok özelliği ile okura

tanıtılan Cem, açık karakter özelliği göstermektedir. Cem'in açık karakter olmasına ilişkin aşağıdaki ifadeleri örnek gösterilebilir:

“Cem on yaşındaydı. Köydeki tek okul olan ilkokulda okuyordu. ‘İlkokulu bitirdikten sonra ben de okumam,’ diye düşünüyordu. ‘Lise, üniversite okuyacağım diye bu okulu terk edemem doğrusu.’

Bu köyde doğmuştu. Bu köyde büyümek, bu köyde yaşlanmak istiyordu. ‘Tıpkı babam, dedem, onun dedesi ve onun dedesi gibi.’ diye böbürlenirdi” (s.13).

Kitapta Cem'in yanı sıra Sırdede, Serçe Kadın ve Sevgi Hanım da açık karakter özelliği göstermektedir. Bu karakterlerin okura tanıtılmasına ilişkin şu örnekler verilebilir:

“Sırdede, köyün en yaşlısıydı. Köylülerin, şimdi artık hayatta olmayan dedelerinin, ninelerinin çocuklarına tanık olmuştu. Geçmişten konuşmaktan pek hoşlanmazdı. Ama tarih olmuş sırları iyi bildiği kesindi. Bir de, doksan yaşına kadar sağlıklı yaşamının sırrını... Belki de köylülerin merak ettikleri şey buydu: Sırdede bu yaşta, bu kadar sağlıklı kalmayı nasıl başarmıştı?” (s.14-15).

“Yaş sıralamasında Sırdede'den sonra, Serçe Kadın geliyordu. Sırdede'den dokuz yaş küçüktü. Tohumcuymdu. Köylüler; Kahkahaçiçeği, karanfil, buğday, arpa, domates, mısır ve fıstık tohumlarını hep ondan alırlardı. Ufak tefek ama güçlü kuvvetliydi. Bana mısırın demez, bir başına koca tohum torbalarını sırtına vurup taşırdı” (s.15).

“Sevgi Hanım, hep bir yerlere yetişmek istercesine telaşlıydı. Hızlı hızlı konuşur, sürekli saatine bakar, sohbetin en sıcak yerinde, ‘kusura bakmayın, gitmem lazım,’ deyip ayrılırdı.

Kendini hiçbir yere, hiçbir insana ait hissetmezdi. Cevap vermesi en zor soru, ‘Nerelisin?’di. Ama o işin kolayını bulmuştu. Gülerek ‘Şu anda olduğum yer neresiyse oralyım,’ diye cevap verirdi” (s.33).

Kitabın kahramanı Cem, öykünün başlangıcı ve sonunda geçirdiği değişimlerle devingen karakter özelliğine sahiptir. Cem denize hiç girmemiştir. Babasının saatlerce denizde yüzmesine hayran olmasına karşın denize girmek hiç

istememiştir. Ancak köpeği Afacan kaybolduktan sonra onu denizde aramaya başlamasıyla deniz ve denizde yaşayan canlılar oldukça ilgisini çekmeye başlar. Cem'in öyküde devingen bir karakter olarak yer almasına ilişkin şu ifadeleri örnek gösterilebilir:

“Denizin dibi, sırlar, maceralar, ve hikayelerle doluydu. Cem şimdiye kadar hiç tanımadığı bir evrenle tanışmıştı. Birbirinden farklı yüzlerce balık oradan oraya süzülüyor; mor denizaneleri, yengeçler, karidesler, denizatları Cem'in hiç bilmediği bir hayat sürdürüyorlardı. Derinliklerdeki vadiler, yosun ve süngerlerle kaplıydı. Daha önce hiç karşılaşmadığı renk ve desenlerin büyüüne kapıldı Cem” (s.62).

Kitapta olay örgüsünde yer alan yan kahramanlar şunlardır:

Dalgın bey: Cem'in babası

Zeynep: Cem'in arkadaşı.

Nihal Hanım: Cem'in annesi.

Kasap Nuri: Mahallenin kasabı.

Afacan: Cem'in köpeği.

Konu

Kitapta canlıların doğal yaşam alanları, köy yaşamı, insan ilişkileri ve kültürel değerler konu olarak ele alınmaktadır. Sevgi Hanım'ın Cem'e hediye ettiği Haski cinsi Sibiryaya kurdu, soğuk bölgelerde yaşamaya alışıktır. Akdeniz'in bunaltıcı sıcağından sürekli kaçır ve bir gün ortadan kaybolur. Tarihsel bir gerçekliğin de konu olarak ele alındığı kitapta, toplumsal olayların insan yaşamı üzerindeki etkisi öyküleyici bir anlatımla okura aktarılmaktadır.

Konuyu Yapılandıran Öğeler: Olay ve Çatışma

Kitapta yer alan en belirgin çatışma kişi-doğa çatışmasıdır. Cem'in köpeği Afacan'ın bir Sibiryaya kurdu olması nedeniyle Akdeniz'in sıcağına dayanamayarak sürekli serin bir yerlere kaçmasıyla olaylar gelişmeye başlamıştır. Cem, köpeği Afacan'ın sürekli serin yer arayışını başlarda anlayamazken köpeğinin türü gereği

soğuk yerlerde yaşaması gerektiği Cem ve Afacan aracılığıyla okura aktarılıyor. Kitapta kişi-doğa çatışmasına ilişkin örnek ifadeler şöyledir:

“Gerçekten de, Afacan sürekli dilinden terliyor, kendine soğuk bir köşe arıyordu. Hele sıcak yaz günleri, dayanılmazdı, vücudunu iyice ağırlaştırıyordu. Sanki güneşi sırtında taşıyordu” (s.52).

Konunun Yapılandırılmasını Zayıflatan Öğeler

Kitapta konunun yapılandırılmasını zayıflatacak herhangi bir öğeye rastlanılmamıştır. Olaylar mantıksal bir sıra gözetilerek verilmiş, abartılmış merak, raslantısallık ve duygusallık gibi çocukla kitap arasındaki bağı olumsuz etkileyecek bir öğeye yer verilmemiştir.

İleti

Kitapta hayvan sevgisi, doğa ve diğer canlılarla bir arada yaşam konusunda iletiler yer almaktadır. Diğer canlıları doğal ortamlarından ayırmamız ve onların yaşam alanlarına saygı duymamız gerektiği konusunda birçok ileti, olay ve kişiler tarafından okura sezdirilerek aktarılmaya çalışılmıştır.

Dil ve Anlatım

Kitap, dil ve anlatım bakımından incelendiğinde kahraman Cem’in düş dünyası çoğu zaman uzun benzetmeler ve abartılı ifadelerle okura aktarılmıştır. Uzun benzetmelerin ve soyut ifadelerin ardı ardına yer aldığı bölümler çocuk okur için anlaşılabilir ve sıkıcı bir hal alarak kitap ve okur arasındaki etkileşimi zayıflatabilir.

“Tam ormandan çıkacakken, korkuyla ağaçların camdan dallarının uzadığını fark ederdi. Dallar öyle hızlı uzardı ki, birkaç dakika içinde gökyüzü tamamen cam dallarla kaplanırdı. Cem ovaya varmak için iyice hızlanır; dallar vücuduna dolanır, onu bırakmazdı. Kurtulmaya çalışır, ama bir adım bile atamazdı” (s.25).

Kitap genellikle kurallı cümlelerden oluşmaktadır. Nadiren de olsa devrik cümlelere de yer verilmiştir. Kitapta yer alan bazı devrik cümleler şu şekildedir:

“Lise, üniversite okuyacağım diye bu köyü terk edemem doğrusu” (s.13).

“Kös kös onlara sarılıp, birlikte köye dönmekten başka çare yoktu Cem için” (s.26).

“Köylü olmak böyle bir şeydi işte” (s.28).

Kitapta yer alan deyim ve atasözlerine ilişkin örneklerden bazıları şunlardır:

“Cem de, matematikten kırık aldığı zaman, ‘Şu Kayıplar Ormanı’na girsem de kaybolsam,’ diye iç çekerdi” (s.11).

“ ‘Üzüm üzüme baka baka kararır’ derler” (s.22).

Kitapta ayrı yazılması gereken bazı sözcükler bitişik olarak yazılmış ve bunlar yazım yanlışları olarak belirlenmiştir.

“**İşaretparmağını** havaya kaldırarak bilgiç bilgiç anlattı” (s.52).

“ ‘Denize girdiğini sanmıyorum,’ dedi, ‘ama **işbirliğine** hazırım’” (s.60).

4.1.9.3. Temel Eğitim İlkeleri Açısından İncelenmesi

Kitapta Cem’in köpeği Afacan aracılığıyla hayvan sevgisi ve canlıların doğal yaşam alanlarına saygı konusunda çocukta duyarlılık kazandıracak ifadelere yer verilmiştir.

“Afacan sevinçle dışarıya fırladı. Diğer haskilerin arasından ok gibi geçti. Bambaşka bir köpek olmuştu. Karlar içinde yuvarlanıyor, havalara zıplayıp mutlu mutlu havlıyordu. Bazen de, diğer haskilere doğru koşup, kendisini kovalamalarını sağlıyordu” (s.88).

Aynı dili konuşmamalarına karşı insanlar arası ilişkiler, arkadaşlık ve dostluk ‘hayvan sevgisi’ ortak teması üzerinden okura aktarılmıştır.

“Aileyle tanıştılar. Hiç tanımadıkları halde, kırk yıllık dost gibi birbirlerine sarıldılar. Anlaştıkları ortak bir dil yoktu. Hayvan sevgisi onları birleştirmişti. Sıcak bir evde içtikleri çay dostluklarını pekiştirdi” (s.90).

4.1.10. Geçmişe Tırmanan Merdiven

Yazan ve Resimleyen : Behiç Ak

Sayfa : 92

Yıl : Ağustos 2016 (14.Baskı)

Yayın Evi : Güneşli Kitaplığı

4.1.10.1. Dış Yapı Özelliklerinin Değerlendirilmesi

Büyükük

Kitap 13 x 19,5 cm boyutundadır. Bu boyut ilköğretimin ilk yıllarından itibaren çocukların kitaplık oluşturması ve düzen alışkanlıklarına katkı sağlaması bakımından uygundur.

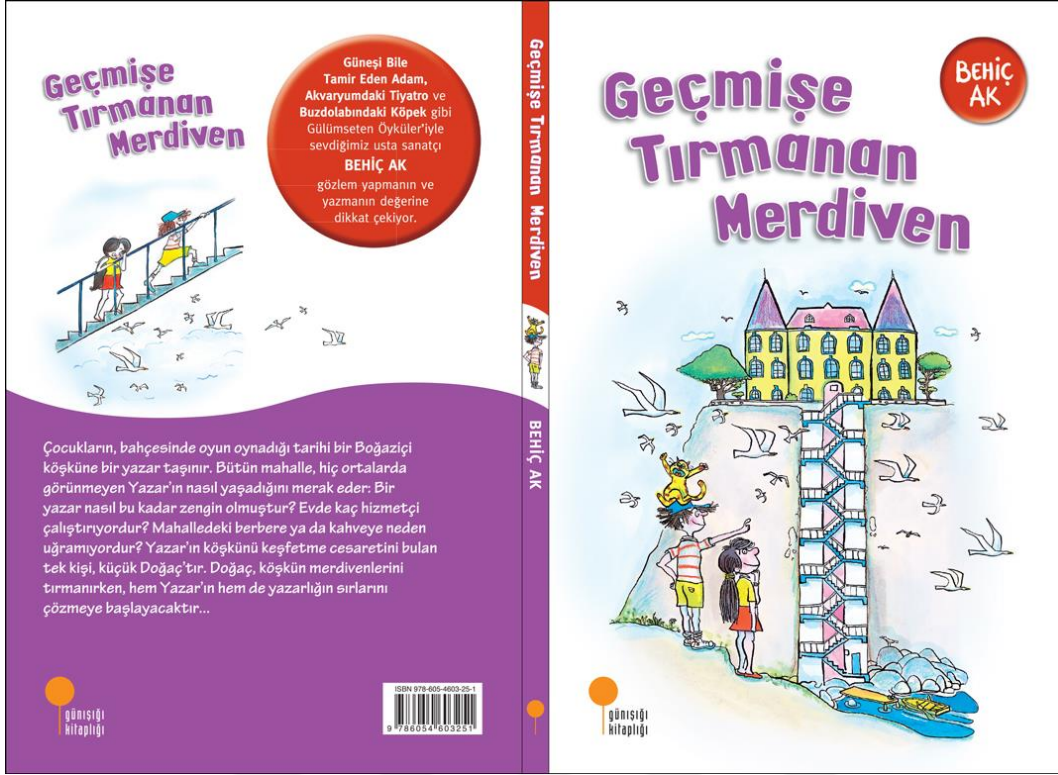
Kâğıt

Kitapta beyaz kuşe kâğıt kullanılmaktadır. Bu kâğıt çocuk edebiyatı yapıtlarında olması gerektiği gibi mat ve dayanıklıdır. Yazılar çocuk okur tarafından rahat okunabilir özelliktedir. Kitabın basımında kullanılan kâğıt kalitesi, çocuğun kitabı uzun yıllar okuyabilmesine olanak sağlar niteliktedir.

Kapak-Cilt

Kitapta sırt kısmı tutkalla yapıştırılmış dikişli cilt kullanılmıştır. Bu bakımdan sağlam ve dayanıklıdır. Kitabın adı ön ve arka kapakta beyaz zemin üzerine mor renkle yazılmıştır. Kapak tasarımında kitabın adı yazılırken kabartma tekniği kullanılmıştır. Kapakta kitabın yazarı, yayınevi ve baskı sayısı yer almaktadır. Sırt kısmında kitabın kimlik bilgilerine yer verilmiştir.

Resim 4.46: Ön ve Arka Kapak

Kaynak: Ak, Behiç (2016i); *Geçmişe Tırmanan Merdiven*, Güneşi Kitaplığı, İstanbul.

Kitabın ön kapağında baş kahraman Doğaç, kedisi Pısrık ve yakın arkadaşı Sultan yer almaktadır. Ön kapak resminde merdivenlerin üzerinde yer alan bir köşk vardır. Bu köşk kitapta geçmişle ilişkilendirilmektedir. Kitabın ön ve arka kapak resimleri incelendiğinde, çocuğun kitabın içeriğine ilişkin çıkarımlar yapmasına olanak sağlar nitelikte olduğu söylenebilir.

Sayfa Düzeni

Kitapta yazı ve resimler birbiriyle uyumlu bir bütün oluşturur biçimdedir. Sayfa düzeni, sayfa kenarlarındaki boşluklar, çocuğun kitabı rahat okuması bakımından uygun ve düzenlidir.

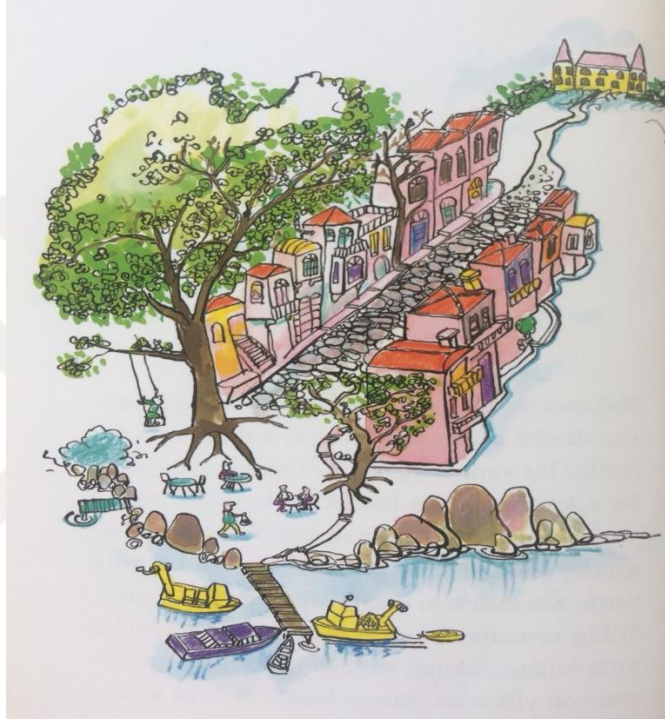
Harfler

Kitapta kullanılan harfler 12 puntuyla yazılmıştır. Bu boyut ilköğretim dördüncü sınıftan itibaren çocuk okurun düzeyine uygundur.

Resim

Kitap 92 sayfadan oluşmaktadır ve 30 sayfada resim bulunmaktadır. Bu bakımdan kitap üçte bir oranında resimlerden oluşmaktadır. Bu oran ilköğretim çağından itibaren 8-10 yaş grubundaki çocuk okur için uygundur. Kitapta yer alan resimlerin incelenmesine ilişkin belirlemeler aşağıdaki gibidir:

Resim 4.47: Sayfa 10 görseli

Kaynak: Ak, Behiç (2016i); *Geçmişe Tırmanan Merdiven*, Günışığı Kitaplığı, İstanbul, s.10.

Resim 4.47’de Boğaziçi kıyısındaki küçük bir köy çizilmiştir. Kitapta olaylar bu köyde geçmektedir. Mekan, kitaptaki betimlemeye uyum sağlar niteliktedir. Bu durum okura metinden hareketle mekanı, görsel olarak da algılama olanağı sunmaktadır. Resimde birçok ayrıntıya yer verildiği görülmektedir. Böylece çocukların dikkati geliştirilebilir.

Resim 4.48: Sayfa 23 görseli

Kaynak: Ak, Behiç (2016i); *Geçmişe Tırmanan Merdiven*, Günışığı Kitaplığı, İstanbul, s.23.

Resim 4.48’de tembel kedi Pısrık’ın en sevdiği oyun görselleştirilmiştir. Doğaç ve kedisi Pısrık, bir tekerliğin içinde yokuşun başından aşağıya doğru inmektedirler. Resimdeki çizgiler, hareketlilik izlenimi uyandırmaktadır. Resim 4.48’de endişe, sevinç gibi insana özgü duygu durumlarının yer aldığı görülmektedir. Resim 4.48’de çocuk okurun metinden hareketle okuduklarını görselleştirmesine olanak sağlar niteliktedir.

Resim 4.49: Sayfa 56 görseli

Kaynak: Ak, Behiç (2016i); *Geçmişe Tırmanan Merdiven*, Günışığı Kitaplığı, İstanbul, s.56

Kitapta bir padişahın masalı anlatılmaktadır. Resim 4.49’da ise bütün işleri başkaları tarafından yapılan ve sonunda kendi başına hiçbir iş yapamayacak duruma gelen bu padişahın mutsuzluğu resmedilmiştir. Resimde toplumsal yaşamda güçlü ve bütün işlerinin başkası tarafından yapılması gerekli görülen bir padişahın içsel mutsuzluğuna çizgi ve renklerin anlatım olanaklarıyla örtük bir eleştiri yapılmıştır. Bu bakımdan resim 4.49’da, anlatılan masalın iletisiyle bütünleşmektedir.

Resim 4.50: Sayfa 69 görseli

Kaynak: Ak, Behiç (2016i); *Geçmişe Tırmanan Merdiven*, Günışığı Kitaplığı, İstanbul, s.69.

Resim 4.50’de Sultan’ın yazar Seyfettin Sarıgöl’ün oturduğu köşke ilk defa gidişi gösterilmektedir. Bu köşk herkes tarafından merak edilen, bilinmezliklerle dolu bir köşktür. Resimde yer alan kapı ise bu bilinmezliğe açılmaktadır. Resimde başka bir ayrıntıya yer verilmemesi okurun kapıya odaklanmasını sağlamaktadır. Bu bakımdan resim 4.50’de okurun merak duygusunu devindirerek kitaba olan ilgisini arttırabilir.

4.1.10.2. İç Yapı Özelliklerinin Değerlendirilmesi

Kahramanlar

“Geçmişe Tırmanan Merdiven” öykü kitabının baş kahramanı Doğaç’tır. Doğaç’ın yazar ve kitaptaki yan kahramanların yorumlarıyla diğer çocuklardan farklılığı sıklıkla vurgulanmıştır. Doğaç okura birçok yönden tanıtılması bakımından açık karakter özelliği göstermektedir. Doğaç’ın özelliklerinin okura tanıtıldığı bölüm ve bazı ifadeler şöyledir:

“Doğaç sessiz bir çocuktur. Diğer çocuklardan farklıydı. Arkadaşlarının arasına pek karışmazdı. Ağaçların tepesine tırmanır, dallardan dallara atlar, düz duvarlara tırmanır, Boğaz’ın serin sularında saatlerce yüzerdi” (s.22).

“Herkes oynarken Doğaç aralarına katılmaz, bir ağacın tepesinde izlemeyi tercih ederdi. En sevdiği şey, ağaç dallarının üstünde yatmaktı. Çoğu zaman ödevlerini bile dalların üstüne yatarak yapardı” (s.23).

Kitapta okura birçok yönden tanıtılan diğer iki kahraman Sultan ve Yazar Seyfettin Sarıgöl’dür. Bu kişiler olay örgüsünde etkin bir rol üstlenmekte aynı zamanda olayların gelişmesi ve çözülmesinde etkili olmaktadır.

Doğaç kitabın başında ve sonunda geçirdiği değişimler ile devingen karakter özelliği göstermektedir. Doğaç’ın devingen bir karakter olmasında şu ifadeleri karşılaştırmalı olarak örnek verilebilir:

“Doğaç’ın, okumakla arasının iyi olduğu söylenemezdi. Gününü daha çok, kedisiyle ağaçların tepesinde yatarak geçirirdi” (s.14).

“Doğaç yazmaya devam etti. Hikaye yarışmalarında ödüller aldı. Yazdığı ‘Boğaz’a inen yokuş’ adlı gençlik romanıyla isminden çok söz ettirdi. Bunu diğer romanlar, hikayeler, tiyatro eserleri izledi” (s.75).

Kitapta olay örgüsünde yer alan yan kahramanlar şunlardır:

Pısırik: Doğaç’ın kedisi. Tembeldir. Hiçbir şey yapmak istemez.

Muhterem Hanım: Mahalleli

Emine Hanım: Mahalleli.

Berber Hayati: Mahallenin berberi. Sürekli soru sorar.

Terzi Niyazi: Mahallenin terzisi. Kitap okumayı sever.

Dilek Hanım: Öğretmen.

Sezin Hanım: Doğaç'ın annesi.

Konu

“Geçmişe Tırmanan Merdiven” mahalle yaşantısından, kişiler arası ilişkiler, arkadaşlar, aile, çevre boyutunda kişilerin yazarlık ve yazarlığa bakış açılarından yola çıkarak, iyi bir gözlemci olan Doğaç'ın yazarlık serüveni konu olarak ele alınmaktadır. Doğaç'ın ağaç tepesinde yatması ile başlayan kitap, yine Doğaç'ın iyi bir yazara dönüşmesini ve bu aşamada geçirdiği evrelere değinerek yazar ve yazarlık olgusu ele alınmıştır.

Konu çocuk okurun gözlemlene, keşfetme, yaratıcı düşünme gibi becerilerini geliştirmesi bakımından önemlidir. Ayrıca seçilen konu çocuk okurda okumaya ve yazmaya istek uyandırabilecek niteliktedir

Konuyu Yapılandıran Öğeler: Olay ve Çatışma

Kitapta yer alan en belirgin çatışma kişi-kişi çatışmasıdır. Doğaç ve Sultan arasında geçen konuşma çatışmanın başlangıç noktasını ve olay örgüsünün devamlılığını sağlıyor. Babası öldüğü için babasıyla ilgili kompozisyonda boş kâğıt veren Doğaç, aldığı yüksek notu kabullenemez. Kitapta bu çatışmaya örnek olacak ifadeleri şu şekilde gösterebiliriz:

“ Doğaç, Yazar'la tanışma hakkı elinden alınmış gibi hissediyordu.

Sultan, onun güzel bir hikaye yazabileceğine inanmayan gözlerle Doğaç'a baktı. Kibirli bir tavırla, ‘Annen bir gün temizliğe gittiğinde, ona takılırsan, Yazar'la tanışabilirsin,’ dedi.

Doğaç'ın başından aşağıya sanki kaynar sular dökülmüştü. Çok sinirlendi. Kendini aşağılanmış hissetti. Annesi orada çalıştığı için değil, iyi bir hikaye yazdığı için Yazar'la tanışmak istiyordu” (s.41).

Konunun Yapılandırılmasını Zayıflatan Öğeler

Kitapta okurda merak duygusunu harekete geçirmek için Doğaç'ın yazarla tanışmak adına nasıl bir öykü yazdığı merak ögesi olarak ele alınmaktadır. Doğaç, "Geçmişe Tırmanan Merdiven" adını verdiği öykü sayesinde yazarla tanışmıştır. Üstelik bu öyküyü daha önce kimseye okumamıştır. Doğaç ve yazarın tanışması ile ilgili birçok fikir öne sürülmektedir. Burada Doğaç'ın yazarla tanışmasını sağlayan öykünün içeriğine ilişkin okurun düşünmesi ve çıkarımlarda bulunması sağlanmıştır.

Kitapta Doğaç'ın babasının ölümünün ele alınışı, duygusallık açısından incelenebilir. Doğaç babasının öldüğünü Sultan'a söylediğini konuşma kitapta şu ifadelerle okura aktarılır:

"Doğaç susmaya devam etti. Ama sonra susmaktan sıkıldı. 'Ben babamı anlatamadım,' dedi. 'Çünkü benim babam yok. Ben bebekken ölmüş!'" (s.34).

Doğaç'ın babası ile ilgili kompozisyon yazamaması, onun daha sonradan hikayeler, kitaplar yazmasını sağlamıştır. Bu bakımdan ele alınan ölüm konusu çocukta duygusal bir sızgılık yaratacak biçimde değil, aksine yaşam gerçekliğinden yola çıkarak olumsuz durumlarla başa çıkmak ve yaratıcı olmak adına düşünmesine olanak sağlar nitelikte işlenmiştir.

Kitapta olayın yapılandırılmasını zayıflatacak herhangi bir rastlantısallık bulunmamaktadır. Olaylar mantıksal sıra gözetilerek sonuca bağlanmıştır.

İleti

Kitapta tanımadığımız insanlara karşı ön yargılı olmamamız, yaşamda karşılaştığımız olumsuzluklar karşısında karamsar olmamamız ve sorunlara karşı olumlu yönde bakış açısı geliştirebilmemiz gerektiği konusunda birçok ileti yer almaktadır.

Dil ve Anlatım

Kitap, dil ve anlatım yönünden açık ve anlaşılırdır. Metinde yer alan cümleler çoğunlukla kurallı cümle yapısı ile oluşturulmuştur. Az sayıda da olsa devrik cümle yapısına da yer verilmiştir. Kitapta yer alan bazı devrik cümleler şunlardır:

“...Ünlü Yazar’ın komşuları olan bizler, yazdıklarımıza daha da özen göstermeliyiz bundan böyle” (s.20).

“Ne zaman eli makasa değse, havada uçuşan saçlar gibi binlerce soru uçuşurdu kafasında” (s.17).

“Binanın boş kalması da mahalledeki çocukların işine geliyordu doğrusu” (s.11).

Kitapta dil ve anlatımı zenginleştirici atasözü ve deyimlerde yer verilmiştir. Bu atasözü ve deyimler şunlardır: “Başından aşağı kaynar su dökülmek” (s.41), “palavra sıkamak” (s.41), “baş edememek”(42), “Haşır neşir olmak” (s.49), “pes etmek”(s.64), “ses seda çıkmamak” (s.64), “ağzı sıkı olmak” (s.25).

Kitapta ayrıca farklı türlerde yazınsal metinlere de yer verilmiştir. Masal, hikaye, anı gibi değişik tür ve şekildeki metinler yer almaktadır. Sultan’ın babası ile ilgili yazdığı kompozisyon (s.28), Doğaç’ın ilk yazdığı “Padişahın Kulaçbaşı”(s.49) adlı hikaye ve Doğaç’ın yazdığı son kitap olan “Geçmişe Tırmanan Merdiven” adlı anı kitabından bir bölüme yer verilmiştir. Bu bakımdan çocukların farklı türlerde metinler okumasına olanak sağlanmıştır.

Kitapta Almanca “Şilep” sözcüğü yerine “gemi” ya da “yük gemisi” gibi sözcüklerin kullanılmaması çocuk edebiyatı yapıtlarında bulunması gereken özellikler bakımından olumsuz bir durum olarak karşımıza çıkmaktadır.

“Yan yatan şilep günlerce sahilde, yan yatmış vaziyette kaldı” (s.36).

Ayrıca kitapta ayrı yazılması gereken bazı sözcükler bitişik yazılarak yazım yanlışı yapılmıştır. Kitapta yazım yanlışıların yapıldığı sözcükler şunlardır:

“ Kedi oralı olmadı. **Koltukaltını** da kaşması için, sağ kolunu havaya kaldırmakla yetindi”(s.46).

“Bir şekilde Sultan’ı **karıkocanın** ayrılmasının doğal olduğuna inandırmışlardı” (s.26).

“Babamınsa ‘uzay’ denince hemen aklına, ‘**uzaygemisi**’ yapmak geliyor” (s.29-30).

“Her şeyin yan döndüğü odada kendini **yerçekimi** olamayan bir ortamda, bir **uzaygemisinde** hissediyordu” (s.37).

4.1.10.3. Temel Eğitim İlkeleri Açısından İncelenmesi

“Geçmişe Tırmanan Merdiven” kitabında kitap okumayan mahallelinin yazara karşı sergilediği davranış ve söylediği sözler ile yazarın kitaplarını okuyan Terzi Niyazi arasında karşılaştırmaya gidilmiştir. Okumayan insanların sorduğu gereksiz sorulara karşı Terzi Niyazi’nin düşünceleri yazar tarafından okuyucuya aktarılmış, okurda okumaya karşı duyarlılık kazandıracak ifadeler yer almıştır. Bu ifadeler:

“Terzi Niyazi Yazar’ın tüm romanlarını okumuştum. Yine de, mahallelinin ikide bir sorduğu ‘Romanları nasıl acaba?’ sorusuna cevap vermekte isteksizdi. Çünkü, okumayan insanlar bu tür sorular sormaya pek meraklıydı” (s.17).

Kitapta Türk edebiyatı masal, hikaye, anı örneklerinin yanı sıra dünya edebiyatında yer alan çocuklar için yazılan başlıca kitapların isimleri de Dilek Hanım aracılığıyla geçmektedir. İlgili bölümde şu ifadeler yer alır:

“ ‘Babam müthiş bir insandı,’ diye, gözyaşları içinde mırıldandı. ‘Elinden kitap düşmezdi hiç. *Suç ve ceza, Karamazof Kardeşler, Moby Dick, Robinson, Don Kişot...* Bu romanların hepsini bana o anlattı,’ dedi” (s.21).

Kitapta Doğaç’ın yazar olduktan sonra anı kitabında yazdığı bir bölüm çocuk okurun farklı bakış açıları geliştirmesine olanak sağlayabilir. Kitapta bu bölüm şu ifadelerle okura aktarılır:

“Sultan beni çok etkiliyordu. Her şeyi en ince ayrıntısına kadar gözlemleyen, kimsenin görmediklerini gören harika bir kızdı. Yazar olmayı benden çok daha fazla hak ediyordu. Anlamak için bakmanın zevkli bir şey olduğunu Sultan’dan öğrendiğimi söyleyebilirim. O zamana kadar sadece bakıyormuşum meğer” (s.81).

4.2. Genel Değerlendirme

Behiç Ak'ın Gülümseten Öyküler Serisi'nde yer alan on çocuk kitabının incelenmesi sonucunda aşağıdaki Tabloler oluşturularak bazı genel değerlendirmelere ulaşılmıştır.

1. Dış Yapı (Tasarım) Özelliklerinin Değerlendirilmesi

Behiç Ak'ın Gülümseten Öyküler Serisi'nde yer alan çocuk kitapları tek bir yayınevi tarafından basılmaktadır. Seride yer alan on çocuk kitabı dış yapı özellikleri bakımından birbiri ile benzerlik göstermektedir. İncelenen kitapların basımında yayınevini, çocuk edebiyatı kitaplarında bulunması gereken dış yapı (tasarım) özelliklerini göz önünde bulundurduğu belirlenmiştir.

Tablo 4.1: Kitapların Boyutlarına Göre Dağılımı

Boyut	f	%
Küçük (12 x 15 cm)	0	0
Orta (16 x 22 cm)	10	100
Büyük (22 cm ve üstü)	0	0
Toplam	10	100

Gülümseten Öyküler Serisi'nde yer alan çocuk kitaplarının tümü 13 x 19,5 cm boyutundadır. Bu boyut roman, öykü gibi kitaplarda kullanılan genel bir boyuttur. Tablo 4.1'e bakıldığında incelenen 10 kitaptan 10'u (%100) büyüklük bakımından orta boyutlu olarak ifade edilebilir. Seride yer alan kitapların tamamının aynı boyutlarda olması çocuğun kitaplık oluşturması ve düzen alışkanlıklarına katkı sağlaması bakımından çocuk edebiyatı kitaplarında bulunması gereken temel öğelere uygun özellikler göstermektedir.

Tablo 4.2: Kitapların Kâğıt Niteliğine Göre Dağılımı

Kâğıt	f	%
Beyaz Mat Kuşe Kâğıt	7	70
Sarı Mat Kuşe Kâğıt	3	30
Toplam	10	100

Tablo 4.2'ye bakıldığında seride yer alan 10 kitaptan 7'sinin sayfa düzenlemesinde (%70) beyaz mat kuşe kâğıt kullanılırken, 3'ünde (%30) ("Galata'nın Tembel Martısı", "Akvaryumdaki Tiyatro", "Havva ile Kaplumbağa") sarı mat kuşe kâğıt kullanıldığı belirlenmiştir. Her iki kâğıt türü de

göz yormamaktadır. Yazılar rahat okunabilmektedir. Kâğıt, kitabın çocuk okur tarafından uzun süre kullanılmasına olanak sağlar niteliktedir.

Seride yer alan kitapların tamamında karton kapak kullanılmıştır. Bir kitabın kapağının ve bu kapakta yer alan resmin, okuru kitaba yönelten ilk uyarıcı olduğu göz önünde bulundurulduğunda kitapların, renkli, eğlenceli ve kitabı özetler nitelikte bir kapak tasarımına sahip olduğu söylenebilir.

Tablo 4.3: Kitapların Kapak Tasarımına Göre Dağılımı

Kapak Tasarımı	f	%
Ciltli	10	100
Ciltsiz	0	0
Toplam	100	100

Tablo 4.3'te görüldüğü gibi incelenen 10 kitaptan 10'unda (%100) sırt kısmı tutkalla yapıştırılmış dikişli cilt kullanılmıştır. Çocuğun kitabı uzun yıllar kullanabilmesi bakımından sırt kısmı tutkalla yapıştırılmış dikişli ciltler çocuk kitaplarında bulunması gereken özelliklerden biridir.

Seride yer alan kitapların sayfa düzeni incelendiğinde kenar boşlukları, metin - resim oranı ve bunların uyumu çocuk kitaplarında bulunması gereken özelliklere uygun ve başarılıdır. Resimler ve metin iç içe geçmemiştir. Resim ve metnin bir arada olduğu bölümlerde sayfalar belli bir düzen gözetilerek hazırlanmıştır.

Tablo 4.4: Harflerin Boyutunun Yaş Düzeyine Göre Dağılımı

Düzye	Boyut	f	%
İlköğretim 1. Sınıf	20 ve üstü	0	0
İlköğretim 2. Sınıf	18 ve üstü	0	0
İlköğretim 3. Sınıf	14 ve üstü	0	0
İlköğretim 4. Sınıf	12 ve üstü	10	100
Toplam		10	100

Tablo 4.4'de bakıldığında Gülümseten Öyküler Serisi'nde yer alan kitapların tamamı 12 punto (%100) yazı boyutundadır. Bu boyut ilköğretim dördüncü sınıftan itibaren çocuklar için uygun bir boyuttur.

Kitaplarda yer alan resimler çocuk edebiyatının temel öğeleri kapsamında incelendiğinde oldukça başarılıdır. Bu durumun temel nedeni yazarın hem yazar hem de çizer olarak ele aldığı öyküleri kendisinin resimlemesi olabilir. Çocuk kitaplarının incelenmesine ilişkin yapılan çalışmalara bakıldığında kimi zaman yazar ve resimleyen arasında uyumsuzluklar olduğu belirtilmektedir. Gülümseten Öyküler Serisi’nde böyle bir durum göze çarpmamıştır.

Tablo 4.5: Kitaplarda Yer Alan Resimlerin Çocuk Okurun Yaş ve Gelişim Düzeyine Uygunluğu

Resmin Niteliği	f	%
Çocuğun yaş ve gelişim düzeyine uygun olan	316	99.38
Çocuğun yaş ve gelişim düzeyine uygun olmayan	2	0,62
Toplam	318	100

Tablo 4.5’de görüldüğü gibi Gülümseten Öyküler serisinde yer alan 318 resimden 2’si (%0,62) (“Kedilerin Kaybolma Mevsimi” s.90, “Akvaryumdaki Tiyatro” s.77) çocuk okur için uygun olmayan bazı kötü alışkanlıkların görselleştirilmesi bakımından çocuğun yaş ve gelişim düzeyine uygun olmadığı belirlenmiştir. Bunun dışında resimlerin (%99.38) renkli, metinde anlatılanla uyumlu aynı zamanda çocuğun düş gücünü zenginleştirecek nitelikte estetik bir duyarlılık gözetilerek hazırlandığını söylemek olanaklıdır.

Kitaplarda yer alan resimler incelendiğinde sıklıkla bir kedi betisine verilmesi dikkat çekmektedir. Serideki kitapalarda yer alan resimlerin birçoğunda kişi ve karakterlerin yanı sıra bir kediye yer verilmesi, çocuk okurda diğer canlılarla bir arada yaşam ve hayvan sevgisi gibi özellikleri devindirebileceği ön görülmektedir.

2. İç Yapı Özelliklerinin Değerlendirilmesi

Gülümseten Öyküler Serisi’nde yer alan ve başından olaylar geçen kahramanlar çocuk okurun özdeşim kurabileceği karakterlerdir. Bu kahramanlar okura fiziksel ve ruhsal özellikleri ile tanıtılması bakımından açık karakter özelliği göstermektedir. Kitaplarda kahramanın yaşadıklarıyla bağlantılı kapalı karakterler de yer almaktadır. Seride yer alan kitapların tamamında açık (%18,80) ve kapalı (%81,20) karakterlere yer verilmektedir.

Tablo 4.6: Kitaplarda Yer Alan Karakter Özelliklerinin Sayısal Dağılımı

Kitaplar	Açık		Kapalı		Devingen		Durağan	
	f	%	f	%	f	%	f	%
Güneşi Bile Tamir Eden Adam	2	1,50	11	8,27	3	2,26	10	7,52
Alaaddin'in Geveze Su Boruları	2	1,50	21	15,79	1	0,75	22	16,54
Kedilerin Kaybolma Mevsimi	3	2,26	12	9,02	5	3,76	10	7,52
Vapurları Seven Çocuk	1	0,75	6	4,51	1	0,75	6	4,51
Havva İle Kaplumbağa	2	1,50	4	3,01	2	1,50	4	3,01
Pat Karikatür Okulu	2	1,50	16	12,03	2	1,50	16	12,03
Galata'nın Tembel Martısı	4	3,01	9	6,77	2	1,50	11	8,27
Akvaryumdaki Tiyatro	2	1,50	17	12,78	1	0,75	18	13,53
Buzdolabındaki Köpek	4	3,01	5	3,76	1	0,75	8	6,02
Geçmişe Tırmanan Merdiven	3	2,26	7	5,26	1	0,75	9	6,77
Toplam	25	18,80	108	81,20	17	14,29	116	85,71

Tablo 4.6'da görüldüğü gibi incelenen kitaplarda devingen (%14,29) ve durağan (%85,71) birçok karakter bulunmaktadır. Baş kahramanın durağan olduğu öykülerde kitapta yer alan diğer kişi ve karakterlerin devingen karakter özelliği taşıması dikkat çekmektedir. Bu durum baş kahramanın inandırıcılığını sağlamaktadır. Sever (2015:114)' göre "Çocuk edebiyatında en önemli etken, değişim geçiren kahramanın bu değişimin okur tarafından inandırıcı bulunmasıdır. Kahramanların kişiliklerinde kısa sürede oluşan; ancak nedenlerinin yeterince açıklanamadığı değişimler çocuk okurun kahramana olan güvenini sarsabilir." Bu bakımdan kitapta çocuğun inancını saracak ani değişimler yaşayan kahramanlara yer verilmediği belirlenmiştir.

Behiç Ak'ın seride yer alan kitaplarında insana, yaşama ve doğaya ilişkin toplumsal konular farklı bakış açılarıyla ele almıştır. Seçilen konular çocuğun yaşamda karşılaşılabileceği sorunlara ilişkin örnekler sunmaktadır. Bu bakımdan kitaplarda ele alınan konular, çocuk okurun karşılaştığı sorunlara yaratıcı çözümler araması bakımından okuru destekleyici niteliktedir.

Gülemseten Öyküler Serisi'nde konunun yapılandırılmasında birçok çatışma yer almaktadır. Yazar öykülerinde birden fazla çatışmaya yer verdiği gibi konunun yapılandırılmasını sağlayan en belirgin çatışma türleri ve bu çatışmanın yer aldığı öykü kitabı aşağıdaki tabloda belirtilmiştir:

Tablo 4.7: Gülümseten Öyküler Serisi'nde Yer Alan En Belirgin Çatışma Türleri

Öykünün Adı	Çatışma Türü
Güneşi Bile Tamir Eden Adam	Kişi - Toplum Çatışması
Alaaddin'in Geveze Su Boruları	Kişinin Kendisiyle Olan Çatışması
Kedilerin Kaybolma Mevsimi	Kişi – Kişi Çatışması
Vapurları Seven Çocuk	Kişi – Toplum Çatışması
Havva İle Kaplumbağa	Kişi – Kişi Çatışması
Pat Karikatür Okulu	Kişi – Kişi Çatışması
Galata'nın Tembel Martısı	Kişi – Kişi Çatışması
Akvaryumdaki Tiyatro	Kişi – Doğa Çatışması
Buzdolabındaki Köpek	Kişi – Doğa Çatışması
Geçmişe Tırmanan Merdiven	Kişi – Kişi Çatışması

Tablo 4.7'de Behiç Ak'ın seride yer alan kitaplarında en belirgin olarak tüm çatışma türlerine (Kişi-kişisi, Kişi-Toplum, Kişi-Doğa ve Kişinin kendisiyle olan çatışması) yer verildiği görülmektedir. Bunun yanı sıra yazarın kitaplarda birden fazla çatışmaya da yer verdiği belirlenmiştir.

Tablo 4.8: Gülümseten Öyküler Serisinde Yer Alan En Belirgin Çatışmaların Sayısal Dağılımı

Çatışmanın Türü	f	%
Kişi – Kişi Çatışması	5	50
Kişinin Kendisiyle Olan Çatışması	1	10
Kişi – Toplum Çatışması	2	20
Kişi – Doğa Çatışması	2	20
Toplam	10	100

Tablo 4.8'de incelenen kitaplarda oransal olarak en belirgin çatışma türünün kişi-kişi çatışması (%50) olduğu görülmektedir. Kişi-Toplum çatışması (%20) ve kişi-doğa çatışması (%20), oransal olarak en az ise kişinin kendisiyle olan çatışması (%10) yer almaktadır. Çocuk kitaplarında çeşitli çatışmalarla merak duygusu devindirilerek okurun ilgisi canlı tutulabilir (Sever, 2015:136). Bu nedenle yazarın kitaplarındaki çatışmalar ve bu çatışmaların çeşitliliği çocuk edebiyatının temel öğeleri bakımından işlevseldir.

Behiç Ak'ın Gülümseten Öyküler Serisi'nde yer alan iletiler, öğretme amacı güden bir anlayış yerine olay ve durumlar üzerinden sanatsal uyarılarla da

desteklenerek ele alınmıştır. Bu yönüyle kitaplarda çocuğa sezdirilerek aktarılan birçok örtük ileti bulunmaktadır.

Tablo 4.9: Kitaplarda Yer Alan İletilerin Sayısal Dağılımı

İletiler	f	%
Hayvan Sevgisi	10	28,57
Doğayı koruma	6	17,14
Canlıların yaşam alanına duyarlılık	3	8,57
Çevreye karşı duyarlılık	2	5,71
Kişisel farklılıklar	3	8,57
Toplumsal değerler	4	11,43
Ön yargı	2	5,71
Saygı	5	14,29
Toplam	35	100

Tablo 4.9'a bakıldığında Gülümseten Öyküler Serisi'nde en fazla hayvan sevgisi (%28,57) iletileri yer almaktadır. Yazarın kitaplarında kedilere sıklıkla yer vermesi, olayların gelişme ve sonuç bölümlerinde insan dışı bir canlıya etkin bir görev vermesi bu durumu açıklar niteliktedir. Seride yer alan kitaplar incelendiğinde doğayı koruma (%17,14), saygı (%14,29), toplumsal değerler (%11,43), canlıların yaşam alanına duyarlılık (%8,57), kişisel farklılıklar (%8,7), yaşanan çevreye karşı duyarlılık (%5,71) ve ön yargı (%5,71) gibi bir çok örtük iletinin bulunduğu görülmektedir.

Ak'ın Gülümseten Öyküler Serisi'nde yer alan kitapları dil ve anlatım bakımından incelendiğinde Türkçe'nin anlatım gücünü yansıtan, çocuğun söz varlığını bilinçli bir çabayla zenginleştiren ve destekleyen bir anlayış benimsendiğini söylemek olanaklıdır.

Tablo 4.10: Kitaplardaki Farklı Sözcük Öbeklerinin Sayısal Dağılımı

Kitaplar	İkileme		Deyim		Atasözü	
	f	%	f	%	f	%
Güneşi Bile Tamir Eden Adam	8	1,86	33	7,69	0	0,00
Alaaddin'in Geveze Su Boruları	17	3,96	23	5,36	0	0,00
Kedilerin Kaybolma Mevsimi	23	5,36	32	7,46	1	0,23
Vapurları Seven Çocuk	16	3,73	22	5,13	1	0,23
Havva İle Kaplumbağa	24	5,59	11	2,56	0	0,00
Pat Karikatür Okulu	14	3,26	16	3,73	5	1,17
Galata'nın Tembel Martısı	18	4,20	17	3,96	0	0,00
Akvaryumdaki Tiyatro	22	5,13	25	5,83	0	0,00
Buzdolabındaki Köpek	24	5,59	27	6,29	1	0,23
Geçmişe Tırmanan Merdiven	8	1,86	41	9,56	0	0,00
Toplam	174	40,56	247	57,58	8	1,86

Yazar incelenen yapıtların tamamında çocuğun dil gelişimini destekleyen farklı söz ve sözcük gruplarına yer vermiştir. Seride yer alan kitaplarda tekerleme, ikileme, deyim ve atasözüne ilişkin birçok örnek bulunmaktadır. Tablo 4.10'a bakıldığında incelenen kitaplarda toplam 247 deyim (%57,58), 174 ikileme (%40,56) yer almaktadır. Kitaplarda oransal olarak en az atasözüne (%1,86) yer verilmiştir.

Yazar seride yer alan kitaplarında farklı yazınsal türlere de yer vermiştir. Alaaddin'in Geveze Su Boruları (s.62) ve Pat Karikatür Okulu'nda (s.36) şiir; Vapurları Seven Çocuk (s.46) ve Galata'nın Tembel Martısı (s.67) masal; Geçmişe Tırmanan Merdiven'de (s.80) anı, Kedilerin Kaybolma Mevsimi'nde (s.92) roman türünde farklı yazınsal metinler bulunmaktadır.

Yazarın incelenen kitaplarında kurallı cümleler devrik cümlelerden fazladır. Anlaşılması zor sözcükler yer almamaktadır. Çocuk okurda Türkçe'nin doğru kullanımına ilişkin duyarlılık kazandırabilecek, Türkçe'nin zengin söz varlığından seçilmiş sözcükler yer almaktadır.

Seride yer alan kitaplar dil ve anlatım bakımından incelendiğinde kitapların tamamında ayrı yazılması gereken birçok sözcüğün bitişik olarak yazılması, bu kitaplarda dil ve anlatım boyutunda yazım yanlışlarının olduğunu göstermektedir.

3. Temel Eğitim İlkelerinin Değerlendirilmesi

Behiç Ak'ın Gülümseten Öyküler Serisi'nde yer alan çocuk kitapları çoğunlukla toplumsal konulara değinmektedir. Mahalle yaşamı, doğa ve hayvan sevgisi, insanlar arası ilişkiler yazarın sıklıkla ele aldığı konulardır. Öykülerde yazarın kendi düşüncelerini dayatan bir anlayıştan uzak durduğu görülmektedir.

Kitapta yer alan kahramanlar, göz önünde bulundurulduğunda toplumda kadına ve erkeğe yüklenen cinsel roller ayrışılmamış, kadın ve erkek olgusu metin ve resimlerde evrensel değerler gözetilerek ele alınmıştır.

Kitaplarda arkadaşlık, dostluk, doğa ve hayvan sevgisi gibi insan ve yaşam gerçekliğine ilişkin ifalere yer verilmiş, çocuğun dilsel ve görsel öğelerle düşünme eğitimi sürecini destekleyici bir tutum sergilenmiştir.

Behiç Ak'ın Gülümseten Öyküler Serisi'nde yer alan 10 öykü kitabı eğitsel ilkeler bakımından incelendiğinde çocuk edebiyatı yapıtlarının dayanması gereken temel ilkelere uygun özellikler taşıdığı görülmektedir.

SONUÇ

Behiç Ak'ın Gülümseten Öyküler Serisi'nde yer alan on çocuk kitabı incelendiğinde şu sonuçlara ulaşılmıştır:

- Behiç Ak'ın Gülümseten Öyküler Serisi'nde yer alan on çocuk kitabı, dış yapı özellikleri (büyüklük, kâğıt, kapak-cilt, sayfa düzeni, harfler, resim) bakımından incelendiğinde çocuk kitaplarında bulunması gereken temel öğelere uygun niteliktedir.
- Kitaplarda yer alan resimler incelendiğinde resimlerin %99,38 oranla metinle uyumlu olduğu belirlenmiştir. Bu durumun temel nedeninin kitapların hem yazar hem de resimleyen olarak tek bir kişi tarafından hazırlanması olduğu dile getirilebilir. Gülümseten Öyküler Serisi'nde yer alan 318 resimden 2'si (0,62) (Kedilerin Kaybolma Mevsimi s.90, Akvaryumdaki Tiyatro s.77) kötü alışkanlıkları görselleştirmesi bakımından çocuk kitaplarında bulunması gereken resimlere uygun özellikler taşımadığı belirlenmiştir.
- Kitaplar içerik bakımından incelendiğinde çocuk edebiyatı temel öğeleri kapsamında nitelikli olarak hazırlanan yapıtlardır. Kahraman, konu, ileti, başlıkları halinde incelendiğinde yazınsal niteliği olumsuz etkileyecek bir bulguya rastlanılmamıştır. İçerik bakımından olumsuz bir durum olarak dil ve anlatım boyutunda ayrı yazılması gereken bazı sözcüklerin, bitişik olarak yazılması dikkat çekmektedir.
- Kitaplar eğitsel ilkeler bakımından incelendiğinde çocuk okurda insan ve yaşam gerçekliğine ilişkin, düşünce ve düş gücüne bilinçli katkılar sunan bir anlayışla kaleme alındığını söylemek olanaklıdır.
- Behiç Ak'ın Gülümseten Öyküler Serisi'nde yer alan on çocuk kitabı nitelikli çocuk edebiyatı yapıtları olarak ilkokuldan itibaren 8-10 yaş ve üstü çocuklar başta olmak üzere her yaşta okura salık verilebilir.

Bu çalışmayla elde edilen bulgular sonucunda şu önerilerde bulunulabilir:

- 1-) Behiç Ak'ın Gülümseten Öyküler Serisi'nde yer alan on kitap, ilkokuldan itibaren çocuk okurlara salık verilebilir.
- 2-) Türkçe ders kitaplarında, Behiç Ak'ın Gülümseten Öyküler Öyküler Serisi'ndeki öykülerden yararlanılabilir.
- 3-) Behiç Ak'ın Gülümseten Öyküler Serisi'nde yer alan on kitap ile çocuk okurun okuma kültürü edinme sürecine katkı sağlanabilir.
- 4-) Behiç Ak'ın Gülümseten Öyküler Serisi'nde yer alan resimler aracılığıyla çocuk okurda estetik duyarlılığın gelişimine katkı sağlanabilir.
- 5-) Behiç Ak'ın çocuklar için yazdığı diğer kitaplar da çocuk edebiyatının temel öğeleri bakımından incelenebilir.

KAYNAKLAR

- Ak, Behiç (2016a); *Güneşi Bile Tamir Eden Adam*, Günışığı Kitaplığı, İstanbul.
- Ak, Behiç (2016b); *Alaaddin'in Geveze Su Boruları*, Günışığı Kitaplığı, İstanbul.
- Ak, Behiç (2016c); *Kedilerin Kaybolma Mevsimi*, Günışığı Kitaplığı, İstanbul.
- Ak, Behiç (2016d); *Vapurları Seven Çocuk*, Günışığı Kitaplığı, İstanbul.
- Ak, Behiç (2016e); *Havva ile Kaplumbağa*, Günışığı Kitaplığı, İstanbul.
- Ak, Behiç (2016f); *Pat Karikatür Okulu*, Günışığı Kitaplığı, İstanbul.
- Ak, Behiç (2016g); *Galata'nın Tembel Martısı*, Günışığı Kitaplığı, İstanbul.
- Ak, Behiç (2016h); *Akvaryumdaki Tiyatro*, Günışığı Kitaplığı, İstanbul.
- Ak, Behiç (2016i); *Buzdolabındaki Köpek*, Günışığı Kitaplığı, İstanbul.
- Ak, Behiç (2016j); *Geçmişe Tirmanan Merdiven*, Günışığı Kitaplığı, İstanbul.
- Akal, Aytül (2006); "Çocuklar İçin Üretilen Edebiyat Kitaplarına Farklı Bakış Açılarında Çözümlemeci Bir Yaklaşım Masal, Öykü ve Şiirle Liderlik Eğitimi" 2. *Ulusal Çocuk ve Gençlik Edebiyatı Sempozyumu*, 04-06 Ekim, Ankara, s. 108.
- Akyüz, Metin (2014); "Muzaffer İzgü'nün Çocuk Kitaplarının Çocuk Edebiyatının Temel İlkeleri Açısından İncelenmesi," Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Alpölge, Gülçin (2003); "Çocuk Edebiyatının Çocuk Gelişimine Katkısı," *Çoluk Çocuk*, 24, 32-33.
- Aslan, Canan (2006a); "Yazınsal Nitelikli Çocuk Kitaplarının Çocuğun Gelişim Sürecindeki Yeri," 2. *Ulusal Çocuk ve Gençlik Edebiyatı Sempozyumu*, 04-06 Ekim, Ankara, s.190-191.
- Aslan, Canan (2006b); "Yazınsal Nitelikli Çocuk Kitaplarının Çocuğun Okuduğunu Anlama ve yazılı Anlatım Becerilerine Etkisi," Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Aslan, Canan (2013); "Çocuk Edebiyatı Yapıtlarının Temel İşlevleri," *Eğitimci Öğretmen Dergisi*, Sayı 17.
- Başegmez Tıgılı, Hacer (2014); "Miyase Sertbarut'un Çocuk Kitaplarının Çocuk Edebiyatı Öğelerine Göre İncelenmesi," Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Balıkesir.

- Bilgin, Handegül (2011); “5-6 Yaş Çocuklarına Yönelik 1990-2010 Yılları Arasında Basılan Resimli Kitapların Çocuğa Görelilik Kavramına Göre İncelenmesi,” Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Burç, Betül (2013); “Bacaksız’ın Başından Geçenler Adlı Hikâye Serisindeki Eserlerin Çocuğa Görelilik İlkesi Açısından İncelenmesi,” Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Fırat Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Elazığ.
- Ciravoğlu, Öner (2000); *Çocuk Edebiyatı*, Esin Yayınları, İstanbul.
- Çakır, Pınar (2009); “6. , 7. , 8. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarındaki Öykülerin Çocuğa Görelilikler Açısından İncelenmesi,” Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ondokuz Mayıs Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Samsun.
- Çakır, Pınar (2013); “Türkçe Ders Kitaplarındaki Öykülerin Çocuğa Görelilik İlkesi Açısından İncelenmesi,” *Electronic Turkish Studies*, 8(1).
- Çer, Erkan (2014); “Edebiyatta Çocuk Gerçekliği Ve Çocuğa Görelilik İlkelerinin İncelenmesi,” Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Değirmenci, Mahmut (2010); “Çocuk Hikâyesi Ve Fakir Baykurt’un Çocuk Hikâyeciliğine Katkısı,” Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, İnönü Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Malatya.
- Demircan, Candemir (2006); “TUBITAK Çocuk Kitaplığı Dizisindeki Kitapların Dış Yapısal Ve İç Yapısal Olarak İncelenmesi,” *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2(1).
- Demirel, Şener (2010); *Edebi Metinlerle Çocuk Edebiyatı*. Pegem Akademi, Ankara.
- Dilidüzgün, Selahattin (2003); *İletişim Odaklı Türkçe Derslerinde Çocuk Kitapları*, Morpa Kültür Yayınları, İstanbul.
- Doğan, Bahar (2011); “100 Temel Eser”De 6, 7 Ve 8. Sınıflar İçin Önerilen Ortak Kitaplar Üzerine Bir Araştırma,” Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İnönü Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Malatya.
- Gönen, Mübeccel, Mehmet Katrancı, Mehmet Uygun ve Şükran Uçuş (2011); “İlköğretim Birinci Kademe Öğrencilerine Yönelik Çocuk Kitaplarının, İçerik, Resimleme Ve Fiziksel Özellikleri Açısından İncelenmesi,” *Eğitim ve Bilim*, Cilt 36, Sayı 160.
- Güler, Emine (2014); “Çocuk Edebiyatı Kapsamında Mehmet Güler’in Eserleri Üzerine Bir İnceleme,” Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Necmettin Erbakan Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Konya.
- İnce Samur, A. Özgül (2014); “Türkiye'deki Ve Dünya'daki Çalışmaların Tanıklığında” Okuma Kültürü,” *Journal Of Hasan Ali Yücel Faculty Of Education/Hasan Ali Yücel Eğitim Fakültesi Dergisi (Hayef)*, 11(2).

- İnce Samur, A. Özgül (2016); *Okuma Kültürü Nasıl Kazandırılır Okulöncesi Dönem/ 0-6 Yaş*, Anı Yayıncılık, Ankara.
- Kapoğlu, Elçin Nur (2012); “*İlköğretim 1-3.Sınıf Öğrencileri İçin Hazırlanan Öyküleyici Çocuk Kitaplarının Nitelik Yönünden Değerlendirilmesi*,” Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Bolu.
- Karaca, Gülay ve Fahri Temizyürek (2017); “Sevim Ak’ın Öykülerinin Çocuğa Görelik İlkesi Açısından İncelenmesi,” *Bartın Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 6(1), 177.
- Karagül, Sedat ve Özgül İnce Samur (2017); “Ortaokul Türkçe Ders Kitaplarında Yer Alan Öykülerdeki Karakter Özelliklerinin İncelenmesi,” *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 5 (2), 336-352.
- Karasar, Niyazi (2009); *Bilimsel Araştırma Yöntemi*, Nobel Yayınları, Ankara.
- Karatay, Halit (2011); *Çocuk Edebiyatı Metinlerinde Bulunması Gereken Özellikler. Kuramdan Uygulamaya Çocuk Edebiyatı*, Grafiker Yayınları, Ankara.
- Kavcar, Cahit (1999); *Edebiyat ve Eğitim*, Engin Yayınevi, Ankara.
- Lüle Mert, Esra (2007); “Yedi Farklı Çocuk Kitabının Çocuk Yazını İlkelerine Uygunluğunun Değerlendirilmesi,” *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 8(13).
- MEB (2013); Okul Öncesi Eğitim Programı İle Bütünleştirilmiş Aile Destek Eğitim Rehberi (OBADER), MEB Yayınları, Ankara
- MEB (2012); Millî Eğitim Bakanlığı Ders Kitapları Ve Eğitim Araçları Yönetmeliği, <http://mevzuat.meb.gov.tr/dosyalar/1605.pdf> (Erişim Tarihi: 26.07.2018)
- Meral, Aydın (2016); “*Ömer Seyfettin Öykülerinin Çocuk Edebiyatı Ölçütleri Açısından Değerlendirilmesi*,” Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Çanakkale.
- Oğuzkan, A.Ferhan (2001); *Çocuk edebiyatı*, Anı Yayıncılık, Ankara.
- Özdemir, Emin (2011); *Eleştirel Okuma*. Bilgi Yayınevi. Ankara.
- Özer, Ayhan (2006); “Çocuk Kitaplarındaki Resimlerin Çocuğa Göreliği” *2.Ulusal Çocuk ve Gençlik Edebiyatı Sempozyumu*, 04-06 Ekim, Ankara, s.431
- Özgider, Didem Sevgi (2010); “*Türkiye Ve İngiltere’de Çok Satılan Çocuk Kitaplarının Biçimsel Ve İçerik Özellikleri Açısından Karşılaştırılması*,” Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

- Sağlam, Özlem (2009); “*Harf Çocuk Edebiyatı Çeviri Kitaplarının Çocuk Edebiyatı Açısından İncelenmesi,*” Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya.
- Sarıçan, Ersin (2012); “*İlköğretim İkinci Kademe Türkçe Ders Kitaplarındaki Edebî Metinlerin Çocuk Edebiyatı Kriterlerine Uygunluğu,*” Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Çanakkale.
- Sarıyüce, Hasan Lâtif (2012); *Türk Çocuk ve Gençlik Edebiyatı Ansiklopedisi 1*, Nar Yayınları, İstanbul.
- Sever, Sedat (1997); *Türkçe Öğretimi ve Tam Öğrenme*, Anı Yayıncılık.
- Sever, Sedat (2013); *Çocuk edebiyatı ve okuma kültürü*, Tudem Yayınları.
- Sever, Sedat, Selahattin Dilidüzgün Necdet Neydim ve Canan Aslan (2007); *İlköğretimde Çocuk Edebiyatı*, Anadolu Üniversitesi Yayını, Eskişehir.
- Sever, Sedat (2015); *Çocuk ve Edebiyat*, Kök Yayıncılık, Ankara.
- Şirin, Mustafa Ruhi (2000); *99 Soruda Çocuk Edebiyatı*, Çocuk Vakfı Yayınları, İstanbul.
- Şirin, Mustafa Ruhi (2007); *Çocuk Edebiyatına Eleştirel Bir Bakış: -Çocuk Edebiyatı Nedir Ne Değildir?-,* Kök Yayıncılık, Ankara.
- Tombul, Şermin (2009); “*Rıfat İlgaz’ın Bacaksız serisinde biçim- içerik incelemesi ve serinin ilköğretim türkçe programına göre değerlendirilmesi,*” Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, İnönü Üniversitesi Sosyal Bilimleri Enstitüsü, Malatya.
- Türcan Yüksel, Gökçen (2008); “*9-11 Yaş Grubu Çocukları İçin Ömer Seyfettin’in Öyküleriyle İlgili Bir Değerlendirme,*” Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimleri Enstitüsü, Bolu.
- Üzel, Ödül (2007); “*Serpil Ural’ın Çocuk Kitaplarının İncelenmesi,*” Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Sosyal Bilimleri Enstitüsü, Çanakkale.
- Yasa, Mehmet (2012); “*Mevlâna idris zengin’in masal kitaplarının çocuk edebiyatının temel öğeleri açısından incelenmesi,*” Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Çanakkale.
- Yıldırım, Ali ve Hasan Şimşek (2003); *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*, Seçkin Yayınları, Ankara.
- Yıldız, Çetin (2009); “*İlköğretim Öğrencilerinin Çocuk Kitaplarına İlişkin Görüşleri,*” Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eskişehir.

Yıldız, Derya (2016); “Popüler Çeviri Çocuk Romanlarının İçerik Bakımından İncelenmesi,” *Selçuk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi*, (36), 435-466.

Yüce, Kemal ve Mualla Murat Nuhoglu (2007); *Çocuk Edebiyatı*, Lisans Yayıncılık, İstanbul.

EKLER

EK 1: Behiç Ak'ın Yaşamı ve Yapıtları

Behiç Ak, 1956 yılında Samsun'da doğdu. İstanbul'da Yıldız Teknik Üniversitesi'nde ve İstanbul Teknik Üniversitesi'nde mimarlık eğitimi gördü. Kitap yazarlığı ve çizerliği, oyun yazarlığı ve sanat yönetmenliğinin yanı sıra belgesel film alanında çalışmalar yaptı. 1982'den beri Cumhuriyet gazetesinde , "Kim Kime Dum Duma" başlığı altında günlük bant karikatür çizmektedir. 1986 yılından bu yana çocuk kitapları yazıp resimleyen Behiç Ak'ın çocuk kitapları Türkiye, Japonya, Kore, Almanya ve Çin'de yayımlandı. İlk yayımlanan ve Japonya'da ödül kazanan "Yüksek Tansiyonlu Çınar Ağacı" adlı resimli çocuk kitabı Günışığı Kitaplığı tarafından Çince'ye çevrildi. "Yaşasın Ç Harfi Kardeşliği" adlı çocuk romanı, Ankara Üniversitesi Çocuk ve Gençlik Edebiyatı Uygulama ve Araştırma Merkezi'nin (ÇOĞEM) 2013 yılın çocuk romanı seçildi. Kedilere düşkünlüğüyle tanınan sanatçı, İstanbul'da yaşıyor.

Behiç Ak'ın çocuk kitapları:

- **Gülümseten Öyküler**

Akvaryumdaki Tiyatro

Alaaddin'in Geveze Su Boruları

Buzdolabındaki Köpek

Galata'nın Tembel Martısı

Geçmişe Tırmanan Merdiven

Güneşi Bile Tamir Eden Adam

Havva ile Kaplumbağa

Kedilerin Kaybolma Mevsimi

Pat Karikatür Okulu

Vapurları Seven Çocuk

- **Tombiş Kitaplar Dizisi**

Bizim Tombiş Taştan Hiç Anlamıyor

Benim Bir Karışım

Bizim Tombiş Fiyonk Makarnayı Çok Seviyor

Ben Ne Zaman Doğdum?

Tombiş Maskeli Baloya Katılmak İstemiyor

- **Yüksek Tansiyonlu Çınar Ağacı**
- **Bilyeler**
- **Gökdelene Giren Bulut**
- **Yaşasın Ç Harfi Kardeşliği!**
- **Postayla Gelen Deniz Kabuğu**
- **Eve Giden Küçük Tren**
- **Bebek Annem**
- **Çatıdaki Gezegen**
- **Büyük Annem ve Miyop Ejderha**
- **Doğumgünü Hediyesi**
- **Karadenizdeki Yunus**
- **Kedi Adası**
- **Rüzgarın Üzerindeki Şehir**
- **Uyurgezer Bir Film**
- **Karikatür Kitabı**
- **Ayşenin Bulut Projesi**
- **Dikkat Su!**
- **İstanbul'un Suyu Nereden Geliyor?**
- **Dikkat Dünya** (http://behicak.com/tr/?page_id=2 Erişim Tarihi: 10.11.2017)

ÖZGEÇMİŞ

Adı Soyadı: Yağmur Arıkan

Doğum Tarihi: 23.02.1993

E-posta adresi: yagmurarikan@hotmail.com.tr

Öğrenim Bilgileri:

- 2015 - 2018 - Bülent Ecevit Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü
Türkçe Eğitimi Anabilim Dalı (Tezli YL. Sakarya Üniv.Ort.)
“Behiç Ak’ın Çocuk Kitaplarının Çocuk Edebiyatının Temel
Öğeleri Bakımından İncelenmesi”
- 2011 - 2015 Bülent Ecevit Üniversitesi Türkçe Öğretmenliği
(Lisans)
- 2007 – 2011 Kırklareli Atatürk Anadolu Lisesi

İş Deneyimi:

- 2017 - Necdet Semker Ortaokulu Türkçe Öğretmeni, Avcılar/İSTANBUL